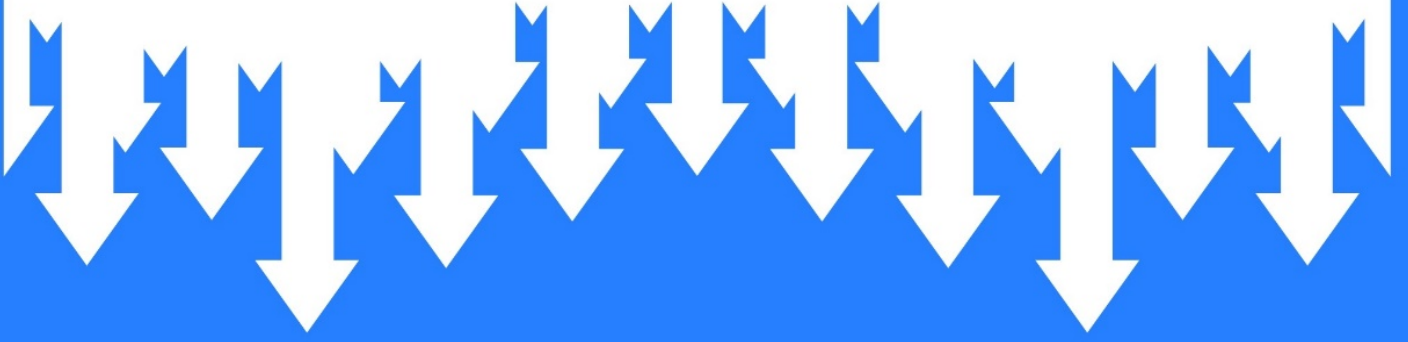

E-ISSN: 2564-7202

JOURNAL OF
EASTERN ANATOLIA
SOCIAL SCIENCES
TRENDS

DOĞU ANADOLU SOSYAL BİLİMLERDE EĞİLİMLER DERGİSİ

Cilt/Vol: 1

Sayı/Issue: 2

Yıl/Year: 2017

SAHİBİ / OWNER

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ADINA / ON BEHALF OF INSTITUTE OF SOC. SCI.

PROF. DR. ÖMER PAKIŞ

EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF

YRD. DOÇ. DR. GÖKHAN GÜNEŞ

ALAN EDİTÖRLERİ/FIELD EDITORS

YRD. DOÇ. DR. EKREM YAŞAR AKÇAY

YRD. DOÇ. DR. EMRAH GÜL

TÜRKÇE DİL EDİTÖRÜ

YRD. DOÇ. DR. AYŞE ERTUŞ

YABANCI DİL EDİTÖRÜ

OKT. HASAN ALKAN

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Aysel Köksal AKYOL	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Baskın ORAN	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Berrin AKMAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Çağrı ERHAN	Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr. Erel TELLAL	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Georgianna DUARTE	Texas Brownsville University
Prof. Dr. Hacı CAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk ALKAN	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk EGELİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mutlu Nisa Ünaldı ÇORAL	Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Muhsin KAR	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Nizamettin KOÇ	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Ömay ÇOKLUK	Ankara Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Maciej CESARZ	Wroclaw Üniversitesi

HAKEM KURULU

ÜNVANI	ADI SOYADI	ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr.	Ahmet Cahit HAKSEVER	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr.	Akif KOÇ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr.	Alexander MURINSON	Bahcesehir International University
Prof. Dr.	Aysel KÖKSAL AKYOL	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr.	Baskın ORAN	Emekli Öğretim Üyesi
Prof. Dr.	Berrin AKMAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr.	Birol AKGÜN	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr.	Çağrı ERHAN	Altınbaş Üniversitesi
Prof. Dr.	Erel TELLAL	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr.	Ertan ÖZENSEL	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr.	Hacı CAN	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr.	Haluk ALKAN	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr.	Haluk EGELİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr.	Hikmet AKDEMİR	Harran Üniversitesi
Prof. Dr.	Kazım DEVELİOĞLU	Alaattin Keykubat Üniversitesi
Prof. Dr.	Köksal ALVER	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr.	Levent KÖSEKAHYAOĞLU	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr.	Mesut OKUMUŞ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr.	Muhsin KAR	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr.	Murat ÇEMREK	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr.	Mutlu Nisa ÜNALDI ÇORAL	Mersin Üniversitesi
Prof. Dr.	Nizamettin KOÇ	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr.	Rahim ACAR	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr.	Sadi ÇAYCI	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr.	Şeymus DEMİR	Gaziantep Üniversitesi
Prof. Dr.	Timuçin KODAMAN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr.	Vahit GÖKTAŞ	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr.	Ahmet EROL	Kadir Has Üniversitesi
Doç. Dr.	Ahmet Can BAKKALCI	Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr.	Armağan Emre ÇAKIR	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr.	Bekir GÖVDERE	Süleyman Demirel Üniversitesi

Doç. Dr.	Duran BÜLBÜL	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr.	Ertuğrul YILDIRIM	Bülent Ecevit Üniversitesi
Doç. Dr.	Güray YONTAR	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr.	Hilmi ÜNSAL	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr.	Mehmet ÖCAL	Kayseri Üniversitesi
Doç. Dr.	Mehmet KATRANCI	Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr.	Murat KAYRI	Muş Alparslan Üniversitesi
Doç. Dr.	Necdet AYKAÇ	Muğla Üniversitesi
Doç. Dr.	Ömay ÇOKLUK	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr.	Yunus Emre ÖZER	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Ahmet AYSU	Erciyes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Aydın ÇEVİRGEN	Alaattin Keykubat Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Barış GÜRSOY	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Belgin BÜYÜKBOĞA	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Bülent Sarper AĞIR	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Çiğdem AKMAN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Cüneyt GÖKÇE	Harran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Elif ŞİMŞEK	Kayseri Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Erdem ÖZLÜK	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Engin ÜNGÜREN	Alaattin Keykubat Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Elvettin AKMAN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Fadile TAŞDEMİR	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Fehiman EMİNER	Lefke Avrupa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Ferhat AKBEY	Kayseri Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Gökhan TELATAR	Bolu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Hatice KUMANDAŞ	Artvin Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Hatice YAZGAN	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Maciej CESARZ	Wroclaw Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Muhammed ATALAY	Kırklareli Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Muhammed COŞKUN	Marmara Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Muharrem EKŞİ	Kırklareli Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Mustafa YAŞAR	Çukurova Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Murat Necip ARMAN	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Musa TÜRKOĞLU	Süleyman Demirel Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr.	Mustafa YETİM	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Necdet TAŞKIN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Ozan DEĞER	Karabük Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Ömer Akgün TEKİN	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Serhan GÜRKAN	Karabük Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Selim KANAT	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Turgay GÜNDÜZ	Uludağ Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Umut KEDİKLİ	Karabük Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Volkan ŞAHİN	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Yusuf YILMAZ	Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	Zehra YILMAZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr.	Gökhan TUNCER	Humboldt Üniversitesi
Dr.	Nuri YEŞİLYURT	Ankara Üniversitesi
Dr.	Özge ÖZKOÇ	Ankara Üniversitesi
Dr.	Özgür ULUBEY	Muğla Üniversitesi

BU SAYININ HAKEMLERİ

Prof. Dr. Serdar PİRTİNİ	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Hacer Tuğba EROĞLU	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Fariz AAHMADOV	Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Çağatay DERECELİ	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Didem KARAKAYA CİRİT	Hakkari Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bülent Sarper AĞIR	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Erdem ÖZLÜK	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK	Hakkari Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Muharrem EKŞİ	Kırklareli Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Barış GÜRSOY	Adnan Menderes Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mustafa YETİM	Osmangazi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İlknur BİLGİN	Hakkari Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Onur DEMİREL	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İhsan Seddar KAYNAR	Hakkari Üniversitesi
Dr. Kaan BATI	Hacettepe Üniversitesi

Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi (DASED) (Journal of East Anatolian Social Sciences Trends) (J-EAST), Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki sayı yayınlanan ulusal hakemli online yayın yapan akademik bir dergidir.

Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi, eğitim bilimleri, öğretmen yetiştirme, uluslararası ilişkiler, iktisat, işletme, ekonometri, maliye, siyaset bilimi, sosyoloji, kamu yönetimi, psikoloji, tarih, Türk dili ve edebiyatı, felsefe, hukuk ve din bilimleri alanlarında ulusal/uluslararası düzeyde bilimsel bir niteliğe sahip, özgün araştırma makalelerine ve derlemelere yer verir.

DERGİMİZDE YAYINLANAN MAKALELERDE YER ALAN GÖRÜŞLERDEN MAKALELERİN YAZARLARI SORUMLUDUR.

DERGİMİZİN TARANDIĞI ENDEKSLER

	ResearchBib
	ASOS Index
	Journal Factor
	Academic Keys
	Rootindexing
	Scientific Indexing Services
	Eurasian Scientific Journal Index
	COSMOS IF
	i2or
	International Scientific Indexing
	infobase index
	Science Library Index

İÇİNDEKİLER

Editörün Mesajı.....	ix
THE SYRIAN REFUGEE CRISIS AND THE EUROPEAN UNION CONDITIONALITY.....	10
Murat Necip ARMAN	
TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ SIĞINMACI KRİZİ ve SURİYELİLERİN İÇ HUKUKTAKİ STATÜLERİ	21
Dilek DULKADİR	
MÜZİĞİN SİNEMA ÜZERİNE ETKİSİ	37
Mustafa KABATAŞ	
ELEKTRONİK SPOR KARIYERİ VE EĞİTİM.....	49
Memduh KOCADAĞ	
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BEYDİLİ AŞİRETİ	64
Mehmet Nuri ŞANDA	
YAYIN İLKELERİ	76
YAZIM KURALLARI.....	77

Editörün Mesajı

Değerli akademisyenlerimiz, araştırmacılarımız ve bilimin yolunda yürüyen sevgili paydaşlarımız. DASED'in 1. cilt 2. sayısı ile sizlere merhaba demenin mutluluğunu yaşamaktayız.

Dergimiz geride kalan altı ay gibi kısa bir sürede **ASOS Index, Research Bib, Journal Factor, Academic Keys, Rootindexing, Scientific Indexing Services, Eurasian Scientific Journal Index, Cosmos IF, i2or, International Scientific Indexing, Advanced Sciences Index, Infobase Index ve Science Library Index** gibi ulusal ve uluslararası endekslere girme başarısını göstermiştir. Bizlere bu gururu yaşatan ve değerli çalışmaları ile destek olan yazarlarımıza ve hakemlerimize teşekkürlerimizi sunarız.

Dergipark sisteminden aldığımız rapor sonuçlarını kısaca sizlerle paylaşmak isteriz. Buna göre dergimizde yayınlanan makalelerimiz, DASED'in ilk sayısını çıkardığı 15.04.2017 tarihinden bugüne kadar 1428 kez indirilmiş ve dergimize gönderilen çalışmaların editörler tarafından kabul edilerek yayınlanma süreci için değerlendirmeye alınma oranı %57 olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda takipçilerimize ve hakemlerimize göstermiş oldukları ilgi ve özen için bir kez daha teşekkür ederiz. DASED, bu sayısının ardından ULAKBİM'e başvuru işlemlerini başlatacak ve ulusal bilimimize katkı sağlama misyonuna doğru ilerlemeye devam edecektir.

DASED'in bu sayısında yer alan ilk makalemizde Suriye Mülteci Krizi ve AB'nin Şartlılık Prensipleri'nin incelendiği ve AB Güvenlik Politikaları'nın AB'nin daha aktif olması için gözden geçirilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Bu yeni sürecin AB'ye mültecilerin akın etmesini engelleyecek düzeyde olması ve mültecilerin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte olması şeklindeki bulguları dikkat çekmektedir. Yayınlanan ikinci makalemizde ise Türkiye'deki Suriyeli mülteciler ve onların hukuki statüleri tartışılmış ve mülteci sorununa halen daha bir çözüm bulunamadığı ve bu durumun özellikle Türkiye'de hukuki, siyasi, ekonomik bir takım sorunlara yol açtığı konularına dikkat çekilmiştir. Müziğin sinema üzerine etkilerinin tartışıldığı üçüncü makalemizde, müzik ve sinemada görsellik ve işitsellik unsurlarının birbirlerini tamamladıkları ve ayrılmaz bir bütün oldukları vurgulanmış, müziğin ve ses sistemlerinin sinema üzerinde ciddi bir etkisi olduğu ve Türkiye'de film ve müzik endüstrisinin güçlenmesi için devletin teşviklerini artırması gerektiği öneri olarak sunulmuştur. E-spor konusunun incelendiği diğer makalemizde E-sporun günümüz dünyasında bir kariyer seçeneği olduğu konusuna yönelik çıkarımlar paylaşılmaktadır. Yirmi dört Oğuz boyundan gelen ve yoğunlukla Doğu-Güneydoğu Anadolu bölgemizde yaşayan Türkmen Beydili aşiretinin nereden geldiği, yerleştikleri bölgeler ve Osmanlı Devleti zamanında iskana tutulmaları ve hala günümüzde devam ettirdikleri sosyal, kültürel yapıları aktarılmaya çalışılmıştır.

DASED editör kurulu olarak, siz değerli bilim yolcularımızın araştırmalarına dergimizde yer vermekten mutluluk duyacağımızı hatırlatarak, göstermiş olduğunuz ilgiye teşekkürlerimizi sunarız.

2. Cilt 1. Sayımızda buluşmak dileği ile...

Yrd. Doç. Dr. Gökhan GÜNEŞ

Editör Kurulu Adına

Hakkari Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

THE SYRIAN REFUGEE CRISIS AND THE EUROPEAN UNION CONDITIONALITY

Murat Necip ARMAN*

Abstract

*The aim of this study is to advocate the idea that the European Union (EU) should develop a new refugee policy which is appropriate to human security and impose this policy under the conditionality principle to the countries which are engaged to the EU by negotiating, candidacy or Stability and Association Agreements (SAAs). Especially with the start of the civil war in Syria, the situation that EU could not manage the refugee crisis that firstly Turkey and then the Western Balkan countries faced, caused serious political crises. In particular, Turkey and Macedonia were the most affected countries within all the candidates. Moreover the refugee crisis has created a serious discussion within EU members, besides the existing fault lines, the impact of the crisis was influentially connected to the Brexit demand in UK, and then the future expectations of the EU. The basic claim of the paper is, the discussion about the refugee issues will create a need for a transformation in the EU's security strategy. One may suggest that the EU firstly should determine a wider common policy on refugees, secondly under the conditionality principle, the EU should develop her *acquis* towards candidate countries compatible with the new Common European Asylum System..*

Keywords: Eurosteoporosis, Western Balkans, Syrian Refugees, Conditionality, European Security Strategy.

SURİYELİ MÜLTECİ KRİZİ VE AVRUPA BİRLİĞİ KOŞULLULUĞU

Özet

Bu çalışmanın amacı Avrupa Birliği'nin sığınmacı politikasını, insan güvenliği yaklaşımı çerçevesinde yeniden düzenlemesinin gerekliliğini ortaya koymaktır. Ayrıca bu politikaya uyumun bir koşulluluk ilkesi olarak müzakere eden, aday veya potansiyel aday devletlerden de beklenmesi gereği bu çalışmanın ortaya çıkardığı bir diğer sonuçtur. Suriye'deki iç savaşın başlamasından sonra Avrupa Birliği'nin göç dalgasını yönetmekte gösterdiği zaafiyet başta Türkiye olmak üzere göç rotası üzerindeki Batı Balkan devletlerinde de siyasal krizlere neden olmuştur. Özellikle Makedonya ve Türkiye bu krizden en fazla etkilenen aday ülkelerdir. Kriz üye ülkeler arasında da önemli bir tartışma yaratmış, Brexit yanlıları tarafından bir ayrılma gerekçesi olarak sunulmuş ve Avrupa Birliği'nin geleceğine yönelik olumsuz bir algının ortaya çıkmasına da neden olmuştur.

Bu çalışmanın temel amacı mülteci krizinin Avrupa Birliği Güvenlik Stratejisi'nin dönüşümüne ilişkin bir tartışma başlatmaktır. Böylece öncelikle Avrupa Birliği'nin önce ortak sığınmacı politikasını revize etmesi ardından da koşulluluk politikasını buna göre yeniden düzenlemesi beklenebilir. Bu durum Avrupa Birliği hukukunda da mültecilere ilişkin yeni düzenlemelerin yapılması sonucunu yaratacaktır.

Anahtar Sözcükler: Eurosteoporosis, Batı Balkanlar, Suriyeli Mülteciler, Koşulluluk, Avrupa Güvenlik Stratejisi.

* Assoc. Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Economic and Administrative Sciences, Department of International Relations, mnarman@adu.edu.tr

Introduction: The Current Security Approach of the European Union

In this paper I shall investigate the need of developing a new migration policy and adopting it to the conditionality principle for the EU. **This research addresses the need of extending the conditionality principle including the migration issues by developing a series of hypotheses indicating how migration issues affect the EU security.**

To begin with, it should be noted that, the 1990s were the period when the most courageous steps have been taken to establish for a common foreign and security policy in the EU. The evidence of the perception that, the EU was successful to maintain the European security in this period was the first sentence of the document named European Security Strategy: *“Europe has never been so prosperous, so secure nor so free.”* (A Secure Europe in a Better World, 2003) In this document global security risks were listed by five key threats: *“terrorism, proliferation of weapons of mass destruction, regional conflicts, state failure and organized crime by making several references to human security conception”* (A Secure Europe in a Better World, 2003).

Besides, Human Security Study Group’s report named as “A Human Security Doctrine for Europe” (Barcelona Report) presented to High Representative for the Common Foreign and Security Policy (CFSP) Javier Solana on 15 September 2004. (Ağır, Gürsoy and Arman, 2016). That Report announced that the most appropriate approach for Europe in the 21st Century would be to promote human security. From this date, the human security principles began to enter into of EU’s formal security concept. Indeed, in Madrid Report six principles were identified in order to ensure human security at 2007: The Primacy of Human Rights, legitimate political authority, a bottom-up approach, effective multilateralism, an integrated regional approach and clear and transparent strategic direction (A European Way of Security, 2007).

As far as I am concerned, it can be argued that the concept of human security started to be included in the security concept, affected to the ongoing debate about “what kind of power the EU is”. While different reference objects began to be involved into security concept, besides the traditional one, security perceptions started to be civilized, with the words of Smith. In fact Kaldor, Martin and Selchow denotes that the EU might be called as a civil power when she behaves under the human security principles in the manner of conflict prevention, crisis management and civil-military coordination issues (Kaldor, Martin and Selchow, 2007). Likewise, Manners avows the relation between the EU’s power and her security as *“EU on human security, particularly within the context of meeting the UN’s Millennium Development Goals, had been focused on the understanding of people-centred freedom from fear and want.”* (Manners, 2006).

To sum, the authors of more recent studies have proposed that the EU is an ethical, civil or normative power due to her capacity to implicate the human security principals into her security concept. For instance that argument was supported by Manners at his work named “Normative power Europe reconsidered: beyond the crossroads”. The prerequisite for the EU as a civil power, to present herself as a security provider is to make the human rights as the key priority. **These explanations complement each other and help to illuminate the phenomenon of civil power.** It is worth bearing in mind that, in what extend the EU policy takes into account to the human rights principles towards the influx of Syrian refugees, will be a catalyst in terms of human security.

1. European Security Dilemma in the Third Millennium

Nevermore, at the end of the 2000s, one can point to a decline in the EU’s alleged claim to be a civil power. But the most important turning point that EU began to be non-credible for the claim that she is a civil power is Big Bang (the enlargement process of the EU including central and eastern Europe countries), which occurred at 2004 and 2007. Against this

background, the central question that motivates this paper is that may the EU still be defined as a civil power?

Arman expressed that reducing effect of the EU by a concept named as “Eurosteoporosis”, in the paper named as “Eurosteoporosis, A Novel Proposal for a Discussion on the Acting Level of the European Union in International Politics” at 2012 (Arman, 2012). He claimed in that study that, similarly the European Community experienced the Euroclerosis situation following the 1973 oil crisis, he adduces that the EU is experiencing an ongoing new situation after the 2008 financial crisis. Eurosteoporosis connotes the foreign policy absence of the EU which is rooted from wrong political decisions and deepening economic problems after the global economic crisis (Arman, 2012). He sorted of following reasons in his study, which created this situation as:

- a. The Common Security and Defence Policy (CSDP), which was formed in the 1990s and for which a great deal of efforts was made, became already absolutely inefficient with the Middle East policies of the USA after 9/11,
- b. “The Notion of Civilian Power” became questionable with the split by Iraqi crisis,
- c. Russia disabled the European Neighbourhood Policy (ENP) exerting a great influence on Armenia, Georgia and Ukraine after her powerful comeback,
- d. 12 countries became new members of the EU with the enlargement processes in 2004 and 2007 and the crisis for deepening between those states and the EU could not be overcome.
- e. The effects of the fiscal crisis of 2008 (Arman, 2012).

The first indicator of the Eurosteoporosis situation, due to all those reasons, was the passivity of the EU towards the invasion of Georgia by Russian Federation. Afterwards, the ineffectiveness of the EU at the Arab Spring process was a further evidence of the nature of this case. One may observe the symptoms of Eurosteoporosis situation in the enlargement process of the EU, while enlargement is accepted as the most successful foreign policy instrument of the EU. Indeed, only Croatia among the all candidate countries was able to be a full member at this process, however there was limited success in the accession processes of the other candidates. To give examples in this period, due to the naming dispute could not be solved, accession negotiations have not been started with Macedonia; the accession negotiations which started with Iceland was halted with the request of this state; a very limited success could be achieved in the negotiations with Turkey; SAAs with the Western Balkan states could not build a strong acceleration in the process of economic and democratic developments of these countries. Thus, following the reasoning set forth by us, we hypothesize that the EU cannot be understood as a civil power.

Although during the 2000s the EU tried to adopt human security principles into her security agenda in order to be a civil power in international politics, due to the reason that the widening process could not be transformed to a deepening, and the effectiveness in the Arab Spring process, this claim became expressionless. Finally, the EU policies towards the refugee crisis began after the civil war in Syria were the clear evidence that the EU cannot be described as a civil power.

2. The Syrian Refugee Crisis Policy of the European Union

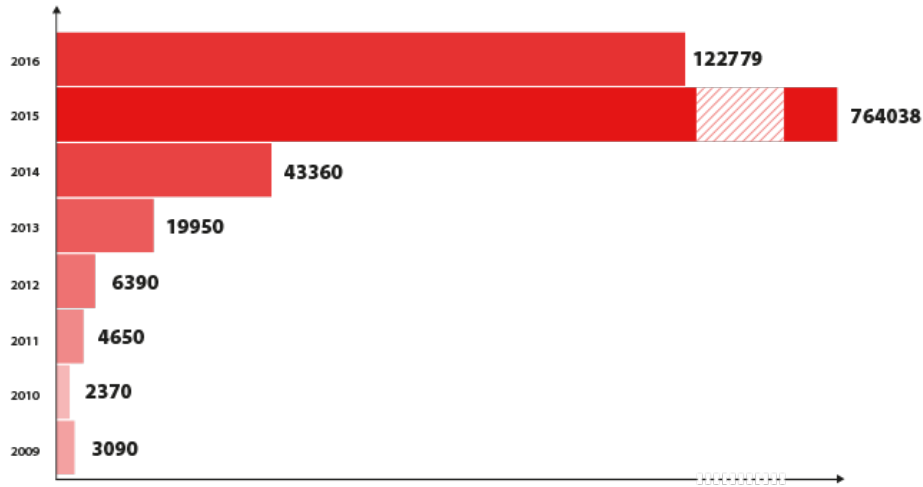
The most important document of the EU about refugee policy is A European Agenda on Migration. According to this document the EU pledged to take immediate action to prevent further losses of life and to improve conditions for those seeking protection in Europe. (A European Agenda on Migration, 2015). Likewise, the Common European Asylum System (CEAS) is one of the most important policies of the EU. According to Dublin System: “Where an asylum seeker travels through several EU countries, the CEAS allows one EU country to

send that person to the first EU country reached by the asylum seeker, so long as that country upholds the rights of asylum seekers.” (Understanding Migration and Asylum in the European Union). But there are some problems in the implementation of this system. For example, Greece, Italy and Hungary have opened several lawsuits to block these transfers. Besides, asylum seekers do not have the right of free movement unlike the residents and the tourists have.

Sunderland states that in 2015 over 1 million asylum-seekers and migrants reached the EU via the Mediterranean which became the deadliest migration route in the world. In the same year 3700 men, women and children died or were reported as missing in the Mediterranean. According to the United Nations High Commissioner on Refugees (UNHCR) 84% of those were called as refugees because of war or other circumstances in the countries like Syria, Afghanistan and Iraq. Hence, half of that 84% were Syrians, while the 20% were the Afghans. Besides Syrians and Afghans, 13% of them were composed of Iraqis, Eritreans and Somalis. (Sunderland, 2016)

In addition, due to the civil war in Syria began in March 2011; about 9 million Syrians forfeited their homeland. Six million of them have been displaced within Syria, the others have been displaced to neighbouring countries before then were forced to migrate to various parts of the world, especially in Europe. 150,000 people have already achieved official refugee status in the EU countries. Besides, 33,000 Syrian refugees are living without an official status in several the EU countries. 85% of the current migrants living in the EU countries, mostly located in Germany (<http://syrianrefugees.eu/>). It is also stated in the European Agenda on Migration that the biggest load on this subject is on Turkey's shoulders: Approximately 2.5 million of these refugees are living in Turkey. *“A good example of where there is much to be gained from stepping up cooperation is Turkey. Since the beginning of 2014, Turkey has received EUR 79 million to contribute to its efforts to deal with the pressure on its refugee management system and to help prevent hazardous journeys in the Eastern Mediterranean. Deploying a dedicated Frontex liaison officer in Turkey will take cooperation one step further.”* (A European Agenda on Migration, 2015). To add Turkish authorities expressed that Turkey had spent 25 billion USD (AFAD) for the refugees from the beginning of this crisis to July 2017. Not only Turkey, Western Balkan countries are also under a migration pressure. In particular, a dramatic increase in the number of immigrants was occurred by 2015. There is the figure of illegal border crossings on the Western Balkans route in numbers at the table below. The situation that the number of illegal border crossing dramatically increased by 2015 may only be explained by the Syrian migrants, and a downside potential was observed at 2016 which can be expressed by the decreasing tension in Syria civil war.

Table 1. Illegal border crossings on the Western Balkans route in numbers:

The table indicates the illegal border crossing of migrants in order to reach the EU borders via Western Balkan route. When the FRONTEX reports are examined, one can discern that not only the Syrians are trying to cross to Europe via the Western Balkans, it is understood that an intense wave of immigration from the Middle East and North Africa is being occurred especially from Afghanistan and the Iraq (FRONTEX Western Balkans Annual Risk Analysis, 2016). Of course the situation that determined in FRONTEX reports indicates that the immigration wave is related with the Syrian civil war. However, the fact that the neighbouring countries of Syria opened their borders in order to rescue the war victims, thousands of people who wants to leave their countries in Middle East and North Africa found an opportunity to escape from civil wars or anti-democratic practices. Moreover the migration flow has created an opportunity for Kosovo nationals to cross the Serbia border illegally. Due to Serbia adopted a visa liberation agreement with the EU, the Kosovo citizens prefer to cross Serbia-Kosovo border to reach the core European countries. As a result, to end the civil war in Syria will not be enough to solve the migration problem in the region. Even though when the war ends, those people should seek new ways to leave their countries, and arrive the Western countries. In short, the refugee crisis is a systemic rather than a cyclical problem (Güler, 2016).

3. The Need for a New Security Strategy and Conditionality

The possible consequences of Brexit referendum at the UK are being discussed globally. The discussion topics mainly focus on the EU might enter into a process of disintegration or Scotland and Ireland might demand to exit from the UK in future. Those arguments are predominantly the results of the conditions of the EU's Eurosteoporosis situation during the 2000s. While the EU could not surmount the deepening process of 12 new members, the economic recession that occurred in 2008 caused by the financial crisis, created a gap to develop a common and immediate reflex against the upcoming Arab Spring. The Syrian refugees shock due to the civil war was final stage of the disintegration of the European security strategy.

Moreover, Antonio Missiroli stated that there is a requirement to prepare a new 'global strategy on foreign and security policy' at 2016 in the document named "Towards an EU global strategy" (Towards an EU global strategy, 2015). As a result of that requirement European Parliamentary Research Service prepared a briefing and determined that priority areas of this new strategy as:

1. Strengthening global governance
2. Supporting regional architectures.
3. Strengthening state and societal resilience.
4. Rethinking the EU's approach to conflict and crises
5. Responding to the integration choice (EPRS - European Parliamentary Research Service, 2016).

From all reasons above, it is vital for the future of the EU that, strong and sustainable refugee policy tools should be developed in 'Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe', which will replace to current EU security agenda. Indeed, in both the European Neighbourhood Policy (ENP) and the Euro-Mediterranean Partnership (MEDA), there were provisions to regulate the migration issues, but refugee issues remain as an unsolved problem for Europe.

It is worth bearing in mind that, the only realistic way to solve the migration issue in the region is to create a positive peace environment around Europe. A security perspective which gives priority to human security principles about refugees is both maintaining the conditions of a positive peace in the source countries of migration and maintaining favourable conditions to human rights for the refugees in Europe. Therefore, by the European security strategy, refugee issues should be digested in a comprehensive manner, in addition the compliance of the candidate to new policy should become a principle of conditionality.

Glöpker (2013) points out that *"the conditionality principle foresees support and progress towards accession only for candidates which conform to the EU demands"*. That includes the fulfilment of Copenhagen Criteria and adoption of the *acquis communautaire* by the candidate country. The Syrian refugee crisis brings into sharp relief that the adoption of Western Balkan countries and Turkey to the developing strategy of the EU about migration will play a vital role in the success of the Common European Asylum System. The EU cannot be successful whatever she does about the refugee crisis if the candidate countries do not adopt the new strategy to their legal systems. When everything is taken into consideration in order to reach a applicable solution about the migration issues, the new strategy which is appropriate to human security should be a conditionality principle for each candidate country

Conclusion

Primarily, the Syrian refugee crisis shows us that redrafting of the European security strategy is a necessity for the EU. The parameters of the new strategy should contain the tools to prevent the influx of immigrants inside Europe and to respond to the basic needs of refugees. In addition, obviously a common policy regarding illegal migration may not meet individual interests of each member in the same extent. Hence, the new strategy should distribute the cost among the member as fair as possible. To reach a consensus about the new refugee policy may be difficult due to some reasons such as the rising unemployment since the economic crisis of 2008 and the recent terrorist attacks by ISIS in the European cities. The logic of liberal intergovernmentalism dictates the core countries of the EU to compensate the burdens which the peripheral members have to shoulder, in order to soften their opposition to legal migration and refugees seeking shelter. Thus, reaching at a consensus about a new refugee policy seems requiring two vital conditions to be met; firstly, EU should play a more active role in the settlement of the Syrian civil war; secondly, it should deal with stagnation within its integrated economy.

Nevertheless, even hammering out a new strategy relating refugees and immigration may not prevent new cycles of shock for the EU in the future. The Western Balkan route, which starts from Turkey is the most preferable for the migrants to arrive at the EU borders. Hence, a robust strategy necessitates incorporation of the candidates and prospective members in the negotiations; otherwise, the common strategy is very likely to remain stillborn. In other words, the only way to reach an operable solution to illegal migration is to make the candidate countries the part of this strategy. Hence, the conditionality principle should be rethought such a way as to invoke the effective contributions of the non-member countries to the solution of migration problems.

Consequently, protecting the European borders against illegal migration is possible by enlarging the European security community such a way as to contain the neighboring countries. On the other side, of course, the new strategy desperately needs to be successful the settlement of the ongoing conflicts and establishment of positive peace in the neighboring zone. The logic of MEDA and ENP was to create a "ring of friends" out of the Europe, but those projects failed due to several reasons such as the Arab Spring and return of Russia Federation to the grand chessboard. *But the Syrian refugee crisis shows that the EU needs a new and more comprehensive strategy to contribute the positive peace in its periphery.*

References

- A European Way of Security (2007). The Madrid Report of the Human Security Study Group comprising a Proposal and Background Report Madrid, 8th November, 2007. http://eprints.lse.ac.uk/40207/1/A_European_Way_of_Security%28author%29.pdf.
- A Secure Europe in a Better World. (2003). European Security Strategy, Brussels, 12 December 2003. <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>.
- AFAD. (2017). TC Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2373/files/Suriyeli_Siginmacılara_Yapilan_Yaradimlar+6.pdf.
- Ağır, B. S., Gürsoy, B. and Arman, M. N. (2016). European perspective of human security and the western balkans. *Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques*, 50, 41-54.
- Arman, M. N. (2012). Eurosteoporosis: A novel proposal for a discussion on the acting level of the european union in international politics. *Perspectivas – Portuguese Journal of Political Science and International Relations*, 8, 39-58.
- European Parliamentary Research Service. (2016). A Global Strategy on foreign and security policy. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580902/EPRS_BRI\(2016\)_580902_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/580902/EPRS_BRI(2016)_580902_EN.pdf).
- European Commission. (2015). European Agenda on Migration 2015 – four pillars to better manage migration. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/summary_european_agenda_on_migration_en.pdf.
- Frenkler, U. (2001). Germany at Maastricht: power politics or Civilian Power ?. in Harnisch, S. and Maull, H.W. (eds.), *Germany as a Civilian Power ? The foreign policy of the Berlin Republic*, Manchester: Manchester University Press, 26-48.
- Frontex. (2017). <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/western-balkan-route/>.
- Galtung, J. (1967). *Theories of Peace A Synthetic Approach to Peace Thinking*. Oslo: International Peace Research Institute.
- Glöpker, G. (2013). Effectiveness of EU conditionality in the Western Balkans: Minority rights and the fight against corruption in Croatia and Macedonia. *Journal of Contemporary European Research*, 9(2), 223-241.
- Güler, A. (2016). Mülteci sorunu ve 1951 mültecilerin hukuki durumuna ilişkin sözleşme: siyasi gerçeklik ve normatif düzen ikilemi. *International Relations*, 13(51), 41-61.
- Harnisch, S. and Maull, H.W. (2001). Introduction. in Harnisch, S. and Maull, H.W. (eds.), *Germany as a Civilian Power? The foreign policy of the Berlin Republic*, Manchester: Manchester University Press, 1-10.

- Kaldor, M., Mary M. and Sabine S. (2007). Human security: a new strategic narrative for Europe. *International Affairs*, 83(2), 273–288.
- Manners, I. (2006). Normative power Europe reconsidered: beyond the crossroads. *Journal of European Public Policy*. 13 (2), 182-199.
- Manners, I. (2004). Normative Power Europe Reconsidered. Paper presented at the CIDEL Workshop, ‘From Civilian to Military Power: The European Union at a Crossroads?’. <http://www.arena.uio.no/cidel/WorkshopOsloSecurity/Manners.pdf>.
- Mauil, H. W. (1990). Germany and Japan: The new civilian powers. *Foreign Affairs*. 69, 91-106.
- Open Society Initiative for Europe. (2017). Understanding Migration and Asylum in the European Union. <https://www.opensocietyfoundations.org/explainers/understanding-migration-and-asylum-european-union>.
- Smith, K. E. (2004). Still ‘civilian power EU’? Paper presented at the CIDEL Workshop, ‘From Civilian to Military Power: The European Union at a Crossroads?’. <http://www.arena.uio.no/cidel/WorkshopOsloSecurity/Smith.pdf>.
- Sunderland, J. (2016). For Europe Integrating Refugees is the Next Big Challenge”, World Politics Review. <https://www.hrw.org/news/2016/01/13/europe-integrating-refugees-next-big-challenge>.
- The Syrian refugee crisis and its repercussions for the EU. (2017). <http://syrianrefugees.eu/>.
- Towards an EU global strategy. (2017). Background, process, references, European Union Institute for Security Studies. http://www.iss.europa.eu/uploads/media/Towards_an_EU_Global_Strategy.pdf.
- Whitman, R. G. and Stefan W. (2010). The EU as a conflict manager? The case of Georgia and its implications. *International Affairs*, 86(1), 87-107.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Bu çalışmada Avrupa Birliği'nin en güncel sorunlarından olan Suriyeli mülteci krizinin sadece Birlik üyesi devletlerin ortak politikalarıyla çözüme ulaştırılamayacağı, aday ve potansiyel aday devletlerin de bu sorunun çözümü için politikalar geliştirmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çalışma Suriyeli mülteci krizinin sadece göç politikaları içinde değerlendirilmesinin eksik bir yargı olacağı, Avrupa güvenlik stratejisinin de Suriye'deki mevcut durum ve özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika ve Batı Balkanlar kaynaklı olası mülteci dalgalarını da göz önünde bulundurarak yeniden düşünülmesi gerektiği savunulmaktadır. Çalışmanın bir diğer amacı aday ve potansiyel aday devletlerin Avrupa Birliği'ne tam üyelik süreçlerinde kendilerinden beklenen koşulluluk ilkelerinin de bu yeni güvenlik stratejisine göre gözden geçirilmesi gereğidir. Çalışma nihayetinde bu değişikliğin Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikasının da tahkim edilmesi yolunda bir fırsat olabileceğini savunmaktadır.

Avrupa Birliği yeni milenyumda resmi güvenlik stratejisini iki defa yenileme gereği duymuştur. Bu iki yenilemede de Birliğin insan güvenliği yaklaşımını temel güvenlik paradigması olarak seçtiği hem resmi dokümanlarda hem de konu üzerine çalışan akademisyenlerin çalışmalarında ortaya çıkmaktadır. Ancak pratikte insan güvenliği yaklaşımı ile arzulanan sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığı temel bir sorun olarak orta yerde durmaktadır. Pek çok akademisyen bu hedeflerin kâğıt üzerinde kaldığı, oysa uygulamanın geleneksel güvenlik anlayışına uygun olduğunu tartışmaktadır. Nitekim 2011'den sonra aciliyet içeren bir insani trajediye dönüşen Suriyeli mülteci krizi bu tartışmanın en belirgin argümanı haline gelmiştir. Nitekim bu sorun Birlik içinde de bir krize dönüşmüş; Macaristan belirgin bir göçmen karşıtı politika izlemiş hatta konu Birleşik Krallık'ta Brexit tartışmalarının odağında yer almıştır. Birlik üyesi devletlerden Almanya büyük ölçüde göç hareketinin nihai destinasyonu olurken, bu devletin mevcut göçmenleri tüm üye devletlere belirli bir kontenjan usulü ile dağıtma önerisi hem teoride hem de pratikte sonuç vermemiştir. Teoride başta Macaristan olmak üzere çeşitli devletler kontenjana yanaşmamışlar, pratikte ise mevcut göçmenler Almanya'ya ayak bastıktan sonra bu ülkeyi terk etmek konusunda isteksiz davranmışlardır. Bu konudaki diğer bir girişim Türkiye ile yapılan Vize Serbestisi anlaşmasına ek olarak Geri Kabul Antlaşması olmuşsa da, Türkiye'nin tüm iyi niyetine rağmen Antlaşma uygulanabilir olmanın çok uzağında kalmıştır. Sonuç itibarıyla Türkiye üç buçuk milyonun üzerinde göçmenin yarattığı mali ve sosyal külfeti sırtlamak zorunda kalmıştır. Üye devletlerin bu sorun karşısındaki tutumları Avrupa Birliği'nin sürdürülebilir bir sığınmacı politikasına sahip olmadığını göstermektedir. Bu çalışmada sürdürülebilir bir sığınmacı politikasının ancak insan güvenliği yaklaşımı ile kaleme alınacak yeni bir güvenlik konseptini yaşama geçirilmesi ile mümkün olabileceğini savunmaktadır.

Bir diğer konu ise göç rotası üzerinde bulunan aday ve potansiyel aday devletlerin göçe ilişkin politikalarının ortaya çıkacak yeni güvenlik konseptine göre revize edilmesi gerekliliğidir. Daha önce belirtildiği üzere Suriye'den başlayan göç rotası Türkiye ile başlayarak ve çeşitli hatları izleyerek çekirdek Avrupa'ya ulaşmaktadır. Ancak burada en belirgin rota Batı Balkanlar üzerinden geçen hattır. Nitekim göçmenler ya Trakya üzerinden ya da Yunanistan adaları vasıtasıyla Makedonya'ya ulaşip, oradan Sırbistan'a ulaşmayı denemektedir. Bu hat Kuzey Afrika'dan İtalya'ya ulaşan deniz hattı ile en çok tercih edilen rotadır. Bu noktada Makedonya göçmenler açısından ana uğraklardan biri haline gelmiştir. Ancak istikrarsız politik yapısı ve kırılgan ekonomisi ile Makedonya bu krizi aşmakta Almanya veya Türkiye kadar mahir bir politika izlemekten uzaktır. Bu rota üzerindeki Arnavutluk, Sırbistan ve Kosova da göçmen krizi politik ve sosyal istikrarı tehdit eder noktaya ulaşmıştır. Çalışma bu noktada iki noktayı vurgulamaktadır: birincisi bu kırılgan devletler çoğu zaman Avrupa Birliği tarafından yeterince desteklenmemiştir; ikincisi bu konu rota üzerindeki her devlet açısından başka şekilde değerlendirildiği için soruna bütüncül yaklaşılmalıdır. Bu noktada çalışma ortaya çıkacak

yeni Avrupa Birliği güvenlik konseptinin aday devletler açısından bir koşulluluk ilkesi haline getirilmesi ve böylece gelecekte yaşanabilecek olası krizlerde aday yahut üye tüm devletlerin göç konusunu insan güvenliği yaklaşımı çerçevesinde değerlendirebilecek bir mevzuata sahip olmalarının sağlanması gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

1980'lerde Soğuk Savaş'ın sona eriyor olmasını doğru okuyabilen akîl liderlerin Avrupa Siyasi İşbirliği sürecini Ortak Dış ve Güvenlik Politikasına dönüştürme mahareti 1990'larda Merkez ve Doğu Avrupa devletlerinin demokratik ve ekonomik dönüşümlerinin az sancılı biçimde yaşamalarını sağlamıştı. Nitekim bu devletler kısa sürede Avrupa Birliği ve NATO üyesi haline gelerek Batı ittifakına katkı sunar hale gelmişti. Arap Baharı sürecinde ise Lizbon sonrası Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikasının bu başarıyı elde ettiğini iddia etmek neredeyse imkânsızdır. Ancak insan güvenliği yaklaşımının sunduğu teorik imkânların doğru değerlendirilmesi ile Avrupa Birliği'nin süreci bir insanî trajedi olmaktan çıkarma ihtimali halen mevcuttur.

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ SİĞINMACI KRİZİ ve SURİYELİLERİN İÇ HUKUKTAKİ STATÜLERİ

Dilek DULKADİR*

Özet

Bu çalışma ile amaçlanan, uluslararası hukukun öznelerinden olan mülteci ve sığınmacı olguları üzerinden kavramsal tanımlamalara giderek, bahsi geçen bu olguların tarihsel gelişim süreci ve hukuki dayanaklarının karşılaştırmalı analizlerinin göz önünde bulundurulduğu bir yol haritası oluşturup, 2011 yılında patlak veren Suriye iç savaşı neticesinde ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin yarattığı sığınmacı krizinin Türkiye özelinde yarattığı etkilere ve bu etkilerin ulusal mülteci hukukunun seyriinde yol açtığı tepkimelere ve de en nihayetinde Türkiye devleti sınırları içerisinde Suriye vatandaşlarının tabi tutuldukları hukuki statüye yönelik bir tartışma getirmektir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli sığınmacı krizi, Suriyelilerin Türk hukukundaki statüleri, YUKK ve Suriyeliler

SYRIAN ASYLUM-SEEKER CRISIS in TURKEY AND LEGAL STATUS of SYRIANS in TURKISH NATIONL LAW

Abstract

The aim of this study is to define the conceptual meaning through phenomenon of refugee and asylum seeker which are subjects of international law and also create a road map by considering comparative analyses of these phenomenon's historical progress and legal basis; and then, in company with of all of these, it will be discussed the asylum-seeker crisis that caused by Syrians who had to leave their country after the Syrian civil war, has breaked out in 2011, affected Turkey, and the reaction caused in the going of national refugee law and ultimately the legal status of Syria citizen in borders of Turkey state.

Keywords: Syrian asylum-seeker crisis, legal status of Syrians in Turkish law, YUKK and Syrians

---

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Uluslararası İlişkiler ABD, dilekdulkadir@yahoo.com

Giriş

Tunus'ta başlayıp Ortadoğu coğrafyasında domino etkisi yaratarak ilerleyen 'Arap Baharı' sürecinin Suriye'deki yansıması olan Suriye iç savaşı, dünyanın en büyük kitlesel nüfus hareketini ve dolayısıyla mülteci krizini doğurarak yaklaşık 6 milyon Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşının sığınmacı konumuna düşmesine sebebiyet vermiştir. Kimi devletler, ülkelerini terk etmek zorunda kalan bu sığınmacılar konusunda uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerini bir takım gerekçeler öne sürerek açıkça ihlâl etmiştir.

Coğrafi konumu itibarıyla tarih boyu önemli nüfus hareketlerine sahne olmuş olan Türkiye ise, neredeyse nüfusunun %2'lik kısmına tekabül eden bir oranda sığınmacı kabulü ile şüphesiz bu süreçten en fazla etkilenen ülke olmuştur. Türkiye, bu süreçte açık kapı politikası izleyerek sığınmacılara sınırlarını açıp koruma sağlamıştır. Öte yandan, taraf olduğu 1951 Sözleşmesine yalnızca 'Avrupa'dan gelen' kişiler için mülteci statüsü uygulanacağı şerhini düşmüş olmasından ötürü, Suriye vatandaşlarına gerek ulusal gerekse de uluslararası hukuk uyarınca mülteci statüsü veremeyeceği için ne 1951 Sözleşmesi'nde ne de 1967 Protokolü'nde herhangi bir karşılığı olmayan 'misafir' statüsünü uygulamıştır. Daha sonrasında, sığınmacıların statüsüne hukuki bir boyut kazandırmak amacıyla 1994 Yönetmeliği uyarınca Suriyeliler 'geçici koruma' statüsü altına alınmışlardır. Bu 'geçici koruma' statüsünün verilmesinde temel etken, sığınmacı sayısının giderek artması olmuştur. Böylelikle 'geçici koruma' ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) yardımlarından faydalanılma imkânı da elde edilmiştir.

1. Kavramsal Çerçeve ve Mülteciliğin Tarihsel Gelişimi

Konfüçyüs'ün ifade ettiği gibi, *'İsimler doğru olmazsa adresler doğru olmaz'*. Bu ifadeden yola çıkarak çalışmanın başında üzerimize düşen ilk iş, mülteci kavramını ele almak ve yakın anlamsal ilişki içinde olduğu kavramlarla arasındaki farkları belirlemeye çalışmak olmalıdır. (Barkın, 2014).

1.1. Kavramsal Çerçeve

Mültecilik tanımı temel olarak, 141 devlet tarafından imzaya açılıp 1951 yılında imzalanmış ve 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Cenevre Sözleşmesi'nde yapılmış olup, daha sonra 1967 yılında imzalanan Ek Protokol ve diğer bazı antlaşmalarla genişletilmiştir. (Usanmaz ve Güven). Mülteciliğin uluslararası anayasası sayılabilecek olan 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. maddesine göre ise mülteci, *'1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikâmet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen şahıs'* şeklinde tanımlanmıştır. Mültecilik, koruma sağlayan devletin verdiği bir statü değildir. Mülteci, maddede yer alan unsurların gerçekleşmesi durumunda kendiliğinden mülteci haline gelmiştir. Devletler ise kendi iç hukuklarında belirledikleri usullerle bu durumu tespit etmekte ve durumun tespiti ile Sözleşme'nin öngördüğü korumayı sağlama yükümlülüğü altına girmektedirler. (Uzun, 2012).

Görüldüğü gibi sözleşmenin ilk şeklinde yer alan mülteci tanımında, 1967 tarihli Ek Protokol ile kaldırılacak olan *'1951'den önce meydana gelen olaylar'* biçiminde bir zaman sınırlaması söz konusudur. 1951 Sözleşmesi'nin mülteci tanımını, söz konusu bu sınırlamayı

da kapsayacak biçimde ileriki bölümlerde Sözleşme'nin tarihsel süreç içinde geçirdiği aşamaları da belirterek değerlendireceğiz fakat hemen belirtmek gerekir ki 1951 Sözleşmesi'nin ardından kabul edilen bölgesel sözleşmelerde mülteci kavramı daha geniş ele alınmıştır. (Barkın, 2014)

Sığınma ya da eski adıyla iltica ise, bir kişinin uyruğunda bulunduğu ya da ikâmet ettiği devletin ülkesini çeşitli baskılar ya da ayrımcı yasal kovuşturmalar nedeniyle terk ederek yabancı bir devletin ülkesine, diplomasi temsilciliği ya da konsolosluk binalarına, savaş gemilerine ya da devlet uçaklarına girmesini ve bu devletin korumasını aramasını ifade etmektedir. (Pazarcı, 2007). Dünyada çok sayıda insanın çeşitli sebeplerle vatandaşı olduğu/ikâmet ettiği ülkeyi terk etmek zorunda kaldığı, bunlardan bir kısmının terk ettiği ülkeye rahatlıkla geri dönebildiği veya geri dönmesinin önünde hiçbir engel bulunmadığı görülmektedir. Diğer bir kısmının ise *zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu* için vatandaşı olduğu/ikâmet ettiği ülkeye geri dön(e)memekte olduğu ve dönmek istemediği gözlenmektedir. İşte bu ikinci gruba genel olarak sığınmacı denilmektedir. (Dost, 2014)

Mülteci ve sığınmacı arasındaki ayrıma baktığımızda; devletin taraf olduğu antlaşmaların kendisine özel statü ve hukuki koruma sağladığı kişiler için '*mülteci*', böyle bir sığınma hakkını ve korumayı talep eden ancak henüz bu korumadan faydalanamayan kişiler için ise '*sığınmacı*' ifadesine başvurulduğu görülür. (Ergüven ve Özturanlı, 2013). Diğer yandan, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesinde sığınmacı tanımına yer verilmemiş olduğu gibi sığınmacılık kavramından da bahsedilmemiştir. Birleşmiş Milletler bünyesinde 1959 yılında başlayan sığınma hakkına ilişkin çalışmalar sonucu 14 Aralık 1967 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 'Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi' (United Nations Declaration on Territorial Asylum) kabul edilmiştir. Söz konusu bildirinin en önemli özelliği, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 1967 tarihli Protokolde hiç değinilmemiş olan sığınma ve sığınmacı kavramlarına yer vermiş olması ve taraf devletler açısından bir takım ilkeler ortaya koymasıdır. Bildiride sığınmacı tanımı yapılmamakla birlikte, 'sığınma hakkı' (the right to seek and to enjoy asylum) açık bir şekilde düzenlemeye konu edilmiştir.

Uluslararası mülteci hukukunda, sığınmacı statüsü geçici bir durumu ifade etmektedir ve başvuru şartlarının oluşması durumunda mülteci statüsüne dönüşmekte ve de ilgili kişi bu süreç boyunca korumadan yararlanmaktadır. (Uzun, 2015)

Göçmenlere baktığımızda, çoğunlukla ekonomik nedenlerden dolayı ülkelerini terk ettikleri, kendi ülkelerinin korumalarından yararlanabiliyor oldukları ve de bu yolculuğa kendi istek ve arzuları ile çıktıkları görülür. (Barkın, 2014). Kavram konusunda, uluslararası literatür ile Türk Hukuku arasında anlayış farklılığı söz konusudur. Uluslararası literatürden farklı olarak Türk Hukukunda, dar kapsamlı bir anlayış ile göçmen; Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı olma şartıyla ve ülkemize yerleşmek amacıyla gelmiş olan kişileri içermektedir. (Başak, 2011). Bu kategoriye girenler, belli bir sürenin sonunda Türk vatandaşı oldukları için, bunlarla ilgili konuların Yabancılar Hukuku içinde yeri olmadığı düşünülebilir ancak, bu insanların TVK (TVK, 1964) ve özellikle İskân Kanunu uygulaması bakımından özel düzenlemelere konu olmaları, onları Türk vatandaşlığı kazanma olanakları açısından '*ayrıcalıklı yabancı*' statüsüne sokmaktadır. Başka bir deyişle, göçmenler (muhacirler), Türk vatandaşı olmaya oldukça yaklaşmış durumdaki yabancılardır. (Aybay, 2004).

1.2.Mülteciliğin Tarihsel Gelişimi

'*Başka ülkelere sığınma*' olgusunun tarihsel bir geçmişe dayandığı bilinmelidir. İnsanı toprağından eden nedenlerin insanlık tarihi kadar eski olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sığınma olgusunun ne kadar uzun bir geçmişe dayanmış olabileceği anlaşılabilir. Bir görüşe göre, sığınma olgusu ve mültecilik kavramı en az 3500 yıldan beri varlığını sürdürmekte ve farklı biçimlerde eski toplumların yazıt ve kutsal kitaplarında bu olguya ilişkin izlere rastlanmaktadır. Hatta mültecilerin korunmasına ilişkin düzenlemelere bu dönemlerdeki Aztek

Yazıtları gibi yazıtlarda dahi rastlamak mümkündür. (Barkın, 2014). M.Ö. 13. yüzyılda II. Ramses ve Hitit Kralı III. Hattusili arasında imzalanan Kadeş Barış Antlaşması, bu anlamda bilinen ve korumaya ilişkin hususları içeren ilk uluslararası antlaşma niteliğindedir. (Gil-Bazo, 2014). Bir başka Hitit Kralı Kral Urhi-Teshup ise, amcası tarafından tahttan uzaklaştırılmış ve Mısır'a mülteci olarak gönderilmiştir. Benzer örneklere, Roma'da, Eski Yunan'daki site şehirlerinde, Ortaçağ Avrupası'nda, İslam tarihinde ilk inananların, üzerlerindeki baskıların zulüm boyutuna ulaştığı bir zamanda başta Habeşistan'a (Etiyopya) sığınmalarında, sonrasında Medine'ye hicretlerinde ve hatta Osmanlı İmparatorluğu'nda İspanya'dan kaçan Museviler için sığınma hakkı tanınmış olması ya da Cem Sultan örneklerinde olduğu gibi sıklıkla rastlanmaktadır. (Barkın, 2014).

Zorunlu kitlesel hareketlere modern devletlerin ortaya çıkış dönemini göz önünde bulundurarak baktığımızda, bu döneme ilişkin olarak ilk örneklerin 30 Yıl Savaşları ve ardından yaşanan kitlesel hareketler olduğunu görürüz. Ardından, günümüz gelişmelerine zemin hazırlayan sürecin fitilinin ise, 20. yüzyılın başında büyük kitlelerin zorunlu göçüne sebebiyet veren Balkan Savaşları ile ateşlenmiş olduğu görülür. (Ergüven ve Özturanlı, 2013). Özellikle iki büyük dünya savaşında, bu savaşlara neden olan uluslararası çatışmalar ve imparatorlukların çözülme süreçlerinde, dünya büyük kitlesel göç hareketleri ile karşı karşıya kalmıştır. 21. yüzyılda da benzer bir çatışma içine giren özellikle Ortadoğu merkezli coğrafya için göç ve dolayısıyla iltica, yükselen bir sorun olarak kamuoyunun gözü önünde durmaktadır.

İltica sorununun göç alan ülkeler üzerinde yarattığı siyasal, ekonomik, kültürel sorunlar ve en önemlisi olan mülteci olarak yaşayan insanların karşı karşıya kaldığı temel insan hakları sorunları, dünya kamuoyunu Birleşmiş Milletler öncülüğünde çözüm arayışına sürüklemiştir. Bu arayışların başında, 1. Dünya Savaşı sonrasında kurulan Milletler Cemiyeti'nin oluşturduğu Yüksek Komiserlik gelmektedir. Bu kuruluş, dönemde; Rus, Ermeni ve Alman sığınmacılar için bir takım önlemler almaya başlamıştır. Alınan önlemlerin soruna yanıt olamaması nedeniyle, bu kez 2. Dünya Savaşı sonrasında 1943 yılında BM Yardım ve Rehabilitasyon idaresi kurulmuş, 1947 yılında ise bu idare yerini Uluslararası Mülteci Örgütü'ne bırakmıştır. Saydığımız iki kurum, 1950 yılında kurulan ve günümüzde de mültecilere yönelik faaliyetlerini sürdüren Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) temellerini oluşturmaktadır. (Barkın, 2014).

2. 1951 Tarihli Mülteciliğin Önlenmesi Sözleşmesi

2. Dünya Savaşı'nda ve savaş sonrasında yaşanan ağır insan hakları ihlalleri ile tüm dünyada gerçekleşen nüfus hareketleri, mülteci hukukunu Birleşmiş Milletler'in en önemli gündem maddesi haline getirmiştir. Dünya çapında mültecileri korumak amacıyla hareketler düzenlemek, mültecilere liderlik etmek ve mültecilerin karşılaştıkları sorunları çözmek hedefleriyle Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 14 Aralık 1950'de Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Bürosu (United Nations High Commissioner for Refugees)- (BMMYK) kurulmuştur. BMMYK'nın amacı, tüm dünyada mültecilerin haklarını ve refahını savunmak, misyonu ise her bireyin sığınma talebinde bulunabilmesini ve başka bir ülkede mülteci olarak güvenli bir şekilde barınabilmesini sağlamaktır.

BMMYK'nın kurulmasıyla birlikte hukuki birtakım düzenlemeler yapılmıştır. (Barkın, 2014). Bu anlamda, önceki yıllarda sığınma ve göç olaylarının yarattığı sorunlara çözüm getirmek amacıyla uygulamaya konulmuş fakat soruna çare olamamış çalışmalar/sözleşmeler de göz önünde bulundurularak, 1951 yılında mültecilerin hukuki durumunu ve mültecilerin yöneldiği ülkelerin siyasal, ekonomik, kültürel vb. sorumluluklarını düzenleyen Cenevre Sözleşmesi hazırlanmıştır. Sözleşme, 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve hazırlanmasındaki ana hedef, Sovyetler Birliği'nden kaçan insanlar olmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrası dünyada yükselen temel çatışma ve bu çatışmanın dünyaya biçtiği iki cepheli rol

değerlendirildiğinde, ana hedefin Sovyetler Birliği'nden kaçan insanlar olması yadırganamaz. (Barkın, 2014).

1951 Sözleşmesi, hiçbir zaman göç meselelerinin bizatihi kendisine değinmemiştir; Sözleşmenin tek hedefi, mültecilerin korunmasını sağlamak olmuştur. (UNHCR, 2014). Sözleşmenin temel dayanağı ise, Birleşmiş Milletler Antlaşması İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Ayrımcılık Yapmama İlkesidir. Bu ilkeler ışığında düzenlenen sözleşmenin mültecilik konusuna uluslararası bir bakış açısı, mültecilik statüsüne ise asgari bir ölçüt kazandırdığı rahatlıkla söylenebilir. Ancak kavram üzerinde dururken kısmen ifade edilen 'zaman' ve 'yer' sınırlaması, sözleşmenin uluslararası kamuoyunun beklentilerini karşılama adına engel olmuş ve bu yönüyle de eleştiri konusu olmuştur. Sözleşme, özellikle aynı koşullar altında bulunan kişilerin farklı konumlarda olmaları ve eşit hukuki durumdan yararlanamamaları nedeniyle rahatsızlık yaratmıştır. Bunun yanında, 1951 Sözleşmesi, gerek kapsam gerekse amaç itibarıyla Avrupa merkezli kabul edildiği için gelişmekte olan ülkeler tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Bu nedenle, 1951 Sözleşmesi'nin tanımını daha geniş biçimde ele alan bölgesel sözleşmeler ortaya çıkmıştır. Benzer çalışmaların sonucunda ise, 1967 yılında Sözleşmeye ek olarak kabul edilen Protokolle sözü edilen sınırlamalar ortadan kaldırılmıştır. (Barkın, 2014). Bu şekilde söz konusu Sözleşme, taraf devletler ile sınırlı olmayıp dünyanın her yerinde uygulanabilecek evrensel bir niteliğe bürünmüş olsa da Türkiye bu Sözleşmeyi ve Protokolü coğrafi sınırlama ile onaylamıştır. Yalnızca Avrupa ülkelerinden gelen kişiler mülteci statüsüne sahip olabileceken, söz konusu ülkeler dışından gelen kişiler mülteci statüsünde kabul edilmeyecektir. Suriye'nin Avrupa Konseyi'ne üye olmaması sonucu, Suriye vatandaşları 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu anlamında hukuken mülteci olarak nitelendirilemeyeceklerdir. (Uzun, 2015). Yukarıdaki gerekçeler göz önünde bulundurulduğunda Sözleşmenin ve Ek Protokolün getirdiği tanım, içinden Avrupa deyimi kaldırılmış olsa dahi mülteci konseptine dar yaklaştığı için geri kalmış ve az gelişmiş ülkelerde kıtlık, doğal afetler ve iç çatışmalar sebebiyle meydana gelen mülteci hareketlerine yanıt veremediğinden ve de uygulamada var olan Avrupa merkezli anlayışın devam etmesinden dolayı eleştirilmeye devam etmiştir.

2.1. 1951 Sözleşmesine Göre Mülteci Statüsünün Unsurları

Sözleşmenin, mülteci tanımında yer alan temel yargılarını unsurlarına ayırırsak, mülteci sayılabilmek için bir kimsenin;

ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden,

- Zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korkuyor olması,
- Vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunması,
- Ülkesinin korumasından yararlanamaması ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istememesi,
- Vatansız olması ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikâmet ülkesinin dışında bulunuyor olması, oraya dönememesi veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istememesi durumlarının varlığı hallerinde, kişi mülteci statüsünde sayılabilir. (Barkın, 2014)

2.2. Mülteciliğin Kaybedilmesi Durumları

Mültecilik, gerekli şartları taşıyan kimseye yaşamı boyunca verilen bir statü değildir. Kişiye görelî ve geçici bir rahatlama sağlar çünkü kişiyi her ne kadar baskı ve zulüm tehlikesinden korusa da mültecinin yalnızca asgari ihtiyaçlarının karşılandığı, vatandaş olmaktan kaynaklanan kimi siyasal, sosyal ve ekonomik haklarının yeterince yerine getirilemediği ve istense de getirilemeyeceği bir konumdan ötesini veremez. Bu nedenle mülteci, süreç içinde ya ülkesine geri döner ya kendisine sığınma hakkı tanıyan bir ülkeye yerleşir ya da üçüncü bir ülkede kendine yeni bir hayat arar. Bu durumlardan herhangi birinin

gerçekleşmesi halinde uluslararası koruma ihtiyacı ortadan kalkacak ve buna bağlı olarak da mültecilik statüsü sona erecektir.

BM'ye göre, mülteci sorununun en istenilen çözümü olan kişinin kendi arzusu ile terk ettiği veya zulüm korkusu ile dışında bulunduğu ülkeye tekrar yerleşmek üzere dönmesi hali ise, BMMYK'nın asli uğraşı olarak ortaya çıkar ancak burada da mültecinin ülkesine dönüş eylemi kendi iradesine dayanmalıdır. Bu nedenle geriye dönüş, BMMYK'nın gözetimi altında gerçekleştirilmektedir. Eğer ülkesine dönüş sonrasında dahi kişiye mülteci statüsünün verilmesinde var olan gerekçeler ortadan kalkmamışsa, kişi ülkesine dönmüş olsa bile mültecilik statüsü de ortadan kalkmamış olacaktır. (Cezayir Savaşı'nda, Bağımsızlık Bildirisi sonrası yaklaşık 200.000 kişinin komşu ülkelere kendi ülkelerine dönmesi, 1989 Namibia olayları, vb..) (Barkın, 2014).

2.3. Geri Göndermeme İlkesi

Uluslararası mülteci hukukunun temel metni olan 1951 Mülteci Sözleşmesi'nin 33. maddesinin ilk paragrafı geri göndermeme ilkesini/geri gönderme yasağını (non-refoulement) şu şekilde ifade eder;

'Hiçbir taraf Devlet bir mülteciyi ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehlike altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade ('refouler') etmeyecektir.' (Uzun, 2012) Sonraki fıkrada ise;

'Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlike sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkûm olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.' İfadesiyle bu kuralın istisnasına yer verilmiştir. Bu iki hükümden hareketle aşağıdaki koşullar bu ilkenin ihlâli anlamına gelmektedir;

-başka bir yerden sığınma talep etme hakkı olmayan sığınmacıların sınırda reddedilmeleri halinde, bir mültecinin, sığınma ülkesinden yaşamı, özgürlüğü veya fiziksel güvenliğinin tehlike içinde olabileceği (tehlike sorumluluğunu ifade etmektedir) topraklara sınır dışı edilmesi durumunda ve/veya

- mültecilerin zulüm korkusu içinde oldukları menşe ülkelerine zorla geri gönderilmeleri veya zulüm korkusu içinde oldukları menşe ülkelerine sınır dışı edilme ihtimali bulunan bir ülkeye gönderilmeleri durumunda ilkenin ihlâli söz konusu olmaktadır.

Belirtilen kurallar çerçevesinde iltica edilen devlet, mültecileri sınır dışı etme veya iade etmeme yükümü altında bulunmaktadır. Ulusal güvenlik ve kamu düzeni ihlali durumunda veya mültecinin ağır bir cürümden mahkûm olması ve toplum için bir tehlike oluşturması hallerinde, devlet geri gönderme yetkisini saklı tutmaktadır. Kaldı ki devletin bu yetkisini kullanması durumunda mültecilik statüsü sona ermektedir. (Barkın, 2014).

Geri göndermeme ilkesi mülteci tanımının bir unsuru değil, mülteci statüsünün, bu statüyü tanıyan devlete yüklediği bir yükümlülük olarak zorunlu bir sonucudur. (Dost, 2014). Devletlerin 1951 Sözleşmesi veya 1967 Protokolüne taraf olup olmadıklarına bakılmaksızın tüm devletler için bağlayıcı nitelikte bir ilkedir. (UNHCR, 2011). Geri göndermeme ilkesine göre, sığınma talebinde bulunan kişi, yaşam ve özgürlüğünün tehlike altında olacağı varsayılan bir ülkeye geri gönderilemez. İlgili kişi dönmek zorunda bırakıldığı ülkede zulüm ile karşı karşıya ise, sınırdaki devlet görevlileri için reddetmeme yükümlülüğü de geri göndermeme ilkesinin önemli bir parçasını oluşturur. (Ergüven ve Özturanlı, 2013).

3. Ulusal Mevzuatta Mülteci ve Sığınmacı Olgusu

Türkiye, sığınmacılık ve mültecilik alanındaki uygulamalar ve yaklaşımlar bakımından dünyadaki istisnai ülkelere dendir (Kara ve Korkut, 2010) ve ülke tarihinde farklı dönemlerde farklı nüfus hareketlerine seyirci olunmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'na dahil coğrafyalarda

bulunan ancak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte ulus devlet sınırları dışında kalan Müslüman ve çoğunlukla Türk kökenlilerin ülkeye göçü, dışarıdan gelen ilk nüfus hareketini oluşturmuştur. 2. Dünya Savaşı sırasında da Yunanistan, Bulgaristan ve Oniki Ada'dan gelen göçmenler ile Avrupa'dan gelen Yahudilerin- 67.000 kişi civarında- büyük çoğunluğu kısa bir süre sonra ya yurtlarına geri dönmüş ya da başka bir ülkeye göç etmişlerdir. (Kartal ve Başçı, 2014).

Türkiye, mültecilik konusunda pek çok farklı kanunla düzenlenmiş karmaşık bir sisteme sahiptir. İlk olarak, mülteci ve sığınmacıları ilgilendiren fakat esasında göçmenlerle ilgili konuları düzenlemekte olan, bunun yanı sıra benzer konularda mültecilere ilişkin hükümlere de kısmi düzeyde yer veren ilk düzenleyici belge hükmündeki 14 Haziran 1934 tarihli ve 2510 sayılı İskân Kanunu çıkarılmıştır. Kanun öncelikli olarak, Türkiye'ye yapılacak sığınma ve göç hareketleri ile ülke içi iskân ve özellikle ulus inşa etme siyaseti bağlamında sosyal ve siyasi nitelik taşıyan mecburi iskân ile ilgilidir. 24.07.1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların İkamet Seyahati Hakkındaki Kanun da mülteciler için var olan daha uygun hükümler dışında, mülteciler ile yabancılar rejiminin eşit olduğunu vurgulamaktadır. (Barkın, 2014). Bunların yanında 'Pasaport Kanunu', 'Vatandaşlık Kanunu', 'Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik' bu sistemin diğer öğeleridir. Türkiye, bu Kanunlara göre geçici sığınmacıları uydu kentlerde zorunlu ikâmete tabi tutmaktadır. Geçici sığınmacıların dışındakiler için ise, yasadışı göçmenler olarak tanımlanan bir kategori oluşturulmuştur. (Usanmaz ve Güven).

Mülteciler ve sığınmacılar konusunda sorumlu bakanlık ve birim ise, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar-Hudutlar ve Sığınma Dairesi'dir. Sığınmacı ve mültecilere ilişkin tüm veriler ve işlemler bu birim tarafından yürütülmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar-Hudutlar ve İltica Dairesi verilerine göre, her yıl on binlerce göçmen Türkiye'yi geçiş koridoru olarak kullanmaktadır. Yakalanan göçmenler, gerekli yasal işlemler yapıldıktan sonra sınır dışı edilmektedir. Son yıllarda yakalanan yasa dışı göçmen sayılarında, AB uyum müzakereleri kapsamında yeni yasal düzenlemelerin yapılması, cezaların ağırlaştırılması ve denetimlerin artırılması sebebi ile azalma olduğu gözlenmiştir. (Deniz, 2014).

3.1. Suriyeli Sığınmacı Krizi ve Türkiye

(Suriye iç savaşı sebebiyle oluşan göç hareketi; nedenleri itibariyle 'siyasi', şekli itibariyle 'kitlesele', taşıdığı şartlar itibariyle 'zorunlu' (22,5 milyonluk nüfusun büyük bölümü tehlike altında olup, 5,5 milyon insan yaşadığı yerden ayrılmak zorunda kalmıştır.), coğrafi sınırlar itibariyle bir 'dış göç' (BM'ye göre, 1 yıldan daha fazla süre ile gerçekleştirilmiş yer değiştirme ve yerleşme hareketi dış göç olarak kabul edilmektedir.) niteliğindedir. (Tunç, 2015))

Türkiye son 20 yıl içinde, bulunduğu bölgede yaşanan çatışmalı ortamdan kaçan binlerce insan için sığınma kapısı haline gelmiştir. 1980 İslâm Devrimi'nden sonra İran'dan, 1988 Halepçe Katliamı sonrasında Irak'tan, 1989'da Bulgaristan'dan, 1991'de yine Irak'tan, 1992-2001 arasında eski Yugoslavya coğrafyasından, 2001'de ABD'nin saldırısı sonrasında Afganistan'dan gelenler derken Türkiye'ye toplamda 1 milyonun üzerinde bir nüfusun girişi söz konusu olmuştur. (Yıldız, 2013)

Son olarak 15 Mart 2011 tarihinde Arap Baharı olarak bilinen gösteriler ile başlayan Suriye Krizi'nde, Nisan ayı itibariyle ortaya çıkan çatışma ortamı ülkeyi bir iç savaşa doğru sürüklemiş, iç savaşın ülke geneline yayılmasıyla ve hayatın yaşanmaz duruma gelmesiyle birlikte kendilerini risk altında hisseden, temel ihtiyaçlarını ve güvenliklerini karşılayamaz duruma düşen Suriyeliler çareyi ülkelerini terk etmekte bulmuşlardır. Suriye'de yaşanan

gelişmeler neticesinde ortaya çıkan kitlesel iç ve dış göç, dünyanın en büyük insani krizlerinden birini doğurmuştur. (Tunç, 2015). Bu krizle birlikte Suriye’den Türkiye’ye ilk kitlesel nüfus hareketi, 300 ile 400 arası Suriye vatandaşının 29 Nisan 2011 tarihinde Cilvegözü (Hatay) sınır kapısına dayanması ile olmuştur. (Poyraz, 2012). Suriye krizinde, dört yılda BM’nin resmi rakamlarına göre 6 milyona yakın Suriyeli evlerini terk ederek ülke içinde güvenli bölgelere yerleşmiştir. 5,5 milyona yakın insan ise, ülke dışına göç etmek durumunda kalmıştır. BMMYK’nın verilerine göre, 7 Aralık 2015 tarihi itibarıyla Türkiye’deki Suriyeli sayısı 2.287.360 (UNHCR, 2015) olarak hesaplanmış (Bu sayı sürekli olarak artmakta ve istatistikler her geçen gün değişmektedir. Mart 2017 tarihinde, Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne 2.957.454 Suriyeli biyometrik verileriyle kayıt altına alınmıştır.) ve göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin geri kalanı; Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır gibi komşu ülkelere dağılmıştır. Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye, toplu göç hareketlerinin başladığı tarihten itibaren krizden etkilenen Suriye vatandaşları için ‘açık kapı politikası’ izlemiş ve ilk dört yıl içinde %44’lük kabul oranı ile Suriye’ye komşu ülkeler arasında en fazla Suriyeli sığınmacıyı ağırlayan ülke durumuna gelmiştir (Tunç, 2015) ve neredeyse nüfusunun %2’lik bir kısmına tekabül edecek sayıda Suriyeli mülteciye ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. (Ünal, 2014). Yaşanan savaşta, en yoğun göçün Türkiye’ye yapılmış olmasının nedeni kuşkusuz sınır bölgesindeki en güvenilir ülkenin Türkiye olmasından ileri gelmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, Türkiye’nin geniş çaplı bir mülteci krizi ile karşı karşıya bulunduğu aşikârdır.

Türkiye’ye gelen Suriyeliler, ilk etapta yalnızca sınır illerinde ve kamplarda ikâmet etmişlerdir. İç savaşın uzaması ve gelen Suriyeli sayısının artması ile kamp sayısı yetersiz hâle gelmeye başlamış, bir kısım Suriyeli kamplar yerine sınır illerinde veya ilçelerinde akrabalarının yanında ya da kiraladıkları evlerde ikâmet eder hâle gelmişlerdir. (Tunç, 2015). Zaman içerisinde kamp dışında yerel halk ile birlikte yaşamaya başlayan Suriyeli sayısı, toplam Suriyeli nüfusun %85’ini bulmuştur. Suriye’den Türkiye’ye sığınan kişilerin durumlarından sorumlu kuruluş olan Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD) katkılarıyla ve Hacettepe Üniversitesi Göç ve Politik Araştırmalar Merkezi’nce 2014 yılında yayınlanan bir rapora göre ise, Türkiye’nin 81 ilinin 72’sinde yaşayan Suriyeli nüfusun en yoğun olduğu şehirler; Şanlıurfa, İstanbul, Gaziantep ve Hatay’dır. Şu anda, Suriyeli vatandaşlar için Türkiye’nin 10 şehrinde (Adana, Adıyaman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Osmaniye, Şanlıurfa) 24 çadırkent bulunmaktadır. (Kurtuluş, 2015).

Bütün bu gelişmeler neticesinde, Türkiye’ye gelen Suriyeli sayısının ve bu gelenlerin süreç içerisinde ülkede kalma eğilimlerinin her geçen gün arttığı gözlemlenmiştir. Bu durum, göçün doğasına uygun bir biçimde evrensel olarak dünyanın başka yerlerinde de gözlenen ve beklenen bir durum olarak görülmektedir. Bugün Suriye’deki iç savaş sona erse dahi, Suriyelilerin büyük bir kısmının yıkılan yerleşim yerleri tekrar yaşanılabilir hâle getirilene kadar ülkelerine dönmeyeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca, BM’nin dünyanın farklı coğrafyalarında yaşadığı deneyimler ve istatistikler, mültecilerin en az 1/3’nin geri dönmeme ihtimalinin olduğunu göstermektedir. Bütün bu gelişmeler, toplumsal boyutta hem Türk halkı hem de Suriyeliler nezdinde başta sosyal uyum politikaları olmak üzere pek çok tedbirin alınmasını zorunlu bir ihtiyaç haline getirmiştir. Sağlıklı ve uygulanabilir politikaların üretilebilmesi için ise, öncelikle göç eden ve göç alan toplum dinamiklerinin analiz edilmesine, davranış, beklenti, algı ve kaygılarının tespit edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. (Tunç, 2015).

3.2. Ulusal Mevzuattaki Düzenlemeler

Türkiye, uluslararası mülteci hukukunun iki temel metni olan 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi’ni ve 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin New York Protokolü’nü ‘coğrafi sınırlama’ çekincesi ile imzalamıştır. Buna göre, Türkiye ‘Avrupa’dan’ gelenlere mülteci olma hakkını tanıırken, ‘Avrupa’ dışından gelenlere bu

hakkı tanımamakta, bu kişilere üçüncü ülkelere gidebilecekleri süre boyunca Türkiye’de kalmaları için sığınma hakkı vermektedir. Bununla birlikte sığınma arayan bu kişilerin barınma, sağlık, eğitim ve temel insani ihtiyaçlarının sağlanması Türkiye’nin sorumluluğu dahilindedir.

Türkiye’nin doğudaki kara sınırlarının güvenliğinin sağlanamaması, sınır bölgelerindeki terör sorunu ve sığınma arayan kişilerin sayılarının fazlalığı mülteci hukukunun farklı kanunlarda ve dağınık hükümlerle düzenlenmiş olması ile birleşince önemli sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Bu sıkıntıların giderilmesi ve yoğun kitlesel hareketlere karşı hazırlıklı olunması için başlatılan çalışmalar sonucunda 14.09.1994 tarihinde 6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ‘Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’ kabul edilmiştir. (Ergüven ve Özturanlı, 2013). 1994 Yönetmeliği ve diğer düzenlemelerin mülteci hukuku konusunda yeterli ve kapsamlı bir hukuki sistemin eksikliğini gideremediğini, gerek son dönemde yaşanan Avrupa dışı kaynaklı kitlesel akınlarda gerekse de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) mülteci hukuku konusunda Türkiye aleyhinde verdiği kararlarda görmek mümkündür. (Ergüven ve Özturanlı, 2013).

3.3. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

Sığınmacılık ile alakalı uluslararası düzenlemelerin tarafı olan devletler, bu konuyu çoğunlukla iç hukuk kuralları ile uygulama yoluna giderler. Ancak devletler, sığınmacılığa ilişkin bu düzenlemeleri yaparken uluslararası bazı şartlara dikkat etmek zorundadırlar. İnsan hakları ile ilgili olanlar başta olmak üzere, mültecilik ile ilgili uluslararası düzenlemeler devletlerin sığınmacılara ilişkin yapmış olduğu iç hukuk kurallarını olumlu bir şekilde etkilemektedir. Bu kapsamda, ülkemizde sığınmacılarla ilgili kabul edilen yasal düzeydeki ilk temel düzenleme 4.4.2013 tarih ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’dur (YUKK). (Dost, 2014). YUKK, 5 kısım ve toplam 126 maddeden oluşmaktadır. Kanunun amacı; yabancıların Türkiye’ye girişlerinin, Türkiye’de kalışlarının ve Türkiye’den çıkışlarının kontrol ve denetimini sağlamak, Türkiye’den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemek ve İçişleri Bakanlığı’na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemek şeklinde ifade edilir. (YUKK, 2013).

3.3.1. YUKK’un Getirdiği Uluslararası Koruma Statüleri

Uluslararası koruma statüsünün tespiti, genellikle sığınılan ülkenin yetkili makamları tarafından yapılmaktadır. Diğer yandan, BMMYK’nın da statü tespiti yetkisi bulunduğundan, bazı hallerde bu yetkisini kullandığı görülmektedir. Yetkili makamlar bu tespiti iç hukuk ve o devlet açısından bağlayıcı bulunan uluslararası düzenlemeler çerçevesinde yapacaktır. Sığınma talebinde bulunan kişinin uluslararası koruma statüsü belirlendikten sonra, sığınılan devletin ulusal ve uluslararası yükümlülükleri başlayacak, sığınma talebinde bulunan kişi de bu statüden doğan haklarını sığınılan devlete karşı ileri sürme hakkına sahip olacaktır. Buradaki statü belirleme işleminin *kurucu* değil *bildirici* nitelikte bir işlem olduğu kabul edilmektedir. (Dost, 2014). Koruma statüleri ise şu şekilde sıralanır;

a. Mülteci Statüsü

1951 Sözleşmesi’ni ve 1994 Yönetmeliği’ndeki ‘mülteci’ tanımını benimseyen YUKK, bu şekilde Türkiye’nin sınırlama uygulamasını da sürdürmüş olmaktadır. Buna göre, *‘Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden*

yaşadığı ikâmet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.'

b. Şartlı Mülteci Statüsü

1994 Yönetmeliği'nde bu tanıma uyulmakla birlikte, Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle gelenler 'sığınmacı' olarak nitelenmektedir. YUKK, aynı kişiler için 'şartlı mülteci' statüsü tesis etmiştir. Bir anlamda 1994 Yönetmeliği'ndeki sığınmacı statüsünün yerini, şartlı mülteci statüsü almaktadır. Buna göre, '*Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikâmet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir.'* Üçüncü güvenli bir ülkeye yerleştirilinceye kadar şartlı mültecinin Türkiye'de kalmasına izin verilir. (Ergüven ve Özturanlı, 2013).

c. İkincil Koruma Statüsü

6458 sayılı Kanun (YUKK), 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde yer almayan bir uluslararası koruma statüsü daha ihdas etmiştir. Kanunda ikincil koruma olarak adlandırılan bu statü ile *mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen* ancak menşe ülkesi veya ikâmet ülkesine gönderildiği takdirde bazı olumsuz durumlarla karşılaşacak olan kişilere uluslararası koruma yolu açılmıştır.

Bir devletin taraf olduğu uluslararası sözleşme veya metinlerde bulunmayan bir konuyu düzenlemesi egemenlik hakkının gereği olarak kabul edilir. Dolayısıyla Türkiye'nin 1951 Sözleşmesi'nde yer almayan ikincil koruma statüsünü Kanun ile düzenlemesi mümkündür. Burada sorun, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarda, kanunların aynı konuda farklı hükümler içerip içermediğidir. 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin temel hak ve özgürlüklere ilişkin olduğunu kabul edersek, Kanun, Sözleşme'nin düzenlemediği mülteci statüsü dışında kalan kişiler hakkında ikincil koruma statüsü getirmektedir. İkincil koruma statüsünü düzenleyen m.63, ülkemize gelen bir yabancıya bu statünün verilebilmesi için iki şarttan söz etmektedir;

Birinci şart, ön şart olarak kabul edilebilecek olan '*mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilememe*' durumudur.

İkinci şart, yabancı'nın '*menşe ülkesi veya ikâmet ülkesine gönderildiği takdirde üç ihtimal olarak sayılan bazı olumsuz durumlarla karşılaşma*' halidir. Bu iki şartın birlikte gerçekleşmesi halinde, bir yabancıya ikincil koruma statüsü verileceği düzenlenmiştir. (Dost, 2014).

Söz konusu bu üç ihtimal;

- ölüm cezasına mahkum olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
- işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikâmet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

d. Geçici Koruma Statüsü

İkincil korumadan farklı bir statü olarak geçici koruma, sığınma arayan ancak 1951 Sözleşmesi'nden faydalanamayan kişilerin korunma kapsamını genişletmekte ve bireysel statülerin ispat edilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, grup tabanlı koruma temin etmektedir. Diğer yandan, bu kişilerin akıbetlerinin sığınma aradıkları ülke devletinin onları uluslararası korumaya alma noktasındaki takdir hakkına bağlı olması yüksek bir ihtimaldir.

Geçici koruma statüsü burada devreye girer ve geri göndermeme ilkesinin gereği olarak, sığınmacıların ivedilikle güvenli bir ortama erişimleri ve temel insan haklarının güvence altına alınması sağlanır. Geçici koruma, istisnai bir prosedür olup yer değiştiren ve kendi ülkesine dönemeyecek kişilerin kitlesel akını durumunda, özellikle sığınılan ülkenin sığınma sisteminin kitlesel akın karşısında yetersiz kalması halinde bu kişilere sağlanacak acil ve geçici koruma olarak tanımlanır. (Ergüven ve Özturanlı, 2013).

4. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların Hukuki Statüsü

2011 yılı Bahar'ından bu yana Türkiye'ye gelmekte olan Suriyelilerin mülteci kamplarına kabul ediliyor olmalarına karşın, gerek ulusal gerekse de uluslararası mevzuat uyarınca mülteci statüsünde oldukları söylenemez. (Uzun, 2012). Türkiye tarihinde 1991 yılında Irak'tan Saddam Hüseyin rejiminden kaçan yaklaşık 500 bin Kürt'ün sığınma hareketinde kullanılan sığınmacı tanımlaması ise uluslararası bir koruma statüsü olmaması sebebiyle Suriyeliler için yetersiz kalmıştır. (Tunç, 2015). Bu noktada Suriyeliler, ilk başta belli kesimlerce 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nde ve 1967 tarihli Ek Protokol'de herhangi bir karşılığı olmayan bir statü olarak '*devlet misafiri*' şeklinde bir statüye tabi tutulmuşlardır. (Uzun, 2012).

Türkiye, Suriyeli sığınmacılara sınırlarını açık tutarak ve ülkede kalmalarına izin vererek *de facto* bir koruma sağlamış olsa da görünen o ki sığınmacıları 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliği ile sağlanan resmi iltica sistemine yerleştirme konusunda isteksiz davranmaktadır. 'Devletin misafiri' olma gibi belirsiz bir konumda bırakılmak, durumun geçici ve geri alınabilir olarak algılanmasına yol açmakta ve Türkiye'de barınan Suriye vatandaşları arasında sınır dışı edilme endişesinin artmasına neden olmaktadır. (Poyraz, 2012). Tüm bu etkenlerin yanında Suriyelilerin kalış süresinin umulandan uzun olması, ülkeyi uluslararası koruma statüleri ile uyum gösterecek yeni hukuksal arayışlara itmiştir. Sonrasında, Suriyelilerin statüsü hukuki bir zemine taşınmış ve Ekim 2011 tarihinden itibaren Suriyeliler 'geçici koruma' statüsüne alınmışlardır. Coğrafi kısıtlama nedeniyle Türkiye'nin, ulusal mevzuat çerçevesinde uyguladığı halihazırdaki sistemin, Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler dışından sığınma talebiyle gelenlere genel olarak 'geçici sığınma' statüsünün tanınmasına ve böylece BMMYK'nın yardımlarından faydalanılmasına yönelik olduğu ifade edilmektedir.

Suriyelilerin durumuna ilişkin özel olarak düzenlenen ilk hukuki düzenleme, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürürlüğe konan 30 Mart 2012 tarihli ve 62 sayılı 'Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyeti'nde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge'dir. Söz konusu Yönerge'nin 'ruhunu', kitlesel sığınma durumlarında ortaya çıkan acil koruma ihtiyacının karşılanması amacıyla, sığınılan ülkeye erişimin sağlanması, geri göndermeme ilkesinin gözetilmesi ve insan haklarına uygun temel asgari standartların sağlanması olarak nitelendirilen 'geçici koruma' oluşturmaktadır. 'Geçici koruma' statüsünün acil durumlarda ve özellikle toplu nüfus hareketlerinde kendisine başvurulabilecek ve adından da anlaşılacağı üzere 'geçici' bir çözüm olduğu anlaşılmaktadır. YUKK'un 91/1 maddesine göre, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak Türkiye sınırlarına gelen veya sınırlarını geçen yabancılara 'geçici koruma' sağlanabileceği kabul edilmiştir. (Uzun, 2012).

İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan 30.03.2012 tarihli geçici korumaya dair Yönerge'de üç temel ilkeye yer verilmiştir:

- 1- Türkiye topraklarına serbestçe kabul edilme,
- 2- Geri gönderilmeme,
- 3- Temel ihtiyaçlarının karşılanması ilkesi.

Yönerge’de belirlenen bu ilkeler çerçevesinde, Suriye’den ülkemize kitlesel olarak gelen Suriye vatandaşlarına veya Suriye’de ikâmet eden vatansızlara geçici koruma sağlanmaktadır. Geçici koruma statüsünün sona ermesiyle ilgili ise dört alternatif bulunduğu söylenebilir, buna göre;

- 1- Kendi ülkesine dönüş
- 2- Üçüncü bir ülkeye yerleşme
- 3- İkâmet ya da çalışma gibi farklı bir statüye geçiş
- 4- Mülteci veya diğer uluslararası koruma statülerinden birine geçiş. Buna göre, Suriye’den ülkemize gelen kişilerle ilgili olarak bireysel veya toplu şekilde diğer uluslararası koruma statülerinden birisinin uygulanması da mümkündür. Bu durum somut olay veya başvuru halinde gerçekleşebilecektir. (Dost, 2014).

4.1. Türkiye’deki Suriyelilere Tanınan Haklar

Uluslararası anlamda, Türkiye’nin de taraf olduğu sözleşmelerle mülteci ve sığınmacılara bir takım haklar verilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin (Universal Declaration of Human Rights) 14. maddesine göre, her birey güvenli sığınma hakkına sahiptir. Fakat, bireylere tanınan koruma can güvenliği ile sınırlı değildir. Mültecilere en azından ülkede yasal olarak ikâmet eden diğer yabancılara sağlananlarla eşit sosyal ve ekonomik haklar tanınmaktadır. Her bireyin olduğu gibi mültecilerin de barınma, beslenme, sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanma, çalışma imkânı gibi temel ihtiyaçları karşılanmalıdır. Bu haklar, sığınmacı ve mültecilerin temel insan haklarının yanı sıra sığınma durumuyla bağlantılı ek sorunlar yaşayacakları göz önünde bulundurularak koruma sağlama amacıyla düşünülmüş haklardır.

Geçici Koruma Yönetmeliği uyarınca Türkiye’de kalış hakkına sahip Suriyeliler, söz konusu Yönetmelik kapsamında sağlanacak hizmetlerden yararlanmaya hak kazanacaklardır. Beslenme ve barınmaya ek olarak (m.38), Yönetmelik kapsamında ‘geçici koruma’ statüsüne sahip Suriyelilere ‘sağlık hizmetleri’ (m.27), ‘eğitim hizmetleri’ (m.28), ‘iş piyasasına erişim hizmetleri’ (m.29), ‘sosyal yardım ve hizmetler’ (m.30) ve ‘tercümanlık hizmetleri’ (m.31) verilebileceği düzenlenmiştir. Bu hizmet ve imkânlar ek olarak, ‘benzeri hizmetler’in de kamu kurum ve kuruluşlarınca imkânlar ölçüsünde ayrıca sağlanabileceği öngörülmüştür (m.26). ‘Geçici koruma’ statüsüne sahip Suriyeliler, bu hizmetlerin bir kısmını sevk edildikleri ‘geçici barınma merkezleri’nde alabileceği gibi (m.23); kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı açısından herhangi bir sakınca oluşturmadıkları durumda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen illerde kalarak da bu hizmetlerden yararlanabilirler (m.24).

Ülkelerin ekonomik durumu mülteci kabulü konusunda önemli bir faktör olduğundan, topluca sığınma amacıyla sınırlarımıza gelen yabancılara ve nüfus hareketlerine uygulanacak Türkiye’nin uluslararası alanda taraf olduğu sözleşmelerdeki ve ulusal mevzuatındaki bir takım hukuk kurallarının da uygulamada belli ekonomik sonuçlar doğurması kaçınılmazdır. (Uzun, 2012).

Sonuç

Arap Baharı, beraberinde Suriye için neredeyse 6 yıldır olanca hızıyla sürmekte olan bir iç savaş, uluslararası toplum için ise yüzleşmek zorunda oldukları yoğun bir mülteci krizini getirmiştir. Yaşanan bu mülteci krizine kısmi de olsa çözüm getirme noktasında kimi devletlerce bir takım sonuçsuz uygulamalara gidilmiştir, kimileri ise sığınmacılar konusundaki uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerinden türlü gerekçelerle feragat etmiştir; örneğin, Avrupa Devletleri'nin büyük çoğunluğu yaşanan bu nüfus hareketine karşı belli başlı düzenleme ve uygulamalar getirmiş ve mülteci kabul etmemiştir. Bu süreçte en etkin aktör kuşkusuz Türkiye olmuştur. Savaşın başlamasıyla birlikte sınırlarını Suriyeli sığınmacılara açan Türkiye'ye sığınmacı akışı hiç kesilmemiş, aksine her geçen gün hızla artmış ve BMMYK tarafından sunulan son verilere göre, Türkiye sınırları içerisinde bulunan Suriyeli sayısı 2 milyonu aşmıştır. (Rakam sürekli olarak güncellenmektedir). Başlangıçta, uluslararası hukukta bir karşılığı olmayan 'devlet misafiri' şeklinde bir tanımlama ile nitelenen bu sığınmacılar, gün geçtikçe sayılarını katlamış ve Türkiye üzerinde yalnızca hukuki değil aynı zamanda mali, siyasi, sosyal ve hatta güvenlik boyutunda bir takım sorunlara yol açmışlardır.

Dünyanın bugüne dek gördüğü en ciddi mülteci krizlerinden birisi olan Suriyeli mülteci krizi, kısa vadede çözüme kavuşturulabilecek gibi görünmemektedir ve Suriye'de iç savaş bugün sona erse dahi Suriye'nin tekrardan yaşanılabilir bir yer olması sağlanıncaya dek Suriyelilerin ülkelerine dönmeyecekleri yönünde toplumda yaygın bir kanaat oluşmuştur ve dahi bu anlamda BM'ce yapılan istatistikler de böylesi bir kitlesel göç sonrası sığınmacıların belli bir kısmının ülkelerine tekrar dönmediklerini göstermiştir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, uluslararası toplumun dikkatinin Suriye meselesine çekilmesi gerektiği ve uluslararası örgütlerce eş güdümlü politikalar izlenerek soruna kalıcı çözümler getirme yolları aranmasının önemi bir kez daha kendini göstermiş olmaktadır.

Kaynakça

- Aybay, R. (2004). *Yabancılar hukuku*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Barkın, E. (2014). 1951 Tarihli mülteciliğin önlenmesi sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 331-360.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, sığınmacılar ve yasa dışı göçmenler*. Ankara: Sonsöz Gazetecilik.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *TSA*, 18 (1), 175-204.
- Dost, S. (2014). Ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde ülkemizdeki Suriyeli sığınmacıların hukuki durumu. *S.D.Ü. Hukuk Fak. Dergisi*, 4(1), 27-69.
- Ergüven, N. S., ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Aühfd*, 62 (4), 1007-1062.
- Gıl-Bazo, M. T. (2015). Asylum as a general principle of international law. *International Journal Of Refugee Law*, 27(1), 3-28.
- Kara, P., ve Korkut, R. (2010). Türkiye’de göç, iltica ve mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467, 153-162.
- Kartal, B., ve Başçı, E. (2014). Türkiye’ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 275-299.
- Kurtuluş, B. (2015). Victims of the war: turkey’s syrian ‘guests. *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 45-60.
- Pazarcı, H. (2007). *Uluslararası hukuk*. Ankara: Turhan Kitabevi
- Poyraz, Y. (2012). Suriye vatandaşlarının geçici korunması ve uluslararası mülteci hukuku. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(2), 53-69.
- Reçber, S. (2014). Hayatın yok yerindekiler: Mülteciler ve sığınmacılar. *VI. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumu*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 12-29.
- Unhcr. (2011). *The 1951 convention relating to the status of refugees and its 1967 protocol*. The Un Refugee Agency
- Unhcr. (2014). *Protecting refugees and the role of unhcr*. The Un Refugee Agency
- Unhcr. (2015). *Turkey external update*. The Un Refugee Agency
- Usanmaz, G. ve Güven, S. (2013). Türkiye’de mültecilik olgusu ve festus okey vakası. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 68(1), 143-167.

- Uzun, E. (2012). Geri göndermeme (non-refoulement) ilkesinin uluslararası hukuktaki konumu üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Hukuk Ve Politika*, 8(30), 25-58.
- Uzun, A. (2015). Günümüzün sosyal ve ekonomik sorunu olan suriyelilerin mülteci ve ekonomi hukuku bakımından değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 105-120.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin beklenmedik konukları: 'öteki' bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 6(3), 65-89.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2013). *Yabancılar ve uluslararası koruma kanunu*. Ankara: Pozitif Matbaa.
- Yıldız, Ö. (2013). Türkiye kamplarında suriyeli sığınmacılar: sorunlar, beklentiler, Türkiye ve gelecek algısı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 140-169.

EXTENDED ABSTRACT

The notion of asylum and the concept of refuge based on a long historical background has become a fact that human beings have to confront in different forms and in different time periods. Sometimes this process of mass influx has been challenging in terms of both the refugees who have to live this process and the host countries that are directly or indirectly affected by the process. Experienced the most mass refugee flood of 21th century with the Arabic Spring has been the last example of the process.

The Arabic Spring wave, which started in Tunisia in October 2010 and spread to other countries such as Egypt and Libya, where the oppressive governments were present, was reflected in Syria in the form of small protests in early 2011 and the process was triggered by civil revolts and became a civil war. Uprisings and demonstrations continued unceasingly, and since January 2012, the conflicts in Syria have spread to a wider area and the violence has reached much larger dimensions. As a result of operations carried out by the Assad regime through air raids, chemical weapons and barrel bombs, armed conflagration have almost turned into massacres. As a result; these instabilities forced the Syrians to find a safe zone and to force migration. That process which caused the most influential refugee crisis up to today, almost six million Syrians had to leave their countries and either migrate to neighbor countries such as Turkey, Iraq, Egypt, Lebanon, Jordan or had to migrate to Europe.

At the biggest refugee crisis in the world, under the jurisdiction of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), the first massive refuge for Turkey, the most reliable country in the border region, occurred in the spring of 2011. The Asylum seekers who came to our country by the Prime Ministry Disaster and Emergency Management Authority (AFAD) were provided with the opportunity of asylum. While some of these Syrians who have migrated to Turkey are staying in camps, containers and tent cities, the vast majority of them spread throughout the country and continue their lives in off-campus areas. According to the latest figures, the total number of Syrians from the end of the Civil War is 6.3 million, and the number of Syrians living in Turkey is almost 3 million.

Turkey has applied 'open-door policy' to this asylum seeker who come from Syria and has taken every Syrian to the temporary protection. The process of legal status of these Syrian asylum seekers who have taken refuge in Turkey has probably been the most controversial issue of this process. Turkey became a party by addind annotation 'geographical limitation' to The Geneva Convention on the Status of Refugees in 1951, which constituted the basis of the refugee legislation in Turkey and therefore it is only possible to grant refugee status to those who come from Europe to Turkey. People come from outside Europe are considered as asylum seekers and because of this status, there is no opportunity to benefit from some rights stemming from refugees. Turkey by issuing regulations and circulars, a number of special applications that could be in favor of the Syrians have been put into effect. Turkey has made policy changes with the deepening of the Civil War in 2014 and the perception that asylum seekers are permanent in Turkey. First, the Foreigners and International Protection Act (YUKK), which will clarify the legal status of refugees, has been enacted. Then he removed the Provisional Protection Regulation. It is still a mystery when the Syrians, who are still under Temporary Protection Regulation in Turkey, will return to their country.

MÜZİĞİN SİNEMA ÜZERİNE ETKİSİ

Mustafa KABATAŞ*

Özet

Hem sinema hem de müzik aynı amaca hizmet ettiklerinden duyguyu daha derin olarak yakalama noktasında görsellik ve işitsellik birbirini tamamalar niteliktedir. Araştırmanın problem cümlesini, müziğin sinema üzerinde etkisi nedir? Film endüstrisi ne zamandan beri müzikten yararlanmaktadır? Film ve Müzik sektörleri beraber çalışarak ortak bir amaca mı hizmet etmektedirler? Sorularına yanıtları oluşturmaktadır. Araştırmanın amacını ise müziğin insanlar üzerinde, bıraktığı etkiyi sinema ve diğer görsel işitsel sanatlarda da ne kadar çok güçlendirdiğini açıklamak. Günümüz film endüstrisinde müzik ve ses kullanımının hangi aşamaya geldiğini kavramak oluşturmaktadır. Araştırma günümüz film ve sinema endüstrisinin tüm çalışanları, alan uzmanları, eğitmenlerinin film sektörüne müziğin ne kadar önemli olduğunu daha iyi kavratmak, müzik alan uzmanları ve eğitmenlerine de görsel ve işitsel sanatların bir bütün içerisinde hareket etmelerinin daha doğru ve etkili olduğunu kavratmak adına önemlidir. Araştırma verileri toplanırken kaynak ve literatür tarama yöntemi kullanılarak elde edilen bulgular tarihsel ve mantıksal bir çerçeve içersin de toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Film, Sinema ve Müzik, Müzik Sektörü, Film Sektörü

MUSIC EFFECT ON CINEMA

Abstract

Because both cinema and music serve the same purpose, visual and auditory point, they complete each other at the point of capturing emotion deeper. What is the effect of music on cinema? Since when did the film industry benefit from music? Are the film and music sectors working together to serve a common purpose? It creates answers to your questions. The purpose of the research is to explain how much music has strengthened on humans, even in cinematography and other audiovisual arts that have been left out. Today's film industry is aware of the stage in which music and sound are being used. It is important to understand that today's film and film industry employees, field specialists and trainers are better at understanding the importance of music to the film industry and that it is more and more effective for musicians and instructors to move through the visual and audial arts as a whole. When the research data were collected, the findings obtained using the literature and literature survey method were collected in a historical and logical framework.

Keywords: Music, Film, Cinema and Music, Music Sector, Film Sector

---

* Yrd. Doç. Dr. Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, mustafa-kabatas@hotmail.com

Giriş

Müzik ve görüntü ilişkisinde keyfiyetin giderilmesi müzik ve sinema ilişkisi açısından önemli ve iyi bir gelişmeydi. Ancak bu gelişme zaman içinde bir sorunu da beraberinde getirmişti. Bu da müzik listelerinin kullanım sıklığının izleyicide yarattığı sıkınlıktı. Artık her aşk sahnesinde neyin çalınacağı izleyici tarafından bilinir olmuştu. Zaman zaman seyirci bu sahnelerde müziğe katılıyordu. Böylece uzun metrajlı filmler için ona uygun özel müzik besteleme yoluna gidildi. İlk film müziği skoru da 1908 de Assasinat du Duc De Guise filmine bir klasik müzik sanatçısı olan Camille Saint tarafından yapıldı. Özel film skorları hazırlandılar. Bu yöntemin kabul görmesi ile sessiz sinema döneminde yeni besteciler ortaya çıktılar. Özel skor üretim ile orkestralarda çalışma düzeni de gelişti. Orkestra Şefleri dramatik ve aksiyon bölümleri için senkron tutturma gayretine girerek sinemada müziğin kattığı dile katkı sunmaya çalıştılar (Andaç, 2001).

Öncelikli olanı hiç kuşkusuz sinemanın devir hızıydı ve bu sorun zorluk çıkarıyordu. Ayrıca makinistin veya orkestra üyelerinin çıkardığı uyumsuzluklar da vardı. Ama zaman içindeki teknolojik ilerleme ile devir hızının sabitlenmesi ile bu sorun giderek azaldı ve sinemada müziğin dile kattığı etki daha da kendini hissettirdi. Sesli Sinema Dönemi: Edison 1890'lı yıllarda görüntüyü kaydetmeyi bulup geliştirirken Dickson ile sesin kaydı üzerine de çalışmalar yapmışlardı. Kinetoskop ile Edisonun buluşlarından biri olun Fonografin birleştirilmesi sonucu Kinetophone bulunur. Kinetophone ile ses, görüntün çekimi esnasında bir silindire kaydediliyor. Genellikle müzikhol ve revü sanatçılarının görüntülerini ve seslerini kayıt edip izleyiciye sunuyorlardı. Yalnız sorunlu bir cihaz olması nedeniyle istenilen verimliliği sağlayamamıştı. Senkron tutmadığı gibi silindirler çabuk aşındığı için fazla kullanılamıyordu. Sesli sinemanın tarihsel süreci silindirden plak çözümlenmesine geçilmesi ile bazı sorunlar kısmen çözülmüştü. Ama her yeni buluş yeni sanat dalı olan sinema için sorunlarını da beraberinde getiriyordu. Plakların kayıt süresi ile film bobinlerinin kayıt süreleri arasındaki uyumsuzluk, her bir makara film için birden fazla gramofon gerektiriyordu. 2. sorunda cılız plak ve gramofon sesinin yükseltilmesiydi. Bu da hoparlör sisteminin geliştirilmesine yol açmıştır. Sinema birçok sanat dalının birleşimi olduğu gibi (Edebiyat, resim, müzik, tiyatro vb.) birçok bilim dalının da yoğun çaba sarf ettiği bir alandı. Ticari ve sanat-sal geleceği bilim adamları ve sanatçıları yoğun halde üzerine çekiyordu. Sesin gelişimi de sadece sinemanın gelişimi için değil radyo ve televizyon için de oldukça önemliydi. Sesin güçlendirilmesi üzerine yoğunlaşan sesli sinemayla ilgili çalışmaları Birinci Dünya Savaşı sonrası yeniden daha yoğun olarak başladı.

1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacını ise müziğin insanlar üzerinde, bıraktığı etkiyi sinema ve diğer görsel işitsel sanatlarda da ne kadar çok güçlendirdiğini açıklamak. Günümüz film endüstrisinde müzik ve ses kullanımının hangi aşamaya geldiğini kavramak oluşturmaktadır.

2. Araştırmanın problemi

Araştırmanın problem cümlesini, müziğin sinema üzerinde etkisi nedir? Film endüstrisi ne zamandan beri müzikten yararlanmaktadır? Film ve Müzik sektörleri beraber çalışarak ortak bir amaca mı hizmet etmektedirler? Sorularına yanıtları oluşturmaktadır.

3. Yöntem

Araştırma günümüz film ve sinema endüstrisinin tüm çalışanları, alan uzmanları, eğitimcilerinin film sektörüne müziğin ne kadar önemli olduğunu daha iyi kavratmak, müzik alan uzmanları ve eğitimcilerine de görsel ve işitsel sanatların bir bütün içerisinde hareket etmelerinin daha doğru ve etkili olduğunu kavratmak adına önemlidir. Araştırma verileri

toplanırken kaynak ve literatür tarama yöntemi kullanılarak elde edilen bulgular tarihsel ve mantıksal bir çerçeveye içersin de toplanmıştır.

4. Bulgular ve Yorumlar

Hareketli görüntülerin perdeye yansıtılması cihazları bulunmadan önce duvarlara fotoğrafların ya da resimlerin yansıtıldığı cihazlar bulunmuştur. Büyülü fener, tomotrop, fenkistiskop, zoetrope, daedaleum gibi cihazlar bulunarak bu denemeler sürdürülmüştür (Konuralp, 2004).

Araştırmacılara göre büyülü fenerle yapılan gösterilerin bazılarında müzik kullanıldığından bahsedilmektedir. Fotoğraf 01 Emile Reynaud ve praksinoskop cihazının çizilen 1891-1896 yılları arasında Emile Reynaud praksinoskop adlı cihazı yapar. Bu cihazla “Theatre Optique” adlı 15-20 dakikalık hareketli resimlerden oluşan bir gösteriyi müzikle sunar. Ardından Lumiere kardeşlerin 28 Aralık 1896 yılında yine kendi yaptıkları sinematograf adlı cihazlarıyla halka toplu ilk film gösterisini bir piyano ile çalınan müziğin eşliğinde sunar. Böylelikle sessiz sinema dönemince 4 Reynaud, Charles Emile: theatreoptique Fotoğrafi Çevrimiçi sürecek olan canlı performansın olduğu müzikli film gösterimi başlamıştır. Bu gösterilerde salonun büyüklük ve katılımına bağlı olarak orkestra veya sadece bir piyano ve bir vurmali çalgıdan oluşan gruplar günün popüler ya da klasik melodilerini çalmaktadırlar. Müziklerde ne çalınacağı her yerde farklı olmaktadır. Burada akla gelen soru bu kısa gösterim süresinde müziğin niçin kullanıldığı olmaktadır. Sadi Konuralp müziğin kullanılma nedenini üç ana başlık altında yorumlamaktadır (Konuralp, 2004).

Ortaya sürülen ilk neden önemli bir sorundan kaynaklanmaktadır. Bu da sinema gösteri cihazının (projeksiyon) gürültülü çalışmasıdır. Bu yüzden müziğin bu aletin çıkardığı sesi örtmek için kullanılmış olduğu öne sürülmüştür. O dönem projeksiyon aletinin izleyici ile aynı yerde olduğu göz önünde tutulursa çıkaracağı sesin rahatsızlığı ortadadır. Sadece bu nedenle müziğe ihtiyaç duyulsaydı, projeksiyon cihazının izleyiciden uzaklaştırılıp salon dışına çıkarılmasıyla sorunun halledilmiş olması gerekirdi. Oysa müzik sinemada devam etmiştir. Araştırmalar sinema ile müziğin birlikte olmasının tek nedeninin projeksiyon makinesi olmadığını ortaya çıkarmıştır. Çünkü projeksiyonun gürültüsünün dışında sinema salonunda hiçbir ses yoktur. Dolayısıyla sessizlik de seyircinin adapte olmasını güçlendireceği düşünülmüş ve sessizliği aşmak için müzik kullanıldığı da başka bir açıklama olarak sinemaya müziğin gerekliliği bağlamında açıklanmıştır (Işıkhana, 2008).

Diyalogun, çevre seslerinin ve efektlerin olmadığı bir sinema salonundaki sessizliği ritmik ve-veya melodik müzikle aşmak, efektlere bir perküsyon aleti koymak seyircinin soluk hareketli resim ve görüntülerin algılama desteği olarak yorumlanmıştır. Bunun dışında önemli olarak görülen 3. yorumun da müzik-dramatik açıdan bakılmasıdır. Sadi Konuralp bunu açıklarken Opera ile sinemayı karşılaştırır. Operanın içinde müzik, bale, edebiyat, resim, dekor kostüm, oyunculuk, yönetmenlik dahil bir çok sanat kolunun varlığı görülür. Başka bir bakışla Operayı resim, edebiyat, tiyatro ve müziğin birleşimi olarak görebiliriz. Sinemayı ise bir nevi opera olarak görebiliriz der Sadi Konuralp, Operadan eksiği Müzik, fazlası ise fotoğrafçılıktır. (Konuralp, 2004)

Sinemanın bu yönden bir müzik dramatik yapı olma potansiyeli taşıdığını söyler. Müziğin sinema’ da kullanılmasının başka yorumları da vardır. Filmin gösterildiği yerlerin müzikhol olma gerekçesini öne sürenler olduğu gibi, seyircilerin hareketli görüntüleri karanlık bir mekanda hareketsiz izlemenin zorluklarını öne sürmeleri de bu tip yorumlar arasındadır. Ama tüm bu yorumların bileşkesi ile bakıldığında sinema ve müziğin kullanılmasının günümüzde bile vazgeçilmez olduğu gerçeğidir. Günümüzde müziksiz film elbette vardır. Ama bunların birçoğunun içinde bile müzik ya ortam müziği olarak (bar, kafe gibi mekân çekimlerinde) ya da radyo kaset gibi aletlerden gelen müzik, iç müzik tekniği ile sinemada kullanılmıştır. Müzik günümüze kadar önemli bir element olarak sinemanın içinde hala aktif ya

da pasif kullanılmaktadır. Sessiz Sinema Dönemi: Sinemanın gelecekteki öneminin farkına varılınca sinemanın müzikhollerden çıkıp sinema salonlarına geçtiği görülür. Amerika da bu tür mekânlar oldukça fazlaydı (Işıkhan, 2008).

Sinemaya 5 centlik nikel parayla girildiği için sinema salonları nickelodeon adıyla anılmıştır. Bu dönemdeki filmlerde müzik için piyanonun yanı sıra fonograf, fonola gibi cihazların da kullanıldığı görülmektedir. Piyanist ile beraber efektörlük yapan kişi (vurmali çalgı ve benzeri aletleri kullanan) sinema için gerekli görülen efektlerin icrasını sağlıyordu. Bugün dijitalleşen efekt dünyasında, bir sinema filmi için gerekli binlerce efektif ses bir DVD'ye sığmaktadır (Ünlü, 2004).

Oysa o yıllarda efektör bir bardağın kırılma sesini bir çekiçe birlikte çanağa vurarak sağlamaktaydı. Bu küçük çözümler efektif seslerin doğadan kaydedilip bugüne gelmesindeki başlangıçtır. Piyanistler ise müziklerini daha önce de belirtildiği gibi her salonda farklı icra ederlerdi (Ünlü, 2004).

Farklı icranın yanı sıra çaldıkları müziklerin sahneye uygunluğu da çok düşünülmemekteydi. Sinema ve müziğin karşılıklı etkileşimi ve gelişimi devam ediyordu. Sessiz sinema geliştikçe müzisyenlerin sinemayı algılaması ile kurulan ilişki sonucunda oluşan bilinç, görüntü ile icra edilen müziğin sahneye uygunluğunu dikkate almaya başladılar. Duygusal sahnelerin müzikleri ile aksiyon sahnelerinin müziklerini ayrı ayrı seçmeye başladılar. Seçmenin sonraki aşamasında sahnenin duygusuna ve aksiyonunun coşkusuna göre klasik veya popüler müzikler seçilmeye başlandı. Bu gelişmenin sonucunda doğal olarak piyanistlerin görüntüye uygun müzikler düşünmesine rağmen repertuardaki farklılıkları aynı filmlerin oynadıkları çeşitli salonlarında devam etmekteydi (Durmaz, 2003).

Başka bir anlatımla aynı film için farklı sinemalarda her sahnenin duygu ve aksiyonuna uygun olarak müzik seçilmesine rağmen, bir salonda o sahne için irca edilen müzikle başka salondaki müzik aynı değildi. Kısaca piyanistlerin keyfiyeti devam etmekteydi. Bu keyfiyette bazı icra edilen ezgiler ile onu besteleyen yaşayan besteciler arasında zaman zaman icra yanlışlıkları zaman zaman yaşayan bestecilerin bunu istememesi yüzünden tartışmalara neden olabiliyordu. Bu tartışma süreci ve hoşnutsuzluklar sinema ve müzik ilişkisinin tarihsel sürecinde filmlere özgün besteler yapma veya bazı duygulara göre müzikler seçilmesi artık kaçınılmazdı (Durmaz, 2003).

Müzik sinema ilişkisindeki gelişmeler devam ediyordu. Piyanist ve efektörün yanına önce keman sonrasında viyolonsel de katılınca bir trio oluştu. Enstrüman zenginliği çeşitli duyguların tarifi için ezgiler bestelenmesini hızlandırdı. Artık her duyguyu tarif için besteler ya da klasik parçalardan varyasyonlar yapılmaya başlandı (Durmaz, 2003).

Besteciler tarafından bunlar tasniflenerek kataloglar oluşturulup bastırılmaya başladılar. Bu kataloglardan bazıları Kinotek, Tabellenmusik, Pianothek, Pianorgan vb. Bu bestecilerden en çok bilineni olan kinotek koleksiyonu bestecileri arasında olan Giuseppe ve Becce'dir. Bu besteci kolektif üretiminin koleksiyonları sessiz sinemanın son 10 yılında oldukça meşhur olmuş ve sıklıkla kullanılmıştır. Büyük sinema salonlarında piyanonun yerini orkestra almıştı. Piyanonun sesi büyük salonlarda cılız kaldığı için orkestraya geçilmesi zorunluluktan. Tabii aralarda orkestranın dinlenmesi de gerektiği için molalarda da müziğin devam etmesi gerekiyordu. İşte bu zorunluluk daha gür sese sahip olan orgu sinema salonuna taşıdı. Org sinema salonuna önceleri eski kilise orgu olarak girmişti. Zamanla bu orgların üzerinde değişiklikler ve eklemeler yapıldı (Durmaz, 2003).

Başka enstrümanlarının seslerinin yüklendiği gibi bazı efektif seslerin de orgların üzerine yüklendiği görülür. Böylece sinema orgu sinema dünyasına girmiştir. Üzerlerinde polis sireni, dalga sesleri vapur düdüğü, rüzgar fırtına çan sesleri gibi bir çok efekt seslerini de artık üzerinde taşımakta ve perdedeki görüntüye daha bir gerçeklik kazandırmaktadır. Böylece org artık hem bir efekt cihazı hem de bir enstrümandır. Gelişmeler devam ederken orgun ve orkestranın ardından film dağıtımçıların müzik denetimini ele geçirmesiyle artık müzisyenin

repertuar keyfiyetine de darbe vurulmuş oldu. Kataloglamış müzikler ve her film için müzik listeleri, bu müziklerin kullanılacağı sahnelere kadar film için müziğe gidiş de başlamış oldu. Öyle ki, bu listeler salonların ve orkestraların büyüklüğüne uygun halde hazırlanmıştı. Müzik ve görüntü ilişkisinde keyfiyetin giderilmesi müzik ve sinema ilişkisi açısından önemli ve iyi bir gelişmeydi. Ancak bu gelişme zaman içinde bir sorunu da beraberinde getirmişti. Bu da müzik listelerinin kullanım sıklığının izleyicide yarattığı sıkınlıktı. Artık her aşk sahnesinde neyin çalınacağı izleyici tarafından bilinir olmuştu (Işıkhana, 2008).

Zaman zaman seyirci bu sahnelerde müziğe katılıyordu. Böylece uzun metrajlı filmler için ona uygun özel müzik besteleme yoluna gidildi. İlk film müziği skoru da 1908 de Assassinat du Duc De Guise filmine bir klasik müzik sanatçısı olan Camille Saint Saens tarafından yapıldı. Bunun gibi 1913’de Der Student von Prag için Joseph Weiss, 1914’de Cabiria için İldebrando Pizzetti, Rapsodia Satanica için Pietro Macagni, 1915 de The Birth of a Nation için Joseph Carl Breil, 1916’da Civilisation için Victor Schertzinger vb. Özel film skorları hazırladılar. Bu yöntemin kabul görmesi ile sessiz sinema döneminde yeni besteciler ortaya çıktılar. Özel skor üretim ile orkestralarda çalışma düzeni de gelişti (Işıkhana, 2008).

Orkestra Şefleri dramatik ve aksiyon bölümleri için senkron tutturma gayretine girerek sinemada müziğin kattığı dile katkı sunmaya çalıştılar. Öncelikli olanı hiç kuşkusuz sinemanın devir hızıydı ve bu sorun zorluk çıkarıyordu. Ayrıca makinistin veya orkestra üyelerinin çıkardığı uyumsuzluklar da vardı. Ama zaman içindeki teknolojik ilerleme ile devir hızının sabitlenmesi ile bu sorun giderek azaldı ve sinemada müziğin dile kattığı etki daha da kendini hissettirdi. Sesli Sinema Dönemi: Edison 1890’lı yıllarda görüntüyü kaydetmeyi bulup geliştirirken Dickson ile sesin kaydı üzerine de çalışmalar yapmışlardı. Kinetoskop ile Edisonun buluşlarından biri olun Fonografin birleştirilmesi sonucu Kinetophone bulunur. Kinetophone ile ses, görüntün çekimi esnasında bir silindire kaydediliyor. Genellikle müzikhol ve revü sanatçılarının görüntülerini ve seslerini kayıt edip izleyiciye sunuyorlardı. Yalnız sorunlu bir cihaz olması nedeniyle istenilen verimliliği sağlayamamıştı. Senkron tutmadığı gibi silindirler çabuk aşındığı için fazla kullanılamıyordu. Sesli sinemanın tarihsel süreci silindirden plak çözümlemesine geçilmesi ile bazı sorunlar kısmen çözülmüştü. Ama her yeni buluş yeni sanat dalı olan sinema için sorunlarını da beraberinde getiriyordu (Işıkhana, 2008).

Plakların kayıt süresi ile film bobinlerinin kayıt süreleri arasındaki uyumsuzluk, her bir makara film için birden fazla gramofon gerektiriyordu. 2. sorunda cılız plak ve gramofon sesinin yükseltilmesiydi. Bu da hoparlör sisteminin geliştirilmesine yol açmıştır. Sinema birçok sanat dalının birleşimi olduğu gibi (Edebiyat, resim, müzik, tiyatro vb.) birçok bilim dalının da yoğun çaba sarf ettiği bir alandı. Ticari ve sanatsal geleceği bilim adamları ve sanatçıları yoğun halde üzerine çekiyordu. Sesin gelişimi de sadece sinemanın gelişimi için değil radyo ve televizyon için de oldukça önemliydi. Sesin güçlendirilmesi üzerine yoğunlaşan sesli sinemayla ilgili çalışmaları Birinci Dünya Savaşı sonrası yeniden daha yoğun olarak başlattı. American Telephon and Telegraph Corporation’un bir yan kuruluşu olan Western Electric and Bell Telephone Laboratories yeni bir plak tabanlı sesli film sistemi üzerine çalışırken, Dickson ve Eugene Augustine Lauste ise 1910’ların başlarında yaptıkları photoci-nematopheni geliştirmeye devam ediyorlardı. Photocinematopheni plak tabanlı ses sisteminin aksine film üzerine kaydedilecek olan film tabanlı sesli film sistemiydi. “Bu gelişmeler arasında film müziği açısından önem taşıyan iki önemli olay vardır (Sarioğlu, 2008).

Biri 1919’da Almanya’da Josef Engl, Joseph Massole ve Hans Vogt adlı üç kişinin geliştirdikleri ve adını Almanca üç kişinin emeği anlamına gelen Tri Ergon verdikleri sesli film sistemi, diğeri de Lee De Forest’in 1922’de geliştirdiği Phonofilm sistemi. Fotograf TriErgon Sesli Film Sistemi. 1927’de Fox film Şirketi Amerika’daki kullanım haklarını satın alması ile TriErgon sistemi değer kazanır. Bu kazanımdan bir süre sonra Warner Bross ile rekabette bu sistemden yararlanılacaktı. 1925’te Western elektriks’in bulduğu Vitaphon adlı sesli film sistemini küçük bir film Şirketi olan Warner Bross kullanmaya karar verir. Bu kararın ardından

Don Juan'ı 1926'da çekilir. Filmde diyalogları değil Müzik ve efektleri sesli kaydeder ve kullanırlar. Filmin özel müzik skorunu da William Axt bestelemiş, New York Filarmoni orkestrası da seslendirmiştir. Warner Bross film Şirketi, uzun metrajlı Don Juan adlı filminde diyalogun sesli verilmemesine karşın müziğin tamamını sesli verilmesini özellikle yapmıştır. Yapmak istediği orkestra kaydının geniş hacimli orkestra sesiyle bu kayıtların küçük salonlarda bile izleyici üzerinde yaratacağı etkiydi. Her sinema salonuna orkestranın götürülmesi imkânsızdı (Sarioğlu, 2008).

O halde kayıt bu iş için ince düşünülmüş bir başlangıçtıydı. Etkinin yarattığı hoşnut izleyici Warner Bross'un sonraki işlerini de vitaphon sesli sistemi ile yapılmasını devam ettirdi. Fox film Şirketi Tre Ergon sisteminin haklarını aldığı için başka bir ses sistemi yaparak filmlerini göstermeyi düşünürler Fox Case Movietone. Bu sistem Tre Ergon ile Theodore W. Case ve Earl J. Sponable adlı kişiye patentin çalıştırmalarını birleştirerek oluşturdukları yeni bir film tabanlı sesli film sistemiydi. Fox filmcilik de diyaloglar yerine müzik ve efekt kaydı yapar ve bunları kullanır. Ama Film şirketi Vitapon ve Warner Bross' un bir adım önüne geçmek için başka bir müzik türü ve kullanım biçimi yapmaları gerekiyordu; filmin özel müzik kuşağına şarkı koyar. Şarkının adı Charmaine dire Erno Rappe ve Lew Pollack tarafından bestelenmişlerdir (Huber and Runstein, 2005). Fox film şirketi de irili ufaklı sinema salonlarına Warner Bros gibi göz diktiği için şarkılı müzikler ile onların önüne geçmeyi başarmışlardı. Aylar sonra Warner, The Jazz Singer (Caz Şarkıcısı, 1927) filminde Al Johnson'ın (You ain't heard nothing yet) Henüz bir şey duymadınız sözleriyle bir tarih yazdı. Bu, basit bir mikrofon yerleştirme numarasıydı, ama endüstri için önemli bir adım oldu. Bu filmle sesli film döneminin diyaloglar da dahil artık başlamasının gerektiği anlaşılmıştı (Huber and Runstein, 2005.).

Warner Bross 10 ay sonra 57 dakikalık Lights of New York'u bütünüyle sesli film olarak çeker ve her yönüyle tam olan sesli film dönemini başlatmış olur. Her sektördeki ani değişimlerin sonuçları sorunları da beraberinde getirdiği gibi, sesli filmdeki gelişmelerinin yarattığı bu ani sıçramanın da sonuçları ağır oldu. Sesli film kesinleşip sessiz film darbeyi yiyince çalışanların çoğu işsiz kalmıştı. Bunların arasında müzisyenlerin de olması çok normaldi. Çünkü her sinema salonunda en az bir piyanist bir de efektör olduğu düşünülürse bunların sesli filmlerin gelmesi ile sinema salonlarında yapacakları işler artık bitmişti. Zamanla müzisyenler işlerine, kimisi besteci, kimisi de film şirketlerinin orkestra elamanı olarak geri dönmüşlerdir. "Besteciler ise bu sefer sesli film ürünleri için skor yazmaya koyuldular. Sessiz filmlere vurmalı çalgılarla eşlik eden kimi müzisyenler, radyo şirketlerinde ses efektçi si olarak çalışmaya başladılar (Huber and Runstein, 2005).

Paçalarını kurtaramayanlar orgcular oldu: Sesli sinema, hem sinema orgunu hem de org virtüözlük sanatını bir anda silip süpürmüştür. Bu arada şirketler plak tekniğini tamamen baraktılar. Film üzerine sesi kaydetme sistemi senkron sorununu çözmek için 16 kare yerine 24 kareye geçmiş ve bu gelişmeyle sessiz sinema dönemini tamamen kapatmış oldular. Sesli sinemanın işsizlik dışında ikinci büyük sorunu da çekim sırasında ses kaydından sorunlar yaşamasıydı. Sesin çekim sırasında kaydedilmesi ile gürültülü çalışan kameralar ses geçirmeyen odalara konulduğundan filmlerde hareketsizlik, mikrofonların kötülüğünden müzik ve doğal ortamın kötü kalite kayıtları ile sessiz sinema döneminde bir ivme kazanmış olan sinema dili de gerilemeye başlamıştır (Terlikol, 2006).

Müzikler, kurgu sorunu yüzünden sonradan ses kuşağına eklenemediğinden, orkestralar, canlı kayıta çalmak zorundaydılar. Bu da düşük volümlü çalmalarını zorunlu kılıyordu. Bunun da nedeni, diyalog ve ortam seslerinin de aynı anda kaydedilmesidir. Müzik bu sesleri bastırmamalıydı. Sonuç kötü bir müzik kaydı oluyordu. Her yeni sorun bir çözüm arayışını getirmesi zorunluydu. İlk çözüm arayışı müzikler için Almanlardan gelir. Almanlar müziği kaydedip çekim sırasında playback yöntemini yaratarak şarkıcının söyler gibi yapmasını sağladı. Bu yöntem oldukça işe yaradı (Terlikol, 2006).

Bu yöntemin yanı sıra sonradan seslendirme (post dubbing), çok kanatlı kayıt Applause ve mixleme yöntemleri, 1931 sonrası kamerada gürültünün giderilmesi ve boom mikrofonların ortaya çıkışı da gerçekleşince sinema dilinin tekrar eski haline gelmesi sağlanmış oldu. Sessiz filmlerde kullanımda sorun çıkarmayan müziğin sesli film döneminin üstelik sorunların çözüm getirilmekte zorlanılmasına rağmen vazgeçilmez unsur olmuştur. Sinemanın ilk sesli filmlerin türlerin çoğunluğu müzikallerdi. 1930'ların ekonomik krizin etkisi ile izleyicinin eğlenceli filmler tercih edebileceği düşüncesi çok ön plandaydı. Başka bir nedeni de izleyici sesli filmin müzikle gelmiş olmasındaydı (Terlikol, 2006).

İlk sesli filmlerde diyaloglar yazılı verilirken müzik hep vardı. Bu da izleyicinin sesli filmin ilk anlarında filme müzik olgusuyla ulaşmasını sağlamıştı. Üstelik yapımcıların sesli filmin ilk yıllarında müziğin görüntü ile birleştiğinde görüntünün daha da zenginleştiğini görmüş ve müziğin gücünü kavramışlardı. Böylece müzikaller, çarpıcı, zengin dekorlar önünde kalabalık oyuncu kadrosuyla gerçekleştirilen, bol şarkı ve dans numarası içeren, eğlenceli, sıkıntıları giderici „müzikal komediler, kaçış filmleri olarak tanımlanmışlardır. Bu tanım, Broadway geleneğinden yararlanan sinema endüstrisi tarafından, dönemin ekonomik sorunlarıyla bunalmış seyircilere yönelik müzikal filmler aracılığıyla yapılmış ve seyircinin gösterdiği ilgiyle onaylanmıştır. Bu gelişmeler her film şirketinde müzik sorunlarıyla uğraşabilecek müzik direktörleriyle anlaşma sağlanmasını getirmişlerdir. Kriz sonrası Amerikan sineması konulu filmler dönemine girer (Owsinsky, 2009).

Müzik yine vardır filmlerde ama bu sefer kullanımı farklıdır artık. Müzik, diyalogsuz geçen yerlerde seyirci sıkılır endişesiyle bir kapatma görevi görmektedir. Örneğin Alfred Hitchcock' un blackmail (1929) filmi İngiltere'deki ilk sesli filmlerdendir. Müzik, doğal olarak sessiz film döneminin etkilerini taşır (Andaç, 2001)

Bir polisini günlük işinin yaklaşık beş dakika gösterilmesi, Anny Ondra'nın cinayeti işledikten sonra sokaklarda bilinçsizce dolaşması, şantaj yapan adamın kaçışı gibi sahneler hep müzikle verilmiştir. Skor, filmde dramatik açıdan önemli bir rol oynamaktaysa da, sessiz filmde sesli filme geçiş özelliklerini bünyesinde taşımaktadır. Müzik kullanım tekniklerinde giderek bir klişeleşme görülmekteydi (Selanik, 1996).

Duyguların veya müziğin kullanım yerlerinin bile benzeştiği gözlenmektedir. Müziğin kullanılacağı yerler de müzisyen ya da icra enstrümanın göstermek de bu tür uygulamalardan biriydi. Örneğin sokak sahnelerinde laternacı, kapalı mekânlar da radyo veya gramofon veya bir aşk sahnesinde kemancının keman çalarak oradan geçmesi gibi. Kısaca tüm bu kullanım biçimleri klişeleşmişti. Bu klişeleşmeye müdahale kriz sonrası konulu film döneminin başlamasına rastlar. Öncelikle yeni müzik eserleri bestelemek daha ekonomik olacaktı. Böylece film stüdyoları, müzik dairelerini yeniden düzenlediler. Besteciler, aranjörler, orkestartörler, kopistler, kütüphaneciler, vokal direktörleri vb. hepsi müzik dairesinde görev yapmaya başladılar. Burada unutulmaması gereken bir nokta var, o da Amerika, Avrupa'daki sinemanın aksine daha kolektif bir üretim içinde olduğundan sinemanın daha büyük şirketlerle daha kalıcı ve sürekliliğe dönük bir Amerikan Sineması olmasıdır. Hollywood da böyle doğar ve bugüne varlığını sürdürerek gelir. Sessiz dönem boyunca Amerikan sineması kendi yapısını kurduğu gibi hedeflerini ve bu hedeflerine uygun stratejisini de kuruyor. Avrupa sinemasındaki, bugün bile söz konusu olan bireyci yaratıcılık yöntemine karşın kolektif ve uzmanlaşmış çalışmayı uyguluyor başından beri Amerikan sineması gücünü bundan elde ediyor. Avrupa'da ise film için müzik çoğunlukla çağdaş bestecilere sipariş ediliyordu. Bunun en önemli nedeni Avrupa'da Amerika'daki müzisyenlerle anlaşma yaparak film stüdyosunun çatısı altında barındıracak büyük stüdyoların olmayışıdır. Bu yüzden Hem İngiltere film dünyası Elstree hem de Almanya'daki film dünyası UFA çağdaş bestecilerle çalışarak sürekli bir harcama yerine sadece film bazlı harcamayı daha uygun bulmuştur. Bu da Avrupa ve Amerikan sineması arasında film müziklerinde farklılıklar oluşturmuştu (Sarioğlu, 2008).

En önemli fark hiç kuşkusuz bestecinin sadece sinema müziği ile uğraşmaması müzik yaşamının belli bir kısmını bu işe ayırmasıdır. Avrupalı besteciler yılın 3 ayını sinema için müziğe, 9 ayını ise müzikal Scognamillo, Giovanni: Amerikan Sineması, İstanbul, Ağaç Yayıncılık, Mayıs 1994, s. 13 besteleri için kendine ayırıp çalışmalarını sürdürüyorlardı. Bazı besteciler daha önce yapmış oldukları kendi eserlerinin belli kısımlarını ya da tamamını filmlerde kullanabiliyorlardı. Avrupa’da yönetmen besteci ilişkisi daha sıkı ve yakın çalışıyorlardı. Yönetmen kendi bestecisini kendi seçer ve filme gerekli müzikler için birlikte çalışırlardı. Eisenstein Prokofiev, Renoir Kosma, Clair Jaubert gibi ortaklıklar 1930’lı yılların belli başlı ortak çalışan yönetmen ve müzisyenleriydi. Salonlarda ilk çok kanallı film müziği denemesi Walt Disney stüdyosu tarafından 1940’da fantasia filminde denenir. Ancak savaş zamanı olması ile sinemacılardan beklenen ilgiyi görmez (Sarioğlu, 2008).

2.Dünya savaşı sonrası manyetik bantların ortaya çıkışı ile kayıt ve kurgu kolaylaşmıştı. Ama hala ses kayıt teknikleri zayıftı. Orkestranın sesi icra esnasında yoğun ve sesin hacmi ile şiddeti yüksek olmasına rağmen kayıtlarda düşüktü. Efekt ve diyalogda müzikle birleşip de mix’lendiğinde duyum daha da düşmekteydi. Televizyon yayın araştırmaları da gündeme gelince stereo çok kanallı sistem yeniden ele alındı. 1953’te The Robe adlı filminde Alfred Newman’ın film skoru ilk stereo film müziği oldu. 1950 sonrası film müziğinde jazz, atonal ve elektronik müzikli skorların denemeleri de başarı ile sonuçlanır. 1960 sonrası televizyonun gelişimi ve yaygınlaşması ile film dünyasının gelirlerindeki düşüş, film yapım ücretlerinin artışı, büyük stüdyolarını film yapımlarını azaltmıştı. Stüdyo bütçelerinde indirim gidilmesi, müzisyen grevleri müzik dairelerinin dağılmasına neden olmuştur. Müzik dairelerin dağılmasının ardından bağımsız film müziği yapımcıları oluşmuş. Bağımsız film müziği bestecilerinin yanı sıra popüler müziğin belli başlı isimleri de film müziği alanında çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu da sinemada müziğin stil olarak zenginleşmesine yol açtı. Avrupa’da özellikle Fransa’da başlayan Yeni Dalga akımının sinemada kullandığı müzik stili de kabul görür. Kısa motifli, az sayıda enstrümanla çalınan müzikler, ya da romantik açıdan zengin, piyano ve vurmali çalgılarla donatılmış geniş orkestra skorları, 1960 sonrası Avrupa sinemasının film müziklerinin en genel karakteristik özelliği olur. Sesin geliştirilmesi çalışmaları bitmemiş, stereo ses kaydı ve yayınının yanı sıra quadrophonic ses düzenleri de sinema dünyasına girmiş. Filmden gelen hışırtıyı giderebilecek yöntemler de araştırılmaya devam edilmiştir. 1975’te Dolby firmasının patentini aldığı yeni film ses sistemi Nashville filminden sonra sinemada uygulanır oldu (Huber and Runstein, 2005).

Bugün artık Sürround ses tekniği ile çoklu kanallı ses sistemleri sinemada uygulanmaktadır. Bu da efekt ve müzik yayınının izleyici üzerindeki etkisini en üst düzeye taşımaktadır. 1960 döneminin bestecileri; Alessandro Cicognini, Georges Delerue, Nino Roto, Ennio Morricone, Ron Goodwin, Laurie Johnson, Mikis Theodorakis, Manos Hadjidakis vb. Günümüzde film müziğinin geldiği en son aşama digital kayıt sistemi ile oldukça kolaylaşmış; kullanışlılığı sesin kalitesi ile sinemada ses anlamındaki işlerin kolaylaşmasını sağlamıştır. Müzik stillerinde her türlü müziklerin kullanılmaya başlandığı görülmüştür. 1980 sonrası önemli film müziği bestecileri James Horner, James Newton Howard, Alan silverstri, Basil Poledouris, Michel Colombier, Michael Kamen Hans Zimmer, Elliot Goldenthal, Mark Isham’dır.

Sonuç

Müziğin insanlar üzerine etkisini düşündüğümüzde tartışılmaz bir etkiye sahip olduğunu gördük. İnsanlar yüzyıllardır müzikle terapi yapmakta insanların algılarını müzikle değiştirmektedirler. Son zamanlarda müziğin tedaviye yardım amacı ile kullanılması, pazarlama stratejisi olarak kullanılması, spor müsabakalarında stratejik önemini belirleyen birçok akademik yayın olduğunu da gözlemlemekteyiz. Sinema ve film endüstrisine bakıldığında da müziğin önemini yıllar önce fark edip güncel müzik sektörünü yakından takip etmektedirler. İki alanda da insanları etkileyip onlara vermek istenen duygu mesaj amaçlanmaktadır. Bu sebeple müzik ve sinema aynı yolda beraber yürüyecektir. Bugün günümüzde ünlü filmler için yazılmış müzikler yani o filmin Soundtrackları albüm olarak çıkartılıp dinleyici ile buluşturmaktadır. Besteciler özellikle bir film senaryosuna yönelik besteler yapmaktadır. Sinema salonlarında izleyiciyi en derinden cezbetmek için üstün özellikli görüntü sistemlerinin yanı sıra son teknoloji ürünü ses sistemleri kullanılmaktadır. Ülkemizde bu gelişme daha yavaş olsa da tiyatro eğitimi verilen yerlerde ses eğitimi de verilmekte radyo televizyon eğitimi verilen yerlerde mikrofon, mix ve mastering eğitimleri de verilmekte olduğunu görmekteyiz. Buna karşılık müzik teknoloji eğitimi verilen yerlerde ise animasyon eğitimi gibi eğitimlerinde verildiğini görmekteyiz. Görüntü ve müziğin birbirinden ayırt edemeyeceğimiz gerçeğiyle ve yeni yüzyıl müzik eğitimcisi olmamız gerekliliği bilinciyle müzik eğitiminin verildiği profesyonel yerlerde seçmeli veya zorunlu görüntü, animasyon, görüntü ses senkronu içeren derslerinde verilmesi noktasında duyarlı olmalıyız. Okul öncesi yaşta çocuklarımızın algılarının çok daha açık olduğunu düşündüğümüzde öğrenmede ses ve görüntünün olması şüphesiz tartışılmaz bir konudur. Ülkemizde son yıllarda bunla ilgili yeni yeni çalışmalar yapılmaktadır batıdan alınan çizgi filmler yerine, toplumumuzun kültür yapısını koruyan karakterler içeren ve bizim öz kendi etnik müziğimizi içeren çizgi filmlerin olması yetişmekte olan neslimiz için daha düzgün bir zihin sağlamaktadır. En erken yaşlardan itibaren gelişen ses ve görüntü algımız günümüz sinema örneklerine kadar uzanır eskiden sadece belli grup ve müzisyenler film müzikleri yapsalar da artık tüm müzisyenlerimizin sinema sektöründe de çalışma kaygısı bilinci olmuştur. Günümüzde 5D sinema salonları çok boyutlu görüntü, surround: Üç boyutlu ses veya İngilizce adıyla "environmental audio" veya "surround sound", seslerin geliş yönlerini gerçekçi bir şekilde ayarlama teknolojisidir. Örneğin, kullanıcının arkasından gelmesi gereken su sesi gerçekten de arkasından geliyormuş gibi yollanan ses sistemleri, izleyicinin algısını kuvvetlendirmek adına hareketli ve titreşimli koltuklar kullanılmaktadır. Ülkemizde ses ve görüntü alanında yapılan çalışmaların artması adına gerekli teknolojik ve fiziki alt yapının kurulması desteklenmelidir. Alan uzmanları birbirleriyle uyum içersin de çalışarak ortak payda da buluşmalıdır. Film ve müzik endüstrilerimiz güçlenmesi adına devletimizin teşviklerini arttırması gerekmektedir. Ses ve görüntü alanında profesyonel ve amatör çalışanların kendilerini gösterebileceği sempozyumlar, kongreler, yarışmalar düzenlenmelidir. Toplum olarak korsandan uzak durarak, sinema sektörüne ve müzik sektörüne gereken saygıyı göstererek bu sektörlerimizin gelişimine katkı sağlamalıyız.

Kaynakça

- Andac, O., Topcu, Y., Yilmaz, V. T., & Guven, K. (2001). Bis (triethanolamine) cadmium (II) and-mercury (II) saccharinates: seven-coordinate complexes containing both tri- and tetradentate triethanolamine ligands. *Acta Crystallographica Section C: Crystal Structure Communications*, 57(12): 1381-1384.
- Avşar T. (2002). *Estetik*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Baynes, K. (2002). *Toplumda sanat*. Yusuf Atılgan (Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Çalışlar, A. (1986). *Gerçekçilik estetiği*. İstanbul: D Yayınevi
- Durmaz, S. (2003). Spektral audio bilinci ve kaset kültürü. *Popüler Müzik Araştırmaları Derneği Dergisi*, 1(1), 140–157.
- Fidan, N., ve Erden, M. (1986). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Huber, D. M. and Runstein, R. E. (2005). *Modern recording techniques (Audio engineering society presents)*. 8 th Ed., New York: Focal Press.
- Isikhan, C., & Ozcan, G. (2008). A survey of melody extraction techniques for music information retrieval. *In Proceedings of 4th Conference on Interdisciplinary Musicology (SIM'08)*. Thessaloniki, Greece.
- Jdanov, A. A. (1996). *Edebiyat, müzik ve felsefe üzerine*. Fatmagül Berktaş (Çev.), Kaynak Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, A. (2005). *Kültürel müzikoloji*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Karolyi, O. (1995). *Müziğe giriş*. Mehmet Nemutlu (Çev.), İstanbul: Pan Yayınları.
- Khan, S. I. (1994). *İnsan ve evren arasındaki köprü*. Kaan Ökten, Tuğrul Ökten (Çev.), *Müzik ve Tiyatro*, İstanbul: Aritan Yayınevi.
- Khan, S. I. (1996). *Müzik eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Khan, S. I. (2003). *Türk müzik kültürü ve kültürel küreselleşme*. Ankara: Evrensel Kitabevi.
- Konuralp, S. (2004). *Film müziği / tarihçe ve yazılar*. İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Owsinsky, B. (2009). *The recording engineer's handbook*. Boston: Course Technology.
- Sarioglu, H., Brandner, S., Habberger, M., Jacobsen, C., Lichtmannegger, J., Wormke, M., & Andrae, U. (2008). Analysis of 2, 3, 7, 8-tetrachlorodibenzo-p-dioxin-induced proteome changes in 5L rat hepatoma cells reveals novel targets of dioxin action including the mitochondrial apoptosis regulator VDAC2. *Molecular & cellular proteomics*. 7(2): 394-410.
- Say, A. (1994). *Müzik tarihi*. Ankara: Ansiklopedisi Yayınları.
- Selanik, C. (1996). *Müzik sanatının tarihsel serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık.

- Sun, M. (1969). *Türkiye'nin kültür-müzik-tiyatro sorunları*. Ankara: Ajans Türk Yayını.
- Terlikol, G. (2006). Klarinette boehm mekanizmasının bulunuşu ve işleyiş biçimi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve müzik insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Ünlü, C. (2004). *Gel zaman git zaman: fonogram, gramofon, taş plak*. İstanbul: Pan Yayınları.
- Webern, A. (1998). *Yeni müziğe doğru*. Ali Bucak (Çev.), İstanbul: Pan Yayınları.
- Yıldırım, V. (2003). *Müzik felsefesine giriş*. 3.Baskı, İstanbul: Bağlam Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Although music has remained as a description for hundreds of years, it is the art of expressing and expressing the feelings and thoughts that people can not express with words and phrases with notes and voices. Throughout history, people have used it for a myriad of purposes, such as communicating music, expressing emotions and thoughts, acting, sadness. Today, your country still communicates with certain regions, such as the whistle and melody that people have developed in the unreachable springs of the Black Sea region.

Music continues to connect people as a means of communication, connecting them together. The film industry also has to keep up with the latest music technological innovations that are most needed for music. Cinema serves similar purposes, and in fact, it connects with music from many directions. It is the main purpose to transfer people to a specific topic, to do it entirely in a script and to influence people. When film awards are awarded, these words must be evidence that the highest rate is the priority. Because both cinema and music serve the same purpose, visuality and auditory complement each other at the point of capturing emotion deeper. What is the effect of your research on the problem culm, your music on the cinema? Since when did the film industry benefit from music? Are the film and music sectors working together to serve a common purpose? It creates answers to your questions. The purpose of the research is to explain how much music has strengthened on humans, even in cinematography and other audiovisual arts that have been left out.

In today's film industry, it is becoming clear that the use of music and sound has come to an end. It is important to understand how important it is to all the employees of the film and film industry today that all staff, field specialists, and instructors are important to the film industry, and that it is more and more effective for the field specialists and trainers to move visual and audial arts in a whole. When the research data are collected, the findings obtained by using the literature and literature review method are also collected in a historical and logical framework. The first reason is the result of an important question. This is a noisy operation of the cinema display device (projection). So it is suggested that your music was used to cover the sound that this instrument emits.

Considering that the projection device is in the same place as the audience at that time, there is a disturbance in the voice. If only the music was needed for this reason, the problem should have been solved by removing the projection device from the audience and removing it from the hall. However, music continued in the cinema. Research has revealed that the only reason why cinema and music are together is not a projection machine. Because there is no sound in the movie theater except for the noise of the projection. Therefore, silence was thought to strengthen the audience's adaptation and music was used to overcome silence as another explanation in the context of the necessity of music to cinema. Dialogue, silence in a movie theater where there are no surroundings and effects, is overcome with rhythmic and / or melodic music, and a percussion instrument is put into the effects, which is interpreted by the spectator as perceiving support of pale motion pictures and images. Apart from this, the third interpretation, which is seen as important, is musical theoretic view. Sadi Konuralp explains this and compares Opera to cinema. Within the opera there are many art loops including music, ballet, literature, painting, costume costume, acting, directing. From another point of view we can see opera as a combination of painting, literature, theater and music.

ELEKTRONİK SPOR KARIYERİ VE EĞİTİM

Memduh KOCADAĞ*

Özet

Bu derlemede son yıllarda ortaya çıkmış, popülerliği hızlı bir şekilde artan ve takipçi kitlesi genç nesil olan e-spor ele alınmıştır. E-spor artık bir kariyer seçeneği olarak görülmektedir. Derlemede e-sporun içeriğinden, kısa tarihsel sürecinde oyun kariyerine dönüşmesinden, geleneksel sporlarla benzer ve farklı yönlerinden bahsedilmiştir. E-spor sektöründe yıl içinde her oyun türünün düzenli aralıklarla küresel olarak organize edilen yüksek ödüllü turnuvalarına ve bu turnuvaların genç nesil için çekiciliğine değinilmiştir. Öğretmenler öğrencilerin artık eğitim sisteminden uzaklaşarak e-spor gibi haz veren ve yüksek ödülleri olan kariyere yöneldiklerini belirtmektedir. E-sporun kişi üzerindeki zihinsel, psikolojik ve fiziksel olumlu ve olumsuz etkileri incelenmiştir. Uzun süre bilgisayar kullanımı karpal tünel sendromu, bağışıklık sisteminin baskılanması gibi sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Son olarak eğitim sistemi açısından e-spora nasıl bir tutumla yaklaşılması gerektiği değerlendirilmiştir. E-spor genç nesil tarafından yeni bir kariyer seçeneği olarak görülebilmektedir. Aynı zamanda oyun bağımlılığının maddi gelir haline dönüşmüş şekli olarak da düşünülebilmektedir. Öğrenciler için e-spor kariyerini gerçekçi değerlendirmelerine yardım edilmelidir. Eğitim sistemi içerisinde e-spor kariyer seçeneği olarak müfredatta uyarlamalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik spor, e-spor, rekabetçi oyun, kariyer, eğitim.

ELECTRONIC SPORTS CAREER AND EDUCATION

Abstract

In this review, the concept of e-sports, which emerged in recent years, the popularity of which has grown rapidly and the young generation of followers has been dealt with. E-sport is now seen as a career option. In the compilation of e-sports content, it has been mentioned that its similar and different aspects to traditional sports, as it turns into a game career in the short historical period. In the e-sport sector globally organized high prized tournaments for every kind of game with regular intervals and attraction of these tournaments to younger generation has been touched. Teachers say that students now move away from the education system and go to career with high rewards and enjoyment like e-sports. Mentally, psychologically and physically positive and negative effects of the e-sports on the person are examined. Prolonged computer use causes health problems such as carpal tunnel syndrome, suppression of the immune system. Finally, it is evaluated how the attitude of e-sport should be approached in terms of education system. E-sports can be seen as a new career choice by the younger generation. At the same time, game dependency can be thought of as a form of income. Realistic assessments of e-sports career for students should be helped. Within the education system, adaptations can be made to the curriculum as an e-sports career option.

Keywords: Electronic sport, e-sports, competitive gaming, career, education.

---

* Yüksek Lisans, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, mindy18thekid@gmail.com

Giriş

Dünyanın insan gereksinimlerine göre şekillenmesi son yüzyılda teknoloji alanında inanılmaz değişimlere neden olmuştur. Teknolojik gelişim her alanda önemli değişimler meydana getirmiştir. Teknoloji alanındaki gelişmeler elbette spor alanını da etkilemiştir. Spor alanında teknoloji kullanılarak sporun dalına özgü yeni programlar geliştirilmiş, teknoloji sayesinde spor insanlara daha yaygın bir biçimde tanıtılmış ve spor için çeşitli olumlu değişimler sağlanmıştır.

Teknoloji, sporun gelişimine yardımcı olurken diğer yandan spora yeni branşların eklenmesini de sağlamıştır. Spor alanıyla ilgili artık yeni bir kavram var: E-spor (elektronik spor). Çoğu kişinin henüz e-spor kavramından haberi bulunmamaktadır. E-spor dallarının da yıldız oyuncuları, hayran kitlesi, takımları, formaları, ligleri var. Sadece tüm olay çevrimiçi ya da yerel ağlarda gerçekleşmektedir. Üstelik oyuncular hareket dahi etmemektedir (Jenny, Manning, Keiper & Olrich, 2016). Literatürde elektronik oyun, siber oyun, çevrimiçi oyun gibi çeşitli isimlerle de geçmektedir. Küresel olarak en bilinen ismi ise competitive gaming(rekabetçi oyun)'dir. E-spor izleyicileri ve takipçileri yıllar içinde sürekli arttı. Örneğin League of Legends finalini 2013'te 8,5 milyon kişi canlı olarak izlerken aynı yıl gerçekleştirilen NHL (Ulusal Hokey Ligi) Stanley Cup finalleri de aynı sayıda kişi izledi (Wingfield, 2014). Sonraki yıl yani 2014'te League of Legends finalini 27 milyon kişi izlerken aynı yıl NBA finalini 18 milyon kişi izledi (Dorsey, 2014). Gelecekte bu rakamlar arasındaki farkın daha da açılacağı öngörülmektedir.

E-spor çevrimiçi oyunlar üzerine kurulu bir spor dalıdır. Elektronik spor için net bir tanım yoktur. Profesyonel oyunculuk olarak rekabetçi oyunculuga eş tutulmaktadır. Elektronik spor, dünyanın her hangi bir yerinden kişilerin internet aracılığıyla buluşup oyun oynayabileceği ya da belirli zamanlarda düzenlenen yerel veya uluslararası büyük spor organizasyonları sayesinde dünyanın çeşitli yerlerinden gelen insanların oyun oynayabileceği spor olarak da tanımlanabilir (Argan, Suher, Ozer, Akin & Tokay, 2007). Elektronik spor kategorisinde dünya çapında en popüler oyunlar Dota 2, Counter Strike: GO, League of Legends, Hearthstone sayılabilmektedir. Elektronik spor, futbolda kaleci gibi tepki zamanını, satrançtaki gibi stratejiyi ve buz hokeyindeki gibi doğru zamanlamayı gerektirmektedir. Kısacası diğer spor dallarında meydana gelen çeşitli zihinsel ve fiziksel çabaları da içermektedir. Nitekim Dota 2 sunucularından Toby Dawson, Dota'yı satranç ve futbolun birleşimi olarak betimlemektedir (Co, 2014). E-spor, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken bireylerin zihinsel ve fiziksel yeteneklerini de geliştirdikleri bir spor dalı olarak sayılabilmektedir.

1. Elektronik Sporun Tarihsel Gelişimi

Elektronik spor aslında ilk bilgisayar oyunlarının çıktığı dönemde var olmuş, fakat son 6-7 yıldır popülerlik kazanmış bir kavramdır. 70'li yıllarda atariyle beraber gençler oyunları atari salonlarında beraber oynamaya başlamışlardır. Atari salonları oyun kültürünün oluştuğu ve geliştiği mekanlar olmuştur. Oyun konsolları sayesinde tek kişili oyunlardan çok kişili oyunlara geçilmiş ve rekabetçi oyun anlayışı başlamıştır.

Teknolojinin hızlı gelişimi oyun sektörüne de yansımıştır. Bilgisayarlara taşınan oyunlarla beraber kişisel bilgisayarlarda aynı sanal ortamda iki kişinin oyun oynaması sağlanmıştır (Laird John, Lend, , Mazin, Alex & Devvan, 2000). 80'li yıllarda Arpanet, NSFNET gibi ağlar vasıtasıyla bilgisayarlar birbirine bağlanmaya başladı. 90'lı yıllarda World Wide Web'in sahneye çıkmasıyla beraber NSFNET gibi yerel ağlar kalktı ve tek bir ağ oluştu. İnternet bu sayede artık küresel hale geldi ve internet kafelerin oluşmasıyla beraber rekabetçi oyun yaygınlaştı.

İnternet ve yerel kafelerin ortaya çıkmasıyla beraber oyun endüstrisi de inanılmaz bir değişim geçirmeye başlamıştı. Kişi sayısı artarken rekabetçi oyuna olan ilgi de artmıştır. Endüstri haline gelen rekabetçi oyunlara ilgi gittikçe çoğalırken ödüllü turnuvalar boy

göstermeye başlamıştır. Avrupa'da 1997 yılı "Red Annihilation" turnuvasına kadar oyunlardan ödül kazanılabileceği düşüncesi kimsenin aklında yoktu (Kampmann, 2001). O zamandan beri her yıl çeşitli ödüllü organizasyonlar yapılmaktaydı fakat ödül miktarı hep düşük değerlerde kalmıştır. \$1000, \$2500 ödüllü turnuvalar varken elbette elektronik spor kariyeri pek cazip değildi.

Ödüllerin son yıllarda inanılmaz boyutlara ulaşmasında dönüm noktası da var. Valve şirketi 2011 yılında Frozen Throne üzerinden oynana Dota'nın yapımcısıyla anlaşır Dota 2'yi piyasaya çıkardı. 2011 yazında ise \$1,600,000 ödül havuzuna sahip the International Dota 2 turnuvasını organize etti. Artık oyun sektörü bir kariyer seçeneği olarak görülebilirdi. Dota 2'nin ödül havuzu her yıl giderek yükseldi. 2016 yazında düzenlenen the International'ın ödül havuzu \$20,770,460 değerindeydi ve turnuvada birinci olan takım \$9,139,000'lık ödülün sahibi oldu (dota2.com, 2016).

Oyun sektörünün yükselişiyle beraber profesyonel oyun kariyeri kavramı ortaya çıkmıştır. Profesyonel e-spor oyuncularını diğer spor dallarındaki kişilerle aynı atlet statüsündedir. Oyun sektörünün artık spor dalı olması ve ödüllerin inanılmaz boyutlara ulaşması profesyonel oyun kariyerini daha da cazip hale getirmiştir. Öğrencilerin geleneksel sporlara ilgisi azalmış ve e-spora artmıştır. Günümüzde öğrencilerin bir kısmı artık hayatlarını oyun oynayarak ya da oyunlarını yayınlarak kazanmayı düşünmektedirler.

2. E-Spor ve Geleneksel Spor

Bireysel bir olgu olan spor sonraları toplumsal bir nitelik kazanmış ve geniş kitlelere yayılmıştır. Sporun günümüze kadar birçok tanımı yapılmıştır.

Spor; bireyin kabiliyetlerini geliştiren, belirli kurallar altında bireysel veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamında içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruhu ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal, 1998). Başka bir tanımlama ise kişinin belli düzenlemeler içinde fiziksel aktivitesini, motor becerilerini, zihinsel, ruhsal ve sosyal davranışlarını geliştiren ve bu özelliklerini belirli kurallar içinde yarışmasını amaçlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal bir uğraştır (İnal, 2000). Genel olarak spor için belli kural ve tekniklere uyularak yapılan, bedensel gelişmeye yararlı, eğlenmek ve yarışmak amacı bulunan bedensel ve zihinsel hareketler tanımı yapılabilir. Sporun tanımı çerçevesinde e-spor değerlendirildiğinde bazı ortak noktalar ve farklılıklar görülmektedir.

Her ikisi de bireysel ya da takım olarak gerçekleştirilmektedir. Başarı için bireysel yeteneklerin diğer yarışmacılara karşı daha iyi olması ve takım olarak eş zamanlı hareket etmenin ve uyumun yüksek düzeyde gerçekleşmesi gerekmektedir. Her ikisi de düşünsel çaba içermektedir. Yeteneklerin kullanımında, hamlelerin yapımında zamanlama büyük önem taşımaktadır. Buna karşın geleneksel spor gerçek ortamda yapılırken e-spor sanal ortamda yapılmaktadır. Buradaki temel fark geleneksel sporun e-spora oranla çok daha fazla fiziksel çaba gerektirmesidir. E-spor finansal açıdan önemli miktarda kaynağa ihtiyaç duymazken geleneksel spor branşa özgü önemli finansal destek gerektirmektedir. Çünkü e-spor için kişinin bilgisayara ve oyun araç gereçlerine sahip olması yeterlidir (Akın, 2008).

Geleneksel sporda futbol, basketbol, voleybol gibi çeşitli kategoriler var ve hepsinin ayrı turnuvaları, ligleri düzenlenmektedir. E-spor bundan çok da farklı değil. E-sporun da League of Legends, Dota 2, Counter Strike:GO gibi çeşitli kategorileri var hepsinin de yıl içinde farklı zamanlarda turnuvaları ve ligleri düzenlenmektedir. Bu oyunların çoğu 5'e 5 oynanan strateji, macera, aksiyon oyunlarıdır. Tabi ki de Starcraft gibi tek kişilik oyunların turnuvaları da olmaktadır (Karakus, 2015). Ortak bir çıkarıma varılacak olunursa e-spor kategorisindeki oyunların ve geleneksel spor dallarının mücadele açısından benzer liglere ve turnuvalara sahip oldukları görülmektedir. Her ikisinde de taktik ve stratejiye ihtiyaç duyulmaktadır.

Bazı bilim adamlarına göre e-spor kariyerine sahip kişiler de gerçek atlettir. Yapılan araştırmalarda e-sporcuların da gerçek atletler gibi benzer fiziksel çabalara, benzer stres ve heyecan seviyelerine sahip oldukları ve eylem esnasında benzer beyin bölgelerinde aktivasyon görülmüştür. Bir maraton koşucusuyla e-spor oyuncusunun 160-180 civarı nabza sahip olduğu sonuçlar elde edilmiştir (Schütz, 2016).

Benzerliklere ve farklılıklara rağmen e-spora geleneksel bir spor tanım çerçevesinde disiplin alanı olarak bakmak için tam bir fikir birliği yoktur. E-spora tamamen ayrı bir çalışma alanı olarak da bakılabilir. İnsanların çoğu e-sporu saçmalık olarak görmektedir. E-sporun henüz tam olarak bilinmemesinin nedeni ise e-spor takipçileri kitlesinin genç nesil olmasıdır. Genç nesil 10 yıl önce futbola, basketbola hayranlık beslerken aynı ilgilere yetişkinler de sahipti. Fakat içinde bulunduğumuz yıllarda genç neslin ilgisi e-spora yöneldi fakat yetişkinlerin ilgisi bu yönde değil. Dolayısıyla takipçisi giderek artan bu kitleden kimsenin haberi yok gözükmemektedir. Yetişkinler oyunu hiç bir zaman spor dalı olarak görmediler ve e-spor hakkında bundan dolayı da bilgi sahibi değiller.

Bazı kesimler ise bilgisayar oyunlarının spor kategorisine alınmasına şiddetle karşı çıkmaktadır. Sarf edilen fiziksel çabanın derecesine göre değerlendirildiğinde basketbol veya futbolun, satrançtan, jengadan farkı göz önüne alınabilir. Futbolda uzun süre beden hareketi söz konusuken jenga oyununda sadece bir tahtanın alınıp başka yere konması gerçekleşmektedir. Bu durumda jenga da mı spor sayılmalıdır? Bedensel çaba argümanı bilgisayar oyunlarının spor olmadığını savunan kesim tarafından ortaya atılmaktadır (Jenny, Manning, Keiper & Olrich, 2016).

Her ne kadar tartışmalar yaşansa da E-spora ilgi duyan kitle her yıl katlanarak artmaktadır. 2012 yılında küresel e-spor hayranı 58 milyon kişiye bu rakam 2014'te 89 milyondur. 2017'de ise bu rakamın 145 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2014'te geleneksel spora ilgi duyan insan sayısı 2,2 milyar iken bu sayının her hangi bir sporla uğraşan kısmı 1,6 milyardır. (Souza, 2015). Bu rakamlar gelecekte e-spor takipçilerinin ne kadar muazzam bir sayıya ulaşacağını da gösterir niteliktedir. Rekabetçi oyunların spor olup olmadığı konusundaki tartışmalar devam ederken artık bu spor dalının bir endüstriye dönüştüğü de fark edilmelidir.

3. E-Spora Küresel Bir Değerlendirme

E-spor Kore, Çin gibi Asya ülkelerinde 10 yıldan uzun süredir popüler durumdadır. Batının da değer vermesiyle beraber e-spor artık hızlı bir şekilde yaygınlaşmakta ve büyümektedir. E-spor takipçilerinin sayısındaki büyümeden daha önce bahsedildi. Nasıl bu kadar hızlı yaygınlaşmaktadır? Bu büyüme sadece genç neslin ilgisiyle olabilecek bir şey değil. Başka faktörler de etkilidir. Bunlardan birisi de oyun endüstrisinde dönen paranın büyüklüğüdür.

E-spor gelirleri üzerine yapılan araştırmalar çarpıcı sonuçlar vermektedir. Newzoo (2015)'nin yayınladığı raporda oyun endüstrisi 2012 yılında 130 milyon dolarlık bir gelire sahipken bu rakam 2014'te 194 milyon dolara çıktı ve aynı raporda 2017 yılı için tahmin 465 milyon dolardı. Bu rakam büyümenin getirdiği tahminle hesaplanmıştı fakat belli ki tahminler yeterince büyük çıkmamış. Çünkü Newzoo 2017 şubat ayında e-spor gelirlerinin 696 milyon dolara çıktığını yayınladı. Newzoo (2015), 2020 yılında bu rakamın 1,5 milyar dolara çıkacağını tahmin etmektedir.

Peki bu kadar yüksek meblağlara nasıl ulaşıyor? En önemlilerinden ikisi oyun yayıncılarının yatırımları ve sponsorlardır. Oyun yayıncı şirket kendi oyununu büyük ödüllü turnuvalarla isim yaparak pazarlamaktadır. 2016 yılı Dota 2 ödül havuzundan daha önce bahsedilmişti. Yaklaşık 20 milyon dolarlık rakamın hepsini Valve şirketi oluşturmamaktadır. Valve, oyun topluluğunun Dota 2'ye sahip çıkmasını sağlamaktadır. Oyun kullanıcıları arasında da rekabet vardır: Dota 2 ve League of Legends kullanıcıları kendi oyunlarının daha

popüler veya kaliteli oldukları konusunda sürekli tartışmaktadırlar. Kullanıcılar aynı zamanda kendi oyunlarını daha üst seviyeye taşımak için bu rekabette oyunlarına yatırım yapmaktadırlar. Burada havuz sistemi devreye girmektedir. Kullanıcılar oyun karakterleri için kostüm, ekipman tasarlıyor ve bunu oyun platformunda diğer kullanıcılara satmaktadır. Gelirin bir kısmı oyun platformuna (Dota 2 oyunu Steam platformundan oynanmaktadır), bir kısmı satan kullanıcıya, bir kısmı da ödül havuzuna katılmaktadır. Sistem pozitif geribildirim mekanizması gibi çalışmakta, kullanıcılar katkı sağladıkça havuz yükselmekte ve kullanıcılar daha fazla katkı sağlamak için çaba göstermektedir.

Ödül havuzuna diğer katkılar biletlerden, reklamlardan, sponsorlardan gelmektedir. Şampiyona için biletler satılmakta ve bu bilet gelirlerinin bir kısmı da ödül havuzuna katılmaktadır. Takımların ve organizasyonların sponsorları ayrı olmaktadır. Her takım kendi sponsor gelirlerine sahiptir ve takımlar oyuncularına maaş vermektedir. Tabii maaşlar batı ve doğu ülkelerinde farklılaşmaktadır. Çin, Endonezya gibi ülkelerde oyunculara \$400 ABD, Avrupa ülkelerinde ise bu rakam \$1600 civarında olmaktadır. Oyuncular turnuvalardan kazandığı ödüllerin %80 gibi büyük kısmını kendileri paylaşmakta kalanı takıma kalmaktadır.

Organizasyonların sponsorluğunu ise ASUS, Monster gibi firmalar yapmaktadır. Yıl içinde her sponsorun kendi belirlediği dönemde \$250,000'dan 1 milyon dolar ödüle kadar değişen miktarlarda turnuvalar düzenlenmektedir. Artık amatör oyuncular dahi turnuvalara kolaylıkla katılabilmektedir. Günlük küçük ödüllü \$50'lık ve aylık \$10,000 değerinde turnuvalar yapılmaktadır (Heaven, 2014). E-spor oyuncuları da yıl içinde tüm bu turnuvalara katılmak için elemelere katılmakta ve büyük ödüller için birbirleriyle yarışmaktadırlar. Her bir oyun kategorisinin kendi ödül sistemi olduğu düşünüldüğünde ortaya çıkan ve sürekli artan e-spor gelirlerinin büyüklüğü pek de şaşırtıcı değildir.

E-spora olan talep gittikçe yükselirken eğitim sistemi içerisinde de kendisine yer bulmaya başlamıştır. Çin'de ve Malezya'daki üniversitelerde artık Dota 2 kursları verilmektedir. E-spor uzak doğu ülkelerinde o kadar ciddiye alınıyor ki hükümetler de destek vermektedir. Örneğin Çin'de Chongqing Energy College'da Dota 2 kursu açıldı ve anında 100 kadar öğrenci başvurmuştur. Kursta önemli geçmiş oyunlar analiz edilmekte, takım uyumu oluşturulmaya çalışılmakta, toplu halde oyunlar oynanırken anlık olarak stratejiler üretilmekte ve tartışılmaktadır (joindota.com, 2014). Buna benzer durumlar artık batı ülkelerinde de oyun evleri şeklinde görülmektedir. Öğrenciler hafta sonlarını oyun evlerinde geçirebilmektedir. Hatta batıda bazı üniversiteler profesyonel e-spor lisansı bulunan öğrencilere burs vermektedir.

4. E-Spor Kariyerine Yönelme

Günümüzde öğrencilerin mevcut eğitim sisteminden kariyer sahibi olma konusunda ümitsizlikleri ve üniversiteden mezun olduktan sonra gelecek kaygısı onları eğitim sisteminden uzaklaştırmaktadır. Bazı öğrenciler gelecekte profesyonel oyuncu olmayı veya oyunlarını yayınlamak için geçimlerini kazanmayı düşünmektedirler. E-spor endüstrisinin maddi büyüklüğü genç nesle oyun kariyerini daha çekici hale getirmektedir. 2015 yılında Dota 2 dünya şampiyonu olan takımda 16 yaşında Sumail Syed Hassan isimli oyuncu bulunmaktaydı. Sumail genç yaşta e-spor kariyerinde başarılı olabilmiş birisidir. Bu tür örneklerin de olması öğrencilerin oyun kariyerine ilgi duymasına sebep olmaktadır.

Oyun kariyeri yanında canlı oyun yayınlamak da başka bir kariyer olarak görülmektedir. Youtube'da, Twitch.tv'de oyunlarını yayınlayan, canlı bir şekilde turnuva oyunlarına sunuculuk yapan kişiler de görülmektedir. Yayın esnasında izleyiciler yayın yapan kişiye para bağışında bulunabilmektedir ve kişi yaptığı yayından da izleyici sayısına göre para kazanabilmektedir.

E-spor oyuncularından Singapurlu Daryl Koh uzak doğuda bir çok kaliteli oyuncunun e-spor kariyeri yapmaktansa yayıncılık kariyeri yaptığını söylemektedir. Çünkü Çin, Kore gibi ülkelerde e-spor kariyeri ülke tarafından çok önemsenmekte ve oyuncular turnuvada başarısız

olduklarında zaman zaman hayatlarına dair tehditler dahi almaktadırlar. Bu yüzden e-spor kariyeri çok streslidir. Bazı kaliteli oyuncular bu yüzden e-spor kariyerini tercih etmemektedir. E-spor kariyeri yerine yayıncılık yapmaktadırlar çünkü yayıncılıkla daha fazla para kazanmaktadırlar. Yayıncılıktan para kazanılması Avrupa'da zor olabilir. Çünkü yayın yapılabilecek sadece Twitch.tv bulunmaktadır. Oysa Asya'da bunun gibi en az 5-6 tane yayın sitesi (douyu.tv, vb.) bulunmakta ve kaliteli oyuncular hayatlarını rahat bir şekilde kazanabilmekte (joindota.com, 2016).

Öğrencilerin e-spor kariyerine yönelmesinin birçok sebebi vardır. Bu sebeplerden bazıları çevrimiçi oyun bağımlılığına benzer sebeplerdir. Aslında oyun kariyeri bir bakıma oyun bağımlılığı özelliklerini de taşımaktadır. Fakat oyunun artık bağımlı olunmaktansa kariyer olarak seçilebileceği bir dönemde bulunmaktayız.

Oyuna olan ilgiye neden olan belirli faktörler bulunmaktadır. Erkeklerin kızlara göre oyuna ilgisi daha fazladır. Dolayısıyla erkeklerin de oyun kariyerine ilgisinin daha fazla olduğu düşünülebilir (Gentile, 2009). Fakat son yıllarda kızların da oyun kariyerine ilgilerinin giderek yükseldiği söylenebilir. Oynadıkları oyunları yayınlayanlar arasında kızlara rastlanmaktadır. Turnuvalarda bayan sunucular artık daha fazla görülmektedir. Jorien van der Heijden bayan sunuculardan birisidir ve Twitter'da yaklaşık 100 bin takipçisi bulunmaktadır.

Kişisel bilgisayara sahip olmayan öğrencilerin sahip olanlara göre oyunlara daha fazla ilgi duydukları görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasında evlerinde bilgisayarı olanların kullanım için ebeveynleri tarafından kurallar ile sınırlandıkları, bilgisayar sahibi olmayanların ise ev dışında kontrollerinin zorluğundan dolayı ulaşabilecekleri kafelerin olması ile açıklanabilir. Bir diğer açıklama ise sosyo ekonomik düzeyin düşüklüğü olabilir (Erboy, 2010).

Ailenin eğitim düzeyinin düşük olması ve çocuğun okula yabancılaşması, çocuğun sosyallikten uzaklaşması, çocuğun oyuna bağımlılık duymasının diğer nedenlerinden bazılarıdır. Eğitim düzeyi düşük aileler çocuklarına fazla oyun oynamanın getireceği sorunları açıklamakta zorlanmakta ve katı kurallarla bunun önüne geçmeye çalışmaktadırlar. Çocuk bu durumda oyuna daha fazla yönelebilmektedir. Çocuğun okul başarısının düşük olması özgüven eksikliğine neden olmakta ve çocuk sorunlarından kaçmak için oyun bağımlılığına yönelebilmektedir. Oyun oynayan çocuk gittikçe sosyallikten uzaklaşmaktadır. Çocuk sosyallikten uzaklaştıkça da oyuna daha fazla bağlanmaktadır (Öz, 2001).

Öğrenciler oyunları sorunlardan kaçış olarak görebilmektedir. Çünkü oyunda zihinleri oyunla meşgul olur ve diğer konuları düşünmek zorunda kalmazlar. Sosyal etkinliklere ilgi duymamaya başlarlar, aile ve arkadaş çevrelerinden koparlar. Çoğunlukla yaşadıkları acı veren olaylarla baş etmekte yetersiz kalmışlardır ve bu nedenle oyuna yönelmişlerdir. Clinton Loomis eski bir profesyonel e-spor oyuncusudur. Hayatının bir döneminde sadece bilgisayar oyunlarına yöneldiğini çünkü evde sürekli akademik olarak kendisinden çok daha başarılı abisiyle kıyaslandığını ifade etmektedir. Ödüllü turnuvaların çıkmasıyla beraber tamamen e-spor kariyerine yönelmiştir. Bir başka profesyonel oyuncu Danil Ishutin ise küçük yaşlarda çok samimi olduğu babasını kaybedince içine kapandığını, gününün büyük bir kısmını bilgisayar başında geçirdiğini çünkü oyun oynarken acılarından kaçtığını anlatmaktadır (Co, 2014).

Ödül sistemi ise belki de bağımlılığın oluşmasında en önemli etkidir. Bireyin kazanmış olduğu ödül motivasyon yaratmaktadır (Brown, 1991). Çok oyunculu oyunlardaki ödülün tekrar etmesi ve ödülün yüksek meblağlarda maddi gelir haline dönüşmesi haz mekanizmasını daha güçlü çalıştırmaktadır. Haz mekanizmasında sadece maddi ödül değil aynı zamanda oyun içindeki sanal sosyalleşme, başarılarla takdir edilme, saygınlık kazanma, sorumluluk duygusundan uzak hoş zaman geçirme, diğer oyunculara üstünlük kurma, gerçekte yapılamayan bazı davranışların sanal ortamda rahatlıkla yapılabilmesi gibi etkenler de önemli rol oynamaktadır.

Tüm bu sebepler öğrencilerin e-spor kariyerine ilgi duymasına neden olmaktadır. E-spor aynı zamanda öğrencilere çaba sarf etmeksizin oyun oynarken zevk alarak maddi kazanç elde

etmek gibi gözükmetedir. Fakat öğrencilerin düşünmediği ya da umursamadığı nokta ise oyunlara fazla yönelmenin üzerlerinde bırakacağı olumsuz etkileridir. E-spor kariyeri bir noktada oyun bağımlılığı da sayılabilir. Çünkü e-sporun içinde olanların ya da e-spora ilgi duyanların %67'si günlük 3 saat oyun oynarken, %30'u günlük 5 saatten fazla oyun oynamaktadır. Aynı zamanda %37'si de haftada 10 saatten fazla oyun izlemektedir. Oyun oynayanların %75'i 18-34 yaş aralığındayken, %44'ü üniversite öğrencisidir (Eventbrite, 2015). Mevcut verilere dikkat edilirse oyun bağımlılığının öğrenciler üzerinde etkileri doğru bir şekilde değerlendirilip eğitimciler olarak gerekli adımlar atılmalıdır.

5. E-Sporun Olumlu Ve Olumsuz Etkileri

E-spor, bilgisayar oyunu bağımlılığına benzer fiziksel, zihinsel ve ruhsal yönden olumlu ve olumsuz etkiler gösterecektir. Artık bilgisayar oyunlarının da bir kariyer seçeneği olması dolayısıyla bu etkiler dikkatle değerlendirilmelidir. Öğrenciler üzerinde ne gibi etkileri olacağı fark edilmeli ve onlara mantıklı bir kariyer yönlendirmesi yapılmalıdır. Oyun bağımlılığının öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkilerinin olumsuz olduğu zaten bilinmektedir. Aynı şekilde e-spor kariyerine yönelmek isteyen öğrencinin de akademik başarıları pek olumlu olmayacaktır. Fakat bilgisayar oyunlarının olumlu etkilerinin de azımsanmayacak kadar çok olduğunu gösteren araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Kesin bir sonuca ulaşmadan önce e-sporun etkilerini gözden geçirmek faydalı olacaktır.

Spor psikologları tarafından oyun oynayanlar üzerinde fiziksel ve zihinsel gelişimlerini inceleyen çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Araştırmacılar interaktif video oyunları oynayan erkek ve kız öğrencilerin mekansal, yön bulma yeteneklerinin geliştiğini, nesnelere zihinde uzamsal olarak döndürebilme becerisinin arttığını, oyuncuların dikkatinin birden fazla olayı takip etmede başarılı olduğunu, ikili dikkat gerektiren görevlerde gelişmiş performans gösterdiklerini, motor becerilerinin geliştiğini bulmuşlardır (Murphy, 2009). Ayrıca haftada en az 3 saat oyun oynayan doktorların %37 daha az hata yaptıkları, %27 daha hızlı karar verdikleri, %42 daha doğru karar verdikleri görülmüştür (Rosser vd., 2007). Futbol, basketbol gibi sporların bilgisayar oyunlarının da oyuncuların spor yeteneklerini, bilgilerini ve spora bağlılığını artırdığı bulunmuştur (Murphy, 2009).

Oyunların sosyal yetenekleri de geliştirdiği üzerinde durulmuştur. Çok oyunculu oyunlarda kişilerin takım oluşturma, müzakere, işbirliği, stratejik düşünme, plan yapma ve yürütme, birden çok görevi beraber yürütme, liderlik etme, hızlı karar verebilme gibi becerilerin kazanıldığı rapor edilmiştir (Federation of American Scientists, 2006). Ayrıca bazı oyunların da etkili öğrenme yeteneklerini geliştirdiği düşünülmektedir. Örneğin diyabetli çocuklar üzerinde çalışan Leiberman (2001), çocukların oyun sayesinde diyabet bilgilerinin, farkındalıklarının arttığını, kendilerine daha fazla dikkat ettiklerini belirtmiştir.

Oyunların bilişsel olarak hiç bir faydası olmadığı düşünülür. Özellikle silahlı, şiddet içerikli oyunlar için böyle düşünülmektedir. Fakat araştırma sonuçlarına göre şiddet içerikli veya başka türlü oyun oynayanların kontrol grubuna göre daha hızlı ve tutarlı dikkat gösterdiği, yüksek çözünürlüklü görsel bilgi işledikleri ve zihinsel konumlandırmalarının daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır (Granic, Lobel & Engels, 2014). Bu yeteneklerin matematik, bilim, mühendislik, teknoloji kariyerlerinde uzun dönemde başarı getireceği tahmin edilmektedir (Wai, Lubinski, Benbow, & Steiger, 2010). Ayrıca Bavelier, Achtman, Mani ve Focker'ın (2012) araştırmasında silahla vurmalı oyun oynayanların saptama, dikkat toplama ve alakasız bilgileri dikkatten filtre etmekte normal kişilere göre daha başarılı ve etkili oldukları görülmüştür.

Oblinger (2004) oyunların güçlü öğrenme araçları olduğunu iddia etmektedir. Çünkü aktiftir, çok yönlü duyuşsal girdi, deneyim ve problem çözmeye destek olmaktadır. Akademisyenler video oyunlarının problem çözme becerilerini de geliştirdiğini iddia etmektedir (Prensky, 2012). Problem çözme becerisi neredeyse bütün video oyunlarında

sınanmaktadır. Video oyunlarının bir diğer bilişsel faydası da yaratıcılığı artırmasıdır. Şiddet içerip içermediğine bakılmaksızın her türlü video oyunu çocukların yaratıcılık kapasitesini ortaya çıkarmaktadır. 12 yaşında 500 çocuktan oluşan örnekleme video oyunları yaratıcılıkla pozitif ilişkili bulunmuştur (Jackson vd., 2012).

Oyun ortamları ısrarcı, iyimser motivasyon tarzı oluşturmaya yardımcı olabilmektedir. Bu motivasyon tarzı okul ve işe de yansıtılabilmektedir. Bazı türdeki oyunlar bu tür motivasyon tarzını oluşturabilir, bazıları da oluşturamaz. Oyun içindeki anlık geribildirimler oyuncuları konsantre olmaya teşvik etmekte ve başarıların devamı için ısrarcı olmalarını sağlamaktadır. Seviye zorlaştıkça oyuncular da mücadelenin içinde kalmaya devam etmektedir. Video oyunları bu şekilde çocukları kararlı olmaya ve başarıyı kovalamaya teşvik etmektedir (Granic, Lobel & Engels, 2014).

Oyunlar eğlencelidir ve pozitif duyguları içermektedir. Oyunun türüne ve aşamasına göre de yaşattığı duygular değişmektedir. İlişkisel araştırmalar, bireylerin duygularını düzenlemek için bilinçli olarak bu oyunları kullandıklarını ileri sürmekle birlikte, pozitif duyguların ve oyun oynamanın birlikte gerçekleşebileceğini rapor etmektedir. Olumlu duygular yaşamının oyunun başında gelen bilinçli bir motivasyon olduğu da söylenebilmektedir (Olson, 2010). Video oyunlarının duygusal yararlarından birisi de duygu düzenlemesine yardımcı olmasıdır. Oyunlar yalnızca olumlu duygulara neden olmaz, hayal kırıklığı, öfke, kaygı ve üzüntü gibi olumsuzlukları da içermektedir. Geniş aralıkta duygu içermesi oyunların duygu düzenleme aracı olarak kullanılmasına da neden olmaktadır (Fredrickson, 2001). World of Warcraft, Pokemon gibi rol oynama oyunları sayesinde kullanıcılar sosyal davranışları öğrenmekte, zayıflıklarını, kırılanlıklarını, güçlü yanlarını keşfetmektedirler. Çoğu kullanıcı bu oyunları benzersiz sosyal ve duygusal hedefler için oynamaktadır (Aldao, Nolen-Hoeksema, & Schweizer, 2010).

Oyuncuların genelde asosyal oldukları düşünülür. Fakat tam tersine oyun düşkünleri öyle kanepede oturan, gülümsemeyen, inatçı insanlar değildir. Çevrimiçi oyunların çoğunda oyuncular diğer kullanıcılarla iletişim kurmakta ve kendi topluluklarını oluşturmaktadırlar. Oyun içindeki verilecek kararlarda güven, liderlik gibi etkenler önemli rol oynamaktadır (Gentile, 2009). Dahası bu oyuncular yıl içinde yerel bölgelerde düzenlenen turnuvalara uzak mesafelerden de katılarak topluluklarına sahip çıkmakta ve birbirlerine bağlılık oluşturmaktadırlar. Artık teknoloji devrinin yaşandığı göz önüne alındığında sosyalleşmenin sanal ortam ve gerçek hayatla beraber gerçekleşmesi doğal görülebilmektedir.

Şimdiye kadar oyunların olumlu etkilerinden bahsedildi. Değerlendirmenin mantıklı yapılabilmesi için oyunların olumsuz etkilerinden de bahsedilmesi doğru olacaktır. Özellikle şiddet içerikli oyunların agresif kişilik yapısına, hissizliğe, öğrenme süreçlerinde aksamaya, riskli davranışlara, dikkat problemlerine, dürtüsellığe, yardımseverliğin azalmasına ve oyun bağımlılığına neden olduğu belirtilmektedir (Boxer, Groves & Docherty, 2015). İlginçtir ki olumlu ve olumsuz etkilerin benzer mekanizmalara sahip olduğu görülmektedir. Örneğin oyunlar dikkat toplama yeteneğini artırırken farklı durumlarda da dikkatin azalmasına da neden olabilmektedir. Öğrenci sıkıldığında derse ilgisini azaltıp dikkatini zihninde oyunlara yöneltebilmektedir.

Günün çoğunda oyun oynayan öğrenci ödevlerini yapamayacak ve dersine çalışamayacaktır. Chan ve Rabiowiz (2006) oyun oynayan üniversite öğrencilerinin derslere ilgisiz olduklarını belirtmiştir. Başka bir araştırmaya göre de video oyun oynama süresi arttıkça üniversite öğrencilerinin akademik başarıları da düşmektedir (Anand, 2007). Başarısız düşen öğrenci özgüven kaybı yaşamakta ve sorununu oyunlara daha fazla yönelerek bastırmaktadır.

Padilla-Walker, Nelson, Carroll ve Jensen'in (2009) araştırmasına göre video oyunları oynamak erken yetişkinlikte ve geç ergenlikte uyuşturucu kullanma, yüksek düzeyde alkol tüketme ve zayıf arkadaşlık ve aile ilişkilerine için risk faktörü olmaktadır. Yarış oyunlarına ilgi duyan gençler ve yetişkinler gerçek hayatta taşıt kullanırken daha fazla rekabetçi/yarışmacı

davranmakta ve kazalara karışmaktadır. Oyunların bir başka olumsuz yönü ise saldırgan davranışları alışkanlık haline getirmesi ve saldırganlığın normal olduğunu düşündürmesidir. Oyunlar saldırganlığı alışkanlık haline getirmesinin yanı sıra gergin karakter yapısının oluşmasına katkı yapmaktadır (Dodge, 2010). Özellikle uzun süreli oyunların başarı odaklı olması ve sürekli oyun içi gelişim içerdiklerinden dolayı hırslı bireyler yetişmesine neden olduğu düşünülmektedir. Bu kişiler gerçek hayatta da aşırı hırslı davranmaktadırlar (Anderson, Gentile & Buckley, 2007).

Anderson ve arkadaşlarının (2010) deneyinde katılımcılar 2 gruba rasgele ayrılmıştı. Birinci grup şiddet içerikli oynarken diğer grup şiddet içermeyen oyun oynadı. Oyundan sonra laboratuvar dışında tezgah edilmiş kavga gerçekleşti. Katılımcılara kavgadan bahsedildiğinde şiddet içerikli oyun oynayanların kavgayı ciddiye almadıkları belirlendi. Oyunların kişileri hissizleştirdiği bu deneyde görülmektedir. Daha önce oyunların saldırganlığı normal davranış olarak düşündüğünden bahsedilmişti. Şiddet içerikli oyunlar saldırganlığın normal olduğunu düşündürürken, yarış oyunları da kaza yapabilmenin normal olduğunu düşündürebilmektedir. Her oyun kendi tarzında olumsuz davranışların normal olduğunu empoze edebilmektedir.

Filmler ve televizyon vasıtasıyla zihinlere yerleştirilen stereotipler artık oyunlarda bu görevi yapmaktadır. Özellikle de kadın ve erkek üzerine yapılanlar dikkat çekmektedir. Oyunlarda kadınlar sıklıkla zayıf, çekici, cinsel obje olarak gösterilirken erkekler saldırgan, yapılı ve baskın olarak işlenmektedir (Stermer & Burkley, 2012). Oyunlardan kaynaklı stereotiplere sahip erkekler gerçek hayatta bayanlara cinsel tacizi tolere edilebilir görebilmektedir. Buna benzer şekilde oyunlarda Arap, zenci, latin gibi ırksal stereotiplere de rastlanmaktadır. Toplumsal yapı açısından bakıldığında da stereotiplerin sorunlara neden olabileceği görülebilmektedir.

Oyunların zararlarına son olarak sağlık alanından bakılabilir. Video oyunları kişilere psikolojik ve fiziksel olarak da zarar verebilmektedir. Uzun süre bilgisayar ekranına bakmak gözlerde rahatsızlıklara ve radyasyona maruz kalmaya sebep olmaktadır. Uzun süre oyun başında sürekli oturmak bel ve omurgada ciddi iskelet sistemi sorunlarına da neden olmaktadır. Uzmanlar genel olarak 15-20 dakikada bir ekrandan uzaklaşmasını tavsiye etmektedir. Fakat çevrimiçi oyunların çoğu uzun süre bilgisayar başında olmayı gerektirmektedir. E-spor kariyeri için tercih edilen oyunların çoğunluğu (Dota 2, Counter Strike:GO, League of Legends, vb.) aynı zamanda uzun süre ve yoğun bir biçimde fare kullanımını da gerektirdiği için erken yaşlarda karpal tünel sendromuna neden olabilmektedir. Karpal tünel sendromunu kısaca el ve bilek kaslarının yoğun kullanımından dolayı fazla gelişerek sinirlere baskı uygulaması ve bunun sonucunda ağrı ve uyuşma hissi ile karakterize zaman zaman el ve bilek kasların işlevsizleşmesi olarak tanımlanabilir. Psikolojik olarak ise oyuna yoğunlaşan kişi bağımlı hale gelebilmekte, çevresinden soyutlanmakta, sosyal ilişkilerinde sorunlar yaşayabilmektedir. Kişiler sanal ortamda gereğinden fazla vakit geçirerek gerçeklik algısını kaybedebilmektedir. Ayrıca 30'lu yaşlara kadar tepki hızının düşmesiyle beraber çoğu e-spor oyuncusunun kariyeri de bitmektedir. Çünkü çevrimiçi oyun turnuvalarında takım mücadelelerinde yapılan hamleler genellikle saniyelik zaman dilimlerinde gerçekleşmektedir.

Oyunların olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu araştırma sonuçlarıyla belirtilmiştir. Geneline bakılacak olursa oyunların bilişsel stratejiler geliştirme, hızlı karar verebilme, motor becerileri geliştirme, işbirliğine teşvik etme, takım halinde çalışabilme, motivasyon sağlama gibi olumlu etkileri bulunmaktadır. Bununla beraber bağımlı hale gelme, sosyal olarak soyutlanma, dikkat dağınıklığı, akademik başarının azalması, fiziksel ve psikolojik sağlık sorunları gibi olumsuz etkileri de göze çarpmaktadır. Öğrencilerin oyunlara ilgisi göz önüne alındığında e-spor için kapsamlı bir değerlendirme yapılmalıdır.

Sonuç

E-spor artık bir kariyer seçeneği haline gelmiştir. Takipçi kitlesi de 6-7 yıl gibi kısa bir süre içerisinde inanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Genç neslin ilgisi geleneksel sporlardan e-spora kayarken yetişkinler bu akımdan habersiz kalmaktadır. E-sporun yıllar içinde nasıl büyüdüğünden ve gençlerin e-spora ilgi duyma nedenlerinden bahsedildi. Oyunların haz vermesi ve oyunlara ait turnuvaların muazzam miktarlarda ödülleri sunması e-sporu daha da çekici hale getirmektedir. Bir çocuğun e-spor kariyerinde başarılı olması küresel çapta milyonlarca rakibinin olduğu düşünüldüğünde erken yaşlarda bilgisayara yönelmesi, gününün büyük kısmında oyun oynayarak vakit geçirmesi ve oyunda stratejik olarak kendisini geliştirmesine bağlıdır. Bu durumdaki birisinin oyun bağımlısı haline gelmesi kaçınılmazdır.

Araştırmacılar video oyunlarının psikolojik, zihinsel ve fiziksel etkilerini tartışmaktadırlar. Fakat oyun sektörünün e-spor ile birlikte kariyere dönüşmesi durumu ilginç seviyeye getirmiştir. Kariyer olarak düşünüldüğünde kazanç garantisi olmadığı gibi 30 yaşına gelmeden çoğu oyuncunun e-spor kariyerinin bittiği de göz önüne alındığında daha sonrası için bir gelecek planı olmaması düşündürücüdür. Milyonlarca e-spor kariyeri yapmak isteyen oyuncu var fakat bunların çok az bir kısmı bu kariyerde başarılı olabilmektedir.

Bazı ülkelerde eğitim sistemi içerisinde e-spora yer verilmektedir. Çin ve Malezya gibi ülkelerde üniversitelerde oyun kursları verilmektedir. Hatta bazı üniversiteler e-sporculara burs dahi vermektedir. Teknoloji çağında yaşandığı da düşünüldüğünde öğrenciler gerçekten e-spor kariyerine yönlendirilmeli midir? Okullarda öğrencilerin bir kısmı artık e-sporcu olmasalar bile oyun yayıncısı olmayı hayal etmektedir. Peki eğitim sistemi içinde e-spora kariyerine yer verilebilir mi? Belki de oyun kariyeri ve akademik başarının denge içinde devam etmesi sağlanabilir. Çoğu yetişkin bilgisayar oyunları ile kariyer sahibi olmayı saçma görmekte, kabullenememektedir. Fakat dünya artık bu yöne doğru gitmekte ve öğrencilerin e-spor kariyer isteği de göz önüne alınıp bir şeyler yapılmalıdır.

Eğitimciler ile e-spor nesli arasında bir kopukluk bulunmaktadır. Ebeveynlerin bu akımdan habersiz kalmasının yanında eğitimciler de habersiz kalmamalıdır. Üniversite mezunlarının işsizlik durumu da düşünüldüğünde yeni neslin gelecekte umutsuz olmalarını ve oyun kariyerini hedef belirlemeleri doğaldır. Eğitim sistemi öğrencilerin çeşitli sorunlarıyla (madde bağımlılığı, davranış problemleri vb.) zaten boğuşmaktadır. Eğer eğitimciler e-spor kariyeriyle ilgili bilgi sahibi olmazlarsa ilerleyen yıllarda kopukluktan dolayı yeni bir sorun literatüre eklenebilir. E-spor kariyeri oyun bağımlılığının maddi gelir haline dönüşmüş veya boşa çaba harcanmış başka bir kariyer türü olabilir. Şu anda e-spor ebeveynler ve eğitimciler tarafından sadece bilinmiyor. Geleceğin potansiyel trendi e-spor hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. E-spor artı ve eksileriyle beraber kariyer seçeneği olarak öğrencilere sağlıklı bir değerlendirme yapmalarına olanak sağlayacak şekilde aktarılmalıdır.

Kaynakça

- Akın, E. (2008). *Elektronik spor: Türkiye'deki elektronik sporcular üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., ve Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review, 30*, 217–237. doi:10.1016/j.cpr.2009.11.004
- Anand, V. (2007). A study of time management: The correlation between video game usage and academic performance markers. *CyberPsychology and Behavior, 10*, 552-559.
- Anderson, C. A., Gentile, D. A., ve Buckley, K. E. (2007). *Violent video game effects on children and adolescents: Theory, research, and public policy*. New York: Oxford University Press.
- Anderson, C. A., Shibuya, A., Ihori, N., Swing, E. L., Bushman, B.J., Sakamoto, A., Rothstein, H.R., ve Saleem, M. (2010). Violent video game effects on aggression, empathy, and prosocial behavior in Eastern and Western countries. *Psychological Bulletin, 136*, 151-173.
- Argan, M., Suher, H.K., Ozer, A., Akin, E.ve Tokay A.M.(2007). Game Quality: A study on Turkish Game Players. *2nd International Symposium of New Technologies in Sport*. Sarajevo, Bosnia Herzegovina.
- Bavelier, D., Achtman, R. L., Mani, M., ve Focker, J. (2012). Neural bases of selective attention in action video game players. *Vision Research, 61*, 132–143. doi:10.1016/j.visres.2011.08.007
- Boxer, P., Groves, C.L. ve Docherty, M. (2015). Video games do indeed influence children and adolescents' aggression, prosocial behavior, and academic performance: A clearer reading of Ferguson. *Perspect. Psychol. Sci., 10*(5), 671–673.
- Brown, R. I. F. (1991). "Gambling, Gaming, and Other Addictive Play". *Adult Play: A Reversal Theory Approach*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.
- Chan, P.A. ve Rabiowiz, T. (2006). A cross-sectional analysis of video games and attention deficit hyperactivity disorder symptoms in adolescents. *Annual General Psychiatry, 24*, 1-6.
- Co, P. (Director). (2014). *Free to Play* (Documentary). USA: Valve Corporation.
- Dodge, K.A. (2010). Social information processing patterns as mediators of the interaction between genetic factors and life experiences in the development of aggressive behavior, in *Understanding and Reducing Aggression, Violence, and Their Consequences*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Dorsey, P. (2014). 'League of Legends' ratings top NBA finals, World Series clinchers. http://espn.go.com/espn/story/_/page/instantawesome-leagueoflegends-141201/league-legends-championships-watched-more-people-nba-finals-worldseries-clinchers.

- Dota 2. (2016). The International Dota 2 Championships.
<http://www.dota2.com/international2016/overview/>.
- Erboy, E. (2010). *İlköğretim 4. ve 5.sınıf öğrencilerinin bilgisayar oyun bağımlılığına etki eden faktörler* (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erkal, M.E. (1998). *Sosyolojik Açıdan Spor*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Federation of American Scientists. (2006). *Harnessing the power of video games for learning*. Report of the Summit on Educational Games.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American Psychologist*, 56, 218–226. doi:10.1037/0003-066X.56.3.218
- Gentile, D. (2009). Pathological video-game use among youth ages 8 to 18. *Psychological Science*. 20: 594–602. doi:10.1111/j.1467-9280.2009.02340.x
- Granic, I., Lobel, A. ve Engels, R.C.M.E. (2014). The benefits of playing video games. *American Psychologist*, 69(1), 66-78.
- Heaven, D. (2014). Esports: Pro video gaming explodes with big prize pots. New Scientist. <http://www.newscientist.com/article/mg22329823.900-esports-provideo-gaming-explodes-with-big-prize-pots.html#.VR9OzeEyRxI>.
- İnal, A.N.(2000). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*. Konya: Desen Ofset Matbaacılık.
- Jackson, L. A., Witt, E. A., Games, A. I., Fitzgerald, H. E., von Eye, A., ve Zhao, Y. (2012). Information technology use and creativity: Findings from the Children and Technology Project. *Computers in Human Behavior*, 28: 370–376. doi:10.1016/j.chb.2011.10.006
- Jenny, S.E., Manning, R.D., Keiper, M.C. ve Olrich, T.W. (2016). Virtual(ly) athletes: Where eports fit within the definition of “Sport”. *Quest*. <http://dx.doi.org/10.1080/00336297.2016.1144517>.
- Joindota. (2014). Dota Course at Chinese College a Big Hit. <http://www.joindota.com/en/news/22899-dota-course-at-chinese-college-a-big-hit>.
- Joindota. (2016). Lucrative Streaming is Destroying the Careers of Players in China Says iceiceice. <http://www.joindota.com/en/news/46242-lucrative-streaming-is-destroying-the-careers-of-players-in-china-says-iceiceice>.
- Kampmann, B.W. (2001). Playing and Gaming. *The Int. J. of Computer Game Res.*, 3-1.
- Karakus, E.C. (2015). *Comparing Traditional Sports and Electronic Sports* (Master’s thesis). University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Laird John E., Lend B. M., , Mazin A., Alex K. ve Devvan S. (2000). AI Characters and Directors for Interactive Computer Games. *The J. of C. A.* 2(2): 5-7.

- Lierberman, D.A. (2001). Management of chronic pediatric diseases with interactive health games: Theory and research findings. *The Journal of Ambulatory Care Management*, 24, 26–38.
- Murphy, S. (2009). Video games, competition and exercise: A new opportunity for sport psychologists? *The Sport Psychologist*, 23, 487-503.
- Oblinger, D. (2004). The next generation of educational engagement. *Journal of Interactive Media in Education*, 8, 1-18.
- Olson, C. K. (2010). Children's motivations for video game play in the context of normal development. *Review of General Psychology*, 14, 180–187. doi:10.1037/a0018984
- Öz, İ. (2001). Bilişim Teknolojisinin Çocuklar Üzerindeki “Psikolojik Etkileri”. *Çocuk Çocuk*, 9, 29–31.
- Padilla-Walker, L. M., Nelson, L. J., Carroll, J.S. ve Jensen, A. C. (2009). More than just a game: Video game and internet use during emerging adulthood. *Journal of Youth Adolescence*, 39, 103-113.
- Prensky, M. (2012). *From digital natives to digital wisdom: Hopeful essays for 21st century learning*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Rosser, J.C., Lynch, P.J., Cuddihy, L., Gentile, D.A., Klonsky, J., ve Merrell, R. (2007). The impact of video games on training surgeons in the 21st century. *Archives of Surgery*, 142, 181–186.
- Schütz, M. (2016). Science shows that eSports professionals are real athletes. *Deutsche Welle*. <http://www.dw.com/en/science-shows-that-esports-professionals-are-real-athletes/a-19084993>.
- Souza, E. (2015). The eSports endustry to date the drivers behind current and future behind. Newzoo.
- Stermer, S.P. ve Burkley, M. (2012). Xbox or SeXbox? An examination of sexualized content in video games. *Soc. Personal. Psychol. Compass*, 6(7), 525–535.
- The eSports effect: Gamers and the influence of live events. (2015). Eventbrite.
- Wai, J., Lubinski, D., Benbow, C. P., ve Steiger, J. H. (2010). Accomplishment in science, technology, engineering, and mathematics (STEM) and its relation to STEM educational dose: A 25-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 102: 860–871. doi: 10.1037/a0019454
- Warman, P. (2017). Global eSports market report. Newzoo.
- Wingfield, N. (2014). In eSports, video gamers draw real crowds and big money. New York Times. <http://www.nytimes.com/2014/08/31/technology/esports-explosionbrings-opportunity-riches-for-video-gamers.html>.

EXTENDED ABSTRACT

E-sports is a sports subsection based on online games. As a professional acting, it is held to be a competitive player. Electronic sports can also be defined as sports where people from various parts of the world can play games through local or international big sports organizations, where people from anywhere in the world can meet and play games via the Internet or are organized at specific times. The most popular games worldwide in electronic sports category are Dota 2, Counter Strike: GO, League of Legends, Hearthstone. Electronic sports is requires response skills such as goalkeeper football, strategy in chess and time accuracy in ice hockey. In short, it also includes various mental and physical efforts that take place in other sports branches. E-sports can be considered as a sporting discipline where individuals develops their mental and physical abilities by using information and communication technologies.

The rapid development of technology is also reflected on the gaming industry. Along with the games carried on the computers, two people could play in the same virtual environment on the personal computers. When the internet becomes global, competitive game has spread with internet cafes. With the emergence of the Internet and local cafes, the game industry has begun to undergo an incredible change. As the number of people increased, interests to competitive games also increased. The gaming industry is now a sporting event and the incredible size of the awards has made the professional gaming career even more attractive. Students' interest in traditional sports has decreased and their interest to e-sports also have increased.

The definition for sport is physical and mental movements that are aimed at enjoying and racing, which is useful for physical development, made by observing certain rules and techniques can be made. When e-sports are evaluated within the definition of sports, some common points and differences are seen. Both are carried out individually or as a team. It is necessary that the individual talents for success are better against the other competitors and that the team should act simultaneously at a high level of harmony. Both are intellectual effort. The timing has great importance in the use of skills and making the moves. On the other hand, e-sports is being performed in a virtual environment while traditional sports are held in real environment. The main difference is that traditional sports require much more physical effort than e-sports. E-sports doesn't require a significant amount of financial resources while traditional sports requires substantial financial support of branch. Because it is sufficient for the person to have computer and game tools for e-sports.

E-sports are popular in Asian countries such as Korea, China, for over 10 years. With the value of the Western countries has giving, e-sports is now becoming massively widespread and growing. How is it spreading so quickly? This growth is not just about the interest of the younger generation. Other factors are also influential. One of these is the size of the money in gaming industry. As demand for e-sports grew steadily, it began to find its place in the education system. Dota 2 courses are now given at universities in China and Malaysia. E-sports are being taken so seriously in far eastern countries that governments are supporting it.

Nowadays, the students are hopeless about having a career from the current education system, and the future anxiety after graduating from college is deporting them from the education system. Some students are thinking of becoming professional players in the future or thinking of earning their living by broadcasting their games. The financial size of the e-sports industry makes the game career more attractive to younger generation. In 2015, the Dota 2 world champion team had a member who is 16 year old Sumail Syed Hassan. The presence of such examples leads students to be interested in the game career.

E-sports will have physically, mentally and spiritually positive and negative effects similar to computer game dependency. It is already known that the effects of game addiction on the academic achievement of students are negative. Similarly, the academic success of a student who wants to have an e-sports career will not be positive. But there are also research

findings that shows the positive effects of computer games are also underestimated. Before reaching a definite conclusion, it will be useful to observe the effects of e-sports.

The positive and negative effects of the games are indicated by the results of the researches. In general, games have positive effects such as developing cognitive strategies, making quick decisions, developing motor skills, encouraging cooperation, working in teams, and providing motivation. However, adverse effects such as addiction, socio-isolation, distracting attention, decreased academic achievement, physical and psychological health problems are also striking. Considering the interest of the students in games, a comprehensive evaluation for e-sports should be done.

There is a disconnection between the educationalists and the e-sports generation. In addition to the parents being unaware of this trend, the educationalists should not be ignorant. When students who graduated from university are also considered unemployed, it is natural that the new generation will be hopeless for the future and target e-sports career. The education system is already struggling with students' various problems (drug addiction, behavior problems, etc.). If educationalists do not have knowledge of e-sports career, a new problematic issue can be added to the literature in the following years. E-sports career may be another type of career in which game addiction has turned into financial income or has been wasted effort. Right now e-sports is just not known by parents and the educationalists. People should be informed about potential future trend e-sports. E-sports should be conveyed in a way that allows students to make a healthy assessment as a career option with plus and minus.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BEYDİLİ AŞİRETİ

Mehmet Nuri ŞANDA*

Özet

Araştırmanın amacı, 24 Oğuz boyuna mensup olan Beydili Aşireti'nin XXI. yüzyılda Anadolu'da yaşadığı yerleri tespit etmek ve sosyo-kültürel yapıları hakkında özgün bilgiler sunmaktır.

Araştırmanın giriş bölümünde Beydililerin tarihi süreç içerisinde takip ettikleri göç güzergâhları, Beydili kelimesinin anlamı, Beydililerin tabii tutuldukları iskânlar ve bu iskânların nedenleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise yapılan saha araştırması sonucu XXI. yüzyılda Anadolu'da Beydililerin yaşadığı 97 köy ve bu köylerin hangi illere bağlı olduğu tespit edilmiştir. Üçüncü bölümde ise Anadolu'da yirmi ilde tespit edilen yüze yakın Beydili köyünün ekonomik yapısına, evlilik geleneklerine ve yemek kültürlerine değinilmiştir. Ayrıca XXI. yüzyılda Beydili Aşireti'ne mensup olan yöneticilerin kimler olduğu ve hangi görevleri icra ettikleri üzerinde durulmuştur.

Bu saha araştırmasına Adıyaman, Ağrı, Ankara, Çorum, Denizli, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Gümüşhane, Iğdır, Isparta, Karabük, Karaman, Kars, Mardin, Mersin, Samsun, Sivas, Şanlıurfa ve Yozgat gibi illerde yaşayan Beydili Aşireti'ne mensup kişilerin kendi geçmişleri, gelenekleri ve ekonomik yapıları hakkında anlattığı söylemler konmuştur. Ayrıca bu araştırmada, verilen bilgiler Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden alınan belgelerle de desteklenmiştir. Osmanlı arşiv belgelerinin yanında aşiretler konusunda yazılmış kaynak eserler ve incelemelerden de yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beydili, Badıllı, Aşiret, Konargöçer, Osmanlı.

BEYDILI TRIBE FROM PAST TO NOW

Abstract

The objective of this research is to determine the places where Beydili Tribe lived during XXI century in Anatolia and provide information about their socio-cultural structure.

The introduction part of the research is about the migratory routes of the Beydili tribe during history and the meaning of the word "Beydili" and the locations that Beydili people were held and the reasons of this. In the second part of the research, 97 villages where Beydili people lived during XXI. century in Anatolia and the provinces that they belonged to, were determined as a result of the field investigation. The third part of the research addresses the marriage customs, food culture and the economic structure of nearly a hundred of villages that were identified in twenty provinces in Anatolia. Besides, the heads of the Beydili tribe and their duties were studied in the third part.

The statements made by the people who are from Beydili tribe and lives in the provinces such as Adıyaman, Agri, Ankara, Corum, Denizli, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Gumushane, Iğdir, Isparta, Karabuk, Kars, Mardin, Mersin, Samsun, Sivas, Sanliurfa and Yozgat, about their own past, customs and economical structures took place in this field investigation. Moreover, information given in this research was supported by the documents from Ottoman

---

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.
mns2133@hotmail.com

Archives of the Prime Ministry. Beside the Ottoman archive documents, the source works and investigations were also used.

Keywords: *Beydili, Badıllı, Tribe, Nomadic, Ottoman*

Giriş

Türklerin anayurdu Orta Asya'dır. Orta Asya'da yaşayan Oğuz, Hun, Kıpçak, Peçenek ve benzeri birçok Türk boyu, 375 yılındaki Kavimler göçüyle birlikte Orta Asya'yı terk edip farklı coğrafyalara göç etti. Bu göç hareketleri daha çok Hazar denizinin kuzeyinden Avrupa'ya, Hazar denizinin güneyinden Ortadoğu, Anadolu ve Afrika çevresine gerçekleşti.

Kavimler göçü ile başlayan bu büyük göç hareketi VI. yüzyıl ve XI. yüzyılda da devam etti. XI. yüzyılda Büyük Selçuklu hükümdarı Tuğrul Bey'in kardeşi Çağrı Bey zamanında 1015-1018 tarihleri arasında batı yönünde gerçekleştirilen akınlar Anadolu'ya doğru gerçekleştirilmiştir. Çağrı Bey zamanında gerçekleştirilen bu akınlardaki amaç Türkler için yeni yerler bulmak ve bu yerleri yurt edinmekti. Selçuklu Devleti'nin Anadolu'ya doğru gerçekleştirdiği bu akınlar batıda bulunan Bizans ve Gürcü krallıklarını rahatsız etti.

Gerçekleştirilen bu akınlar sonucunda Büyük Selçuklu Devleti ile Bizans Devleti'nin arası açıldı. Bundan dolayı iki devlet 1048 yılında Pasinler Savaşı'nda karşı karşıya geldi. Bu savaşta Bizans Devleti ve Gürcü Krallığı, Selçuklular tarafından yenilgiye uğratıldı. Pasinler zaferinden sonra Anadolu'ya Selçuklu akınları daha da arttı. Sultan Alparslan'ın 1071 tarihinde gerçekleştirdiği Malazgirt Zaferi'yle de Anadolu kapıları Türklere tamamen açıldı. Böylece Anadolu'nun Türkleşme süreci daha da hızlandı.

1071 tarihindeki Malazgirt Zaferi'nden sonra Büyük Selçuklu hükümdarı Alparslan Anadolu'ya Danişmend Gazi, Mengücek Gazi, Artuk Bey ve Saltuk Bey gibi birçok komutan gönderdi. Anadolu'ya gelip yerleşen bu komutanlar farklı bölgelerde kendi beyliklerini kurarak Anadolu'nun İslamlaşma ve Türkleşme sürecini hızlandırdı. Erzurum'da kurulan Saltukoğulları, Erzincan'da kurulan Mengücekoğulları, Ahlat'ta kurulan Ahlatşah Beyliği, Harput ile Mardin çevresinde kurulan Artukoğulları ve İzmir'de kurulan Çaka Beyliği gibi beylikler yerleştikleri yerlerde camiler, medreseler, hanlar inşa etti.

XIII. yüzyılda Orta Asya'da başlayan Moğol istilasının etkisiyle burada bulunan Türk boyları farklı yerlere doğru göç etti. Bu göç hareketlerine 24 Oğuz boyuna mensup boylar da katıldı. Araştırma konumuz olan ve 24 Oğuz boyuna mensup olan Beydili (Beğdili) Boyu'nun da bu yüzyılda Anadolu'ya gelip yerleşti. Bazı Beydili mensupları da 1260-1277 yılları arasında Maraş'ın Memlûklüler tarafından alınması üzerine Maraş, Çukurova ve Amik Ovası'na dağıldı. Özellikle Beydili, Avşar ve Bayat Türkmenleri Maraş çevresine yerleşti. (Alıç, 2017).

Beydili Boyu, Hazarlar Devleti'ni kuran Türk boyudur (Halaçoğlu, 1992). Bunun yanında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde kurulan Akkoyunlu Devleti (Sümer, 1988) ve İran'da kurulan Safevi devletlerinin (Gündüz, 1996) kuruluşunda etkin rol oynadı. Maraş ve çevresine yerleşen Beydililer, Dulkadir Beyliği'nin kuruluşunda etkili oldu (Sarı, 2015).

1. Beydili Kelimesi ve Anlamı

Divan-ü Lügat-it-Türk'te Beydili boyu, 22 Oğuz boyu içinde 7. sırada zikredilmiştir. Aynı eserde Beydililerin eşya ve hayvanlarına vurdukları damga (۵ ۶) şeklinde gösterilmiştir. Ongun olarak da "Tavşancıl kuşu" verilmiştir (Atalay, 2006).

XIV. yüzyılda Reşidüddin tarafından kaleme alınan Oğuznâme adlı eserde Beydililerin hükümdar çıkararak beş boydan biri olduğu belirtilmiştir. Oğuzname'de Beydili sözcüğünün "**büyükler gibi aziz**" anlamına geldiği ve Harezşahlar Devleti'nin Beydililer tarafından kurulduğu ifade edilmiştir. (Sümer, 1998).

Yazıcı-Oğulu'nun 24 Oğuz boyunu gösteren listesinde Beydili Boyu'nun Yıldız Han'dan gelmiş olduğu ve Oğuzların Bozok koluna mensup oldukları belirtilmiştir. Aynı eserde Beydili Boyu, 11. sırada zikredilmiştir. Yazıcı-Oğulu, Beydili kelimesini anlam olarak **“Beğlerin sözü azizdir”** şeklinde ifade etmiş ve eşyalarına vurdukları damgalarını da **Y** şeklinde göstermiştir (Bakır, 2008).

Yusuf Halaçoğlu'na göre Beydili kelimesinin anlamı tam tespit edilememiştir. Fakat bu kelimenin **“beğ”** ile **“dil”** sözcüklerinin birleşiminden oluştuğu tahmin edilmektedir (Halaçoğlu, 1992).

Beydili kelimesi zamanla farklı kültür ve dillerden etkilenerek değişimler gösterdi. Nitekim bir kısım yazılı eserde Beydili sözcüğü, **“Beydili-Beydilli, Beğdili-Beğdilli, Beğdilü-Beğdillü, Baydili-Baydilli, Badili-Badilli, Badılı-Badıllı”** şeklinde gösterilmiştir.

XXI. yüzyılda Anadolu'nun farklı bölgelerinde **“Beydili-Beydilli, Beğdili-Beğdilli, Beğdilü-Beğdillü, Baydili-Baydilli, Badili-Badilli, Badılı-Badıllı”** soyisimlere rastlamak mümkündür. Örneğin, Şanlıurfa ilinde yaşayan Beydililer arasında Baydilli, Beydili, Badıllı, Badılı gibi soyisimlere sıkça rastlanmaktadır.

2. Beydili Oymaklarının İskânı ve Yerleştirildikleri Yerler

XIII. yüzyılda Anadolu'ya gelen Beydililer, burada birçok farklı bölgeye yerleşti. Beydililer, Doğu Anadolu'da Kars, Ağrı, Erzurum, Erzincan çevresine, Güneydoğu Anadolu'da Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman, Mardin çevresine, İç Anadolu'da Ankara, Yozgat, Karaman çevresine ve Akdeniz'de Mersin, Tarsus, Çukurova çevresine yerleşti.

XIII. yüzyıl sonunda kurulan Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde yaşayan Beydililer, Orta Asya'daki yaşam tarzlarını Osmanlı tabiiyeti altında da yüzyıllar boyunca devam ettirdi. Beydililer, yaşam tarzlarının bir gereği olarak yaylak ve kışlaklar arasında göç ederken hayvancılıkla uğraştı. Yaylak ve kışlaklar arasındaki bu göç hareketi sırasında bazı Beydili oymakları yolları üzerinde bulunan yerleşiklere ve ekinlerine zarar verdi. Bu durum yerleşiklerle göçebeler arasında sık sık sorunların yaşanmasına neden oldu. (Söylemez, 2011). Bu sorunların çözümü için Osmanlı yöneticileri birçok tedbir aldı. Bu tedbirlerden biri de yağma ve eşkıyalık yapan Beydili oymaklarının buldukları bölgelerden alınarak başka yerlere zorunlu iskana tabi tutulmasıydı. Bu duruma örnek olarak 1892 tarihli belgede **“Sungurlu ve Boğazlıyan kazalarıyla Kızılıkoca nahiyesinde birbirlerinden ayrı şekilde iskân olunan Beydili (Badılı) Aşireti'nin, Sorgun Nahiyesi köylerine gelerek eşkıyalık yapmakta oldukları ve bir daha dönememek üzere bu köylerdeki emlak ve arazilerinin satılarak başka yerlere iskan edilmeleri istenmiştir (BOA DM.MKT.: 2024/ 89).**

Osmanlı Devleti, Beydililerin yapmış olduğu eşkıyalıkları cezasız bırakmadı. Eşkıyalık yapan kişi ve aşiretleri şeri ve örfi hukuka göre cezalandırdı. Bu cezalarla yola gelmeyen kişi ve aşiretleri de zorunlu iskâna tabi tutularak cezalandırdı. Nitekim bu doğrultuda 6 Ağustos 1893 tarihli arşiv belgesinde Yozgat Sancağı dâhilinde bulunan ve eşkıyalık yaptıkları için iki kez iskân edilen Beydili (Badılı) Aşireti'nin eşkıyalık faaliyetlerini durdurulması için tekrar iskânla sürgün edilmeleri veya daha kalıcı bir çözüm bulunması istenmiştir (BOA DH. MKT : 104/12).

10 Rabi'u-l-ahir 1152 (17 Temmuz 1739) tarihli belgede Biga Sancağı'na yerleşmiş olan göçebe tifesinden Beydili (Badıllı) mensupları kendi hallerinde olmayıp birçok eşkıyalık faaliyetinde buldukları ve çevre halkına birçok kötülük yaptıklarına dair Biga mütesellimi tarafından Kale-i Sultaniye (Çanakkale) mahkemesine müracaat edilmiş ve kadı tarafından da eşkıyalık yapan Beydililere karşı tedbirlerin anlatılması istenmiştir (BOA, C.DH, : 23/1113).

İskanların tek sebebi bu eşkıyalık ve yağma hareketleri olmamakla birlikte diğer sebepleri de göçebe olan toplulukları yerleşik hayata geçirmek, fethedilen yerlerin İslamlaşmasını ve Türkleşmesini sağlamak, boş ve ekilmeyen arazileri tarıma açmak ve üretimi artırmak, vergi vermeye yanaşmayan göçbeleri yerleşik hayata geçirip düzenli bir şekilde

onlardan vergi almak (Orhunlu, 1987) ve Rakka çevresinde yağma hareketlerinde bulunan Şammar, Aneze gibi Arap kabilelerine karşı Türkmenlerle denge kurmaktı (Alıç, 2017).

Bu sebeplerden dolayı gerçekleştirilen iskân faaliyetlerinin en büyüklerinden biri 1691 yılında Padişah fermanıyla yapıldı. Bu fermanla Beydili Aşireti ve ona tabi olan oymaklar, Yeni-İl ve Halep eyaletlerinden alınarak Rakka'ya iskân edildi. (BOA, MAD, nr. 534: 12-13). Rakka'ya iskân edilen Beydilli (Badıllı) oymakları Arablı, Batılı, Badıllı, Beğmişlü, Boz-Koyunlu Kılıç Beyi, Birvan, Çeçeli, Mamavi, Delikanlı, Cemokanlı, Döğerli, Kara Kocalı, Dimlekli, Otmanlı, Osmanlı, Hacı Kırılı, Kazlı, İrişvanlı, Kara Şeyhli, Güneş, Türkanlı, Kadirli, Üsttürkanlı ve Modanlı oymaklarıydı (Çelikdemir, 2001).

Osmanlı Devleti, şüphesiz ki aşiretlerin iskân edildikleri yerlerde sürekli kalmaları, oraları benimseyip yurt edinmeleri ve bunun yanı sıra geçimlerini temin etmeleri için bir takım teşvik edici faaliyetlerde bulundu. Bu doğrultuda devlet, Beydili Aşireti'ni iskâna tabi tuttuğu bölgelerde geçimlerini sağlamaları için onlara belli miktarda toprak tahsis etti. Bunun yanında onlardan belli bir süre vergi almadı. Ayrıca aşiret beylerine senetler imzalatıp, sözleşmeler yaptı. Nitekim bu doğrultuda 19 Aralık 1692 tarihinde Rakka Beylerbeyisi Kadızade Hüseyin Paşa zamanında Rakka ve çevresine yerleştirilen Beydili Aşireti ve ona bağlı Boz-Koyunlu Ali Beğli, Boz-Koyunlu Kılıç Beğli, Beğmişlü, Kara Şeyhlü, Dimleklü, Musacalı, Arablu, Kadirli, Musa Şeyhlü ve Badılı oymakları ile o bölgede yaşayan Arap kabileleri arasında sorunları çözmek amacıyla bir sözleşme imzalandı. (BOA, MAD, nr. 534: 12-13).

3. XXI. yy. Anadolu'sunda Beydililerin Yaşadıkları Yerler

Rakka ve çevresine iskân edilen bazı Beydili oymakları iskan bölgelere alışamadıkları için bu bölgeleri terk edip firar etti. (Orhonlu, 1987). Osmanlı Devleti, bu firarları azaltmak için çok sert tedbirleri alsa da istenilen neticeyi alamadı. Bu durumun somut bir göstergesi de günümüzde Anadolu'nun farklı bölgelerinde birçok Beydili köyünün olmasıdır. Bu köylerde yaşayan Beydililerin bir kısmı dedelerinin Rakka iskanından firar edip bu yerlere gelip yerleştiğini ifade etmektedir.

Yapılan saha araştırmasında günümüzde Beydili köylerinin bulunduğu bölgeler ve iller şu şekildedir. Doğu Anadolu'da Ağrı, Erzurum, Erzincan, Kars; Güneydoğu Anadolu'da Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman; Orta Anadolu'ya Karaman, Ankara, Sivas ve Yozgat; Akdeniz'de Mersin, Isparta; Karadeniz'de Gümüşhane, Samsun, Çorum ve Ege'de Denizli ve çevresidir. Beydililerin yaşadıkları köyler ve bağlı oldukları ilçeler şunlardır.

3.1. Adıyaman'daki Beydili Köyleri

Zeytin Köyü, Kahta'ya bağlı (Mehmet Özbey, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).
Pınar Yayla Köyü, Merkez'e bağlı (Mustafa Turan, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).
Yazı Beydili Köyü, Besni'ye bağlı (Mehmet Beydilli, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

3.2. Ağrı'daki Beydili Köyleri

Andaçlı Köyü, Patnos'a bağlı (M. Zeki Kaya, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Akyemiş Köyü, Patnos'a bağlı (Abdullah Hakverdi, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Aktepe Köyü, Merkez'e bağlı (Nurettin Atabay, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Aşağıköşkköy Köyü, Tutak'a bağlı (N. Atabay, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Badıllı Köyü, Merkez'e bağlı (Mehmet Yılmaz, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Düzceli Köyü, Patnos'a bağlı (Abdurrahman Çelik, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Düz Yayla Köyü, Eleşkirt'e bağlı (M. Emin Yazıcı, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Değirmendüzü Köyü, Patnos'a bağlı (Abdullah Can, K. Görüşme, Temmuz 2017).
Gökçeali Köyü, Patnos'a bağlı (Hamdullah Turan, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Kuruyaka Köyü, Patnos'a bağlı (Fesih Tanguç, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Oyacık Köyü, Patnos'a bağlı (Tekin Arslan, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Ürküt Köyü, Patnos'a bağlı (Hamdullah Turan, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Üç oymak Köyü, Patnos'a bağlı (Abdullah Can, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).

3.3. Ankara'daki Beydili Köyleri

Beydilli Köyü, Nallıhan'a bağlı (Mustafa Orman, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

3.4. Çorum'daki Beydili Köyleri

Beydilli Köyü, Bayat'a bağlı (Hasan Topçu, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.5. Denizli'deki Beydili Köyleri

Beydilli Köyü, Çivril'e bağlı (Suat Köseoğlu, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.6. Erzincan'daki Beydili Köyleri

Aydoğan Köyü, Refahiye'ye bağlı (Asiye Büyükbaş, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Aşağısütlü Köyü, Refahiye'ye bağlı (Merdane Katrancı, K. Görüşme, Ağustos 2017).

Ala Pınar Köyü, Refahiye'ye bağlı (Tevfik Puldan, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017.).

Kayı Köyü, Refahiye'ye bağlı (Celal Ekinci, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Konakköy Köyü, Refahiye'ye bağlı (Zekeriya Batıgün, K. Görüşme, Ağustos 2017).

Kırantep Köyü, Refahiye'ye bağlı (Pehlül Pulat, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Çat Köyü, Kemaliye'ye bağlı (Tevfik Kürekçi, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Ortagöze Köyü, Refahiye'ye bağlı (Zekeriya Batıgün, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Mendemeköyçukuru, Refahiye'ye bağlı (Rasim Karataş, K. Görüşme, Ağustos 2017).

Ören Köyü, Refahiye'ye bağlı (Rüstem Pulat, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Üçören Köyü, Refahiye'ye bağlı (Şinasi Bayram, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Tülüköy Köyü, Refahiye'ye bağlı (Ali Keleş, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Yurtbaş Köyü, Refahiye'ye bağlı (Fahri Durna, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

3.7. Erzurum'daki Beydili Köyleri

Binpınar Köyü, Karaçoban'a bağlı (Koroğlu Levet, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Ağıllı Köyü, Horasan'a bağlı (Hayrettin Giray, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Bulgurlu Köyü, Horasan'a bağlı (Zahir Silin, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Yayla Köyü, Pasinler'e bağlı (Yılmaz Öztürk, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Hacı Halil Köyü, Horasan'a bağlı (Mehmet Şirin, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Çıkılğan Köyü, Karayazı'ya bağlı (Mehmet Kaya, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

3.8. Gaziantep'teki Beydililer Köyleri

Beydili Köyü, Araban'a bağlı (Sabri Dinç, Kişisel Görüşme, Mayıs 2017).

3.9. Gümüşhane'deki Beydili Köyleri

Arıtış Köyü, Şiran'a bağlı (İsmet İnce, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Ardıçlı Köyü Şiran'a bağlı (İsa Üçüncü, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Akçalı Köyü, Şiran'a bağlı (Orhan Bal, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Çakırkaya Köyü, Şiran'a bağlı (Sadettin Hafo, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Babacan Köyü, Şiran'a bağlı (Yusuf Çelik, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Eymür Köyü, Kelkit'e bağlı (Yılmaz Mete, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Ericcek Köyü, Şiran'a bağlı (Muhittin Bayhan, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Gürleyik Köyü, Kelkit'e bağlı (Selahattin Daşhan, Kişisel Görüşme, Mayıs 2017).

Kozağaç Köyü, Şiran'a bağlı (Murat Kılıç, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

İncedere Köyü, Şiran'a bağlı (Servet Deniz, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Yukarı Duruçay Köyü, Şiran'a bağlı (Serkan Kılıç, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Uzunkol Köyü, Kelkit'e bağlı (Yaşar Macit, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

3.10. Iğdır'daki Beydili Köyleri

Badıllı (Beydili) Köyü, Tuzluca'ya bağlı (Efendi Altan, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.11. Isparta'daki Beydili Köyleri

Beydilli Köyü, Sütçüler'e bağlı (Ahmet Erol, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.12. Kars'taki Beydili Köyleri

Aslanizi Köyü, Merkez'e bağlı (Necmi Karahancı, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Armutlu Köyü, Sarıkamış'a bağlı (İlhan Özkan, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Kocabahçe Köyü, Merkez'e bağlı (İdris Karahancı, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Esenyazı Köyü, Merkez'e bağlı (Şefik Gergöy, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).
Akbaba Köyü, Merkez'e bağlı (Necmi Karahancı, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).
Çayarası Köyü, Kağızman'a bağlı (Mehmet Sani Aras, K. Görüşme, Ağustos 2017).
Küçük Yusuf Köyü, Merkez'e bağlı (Necmi Karahancı, K. Görüşme, Ağustos 2017).
Verimli Köyü, Merkeze bağlı (İdris Karahancı, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

3.13. Karabük'teki Beydili Köyleri

Beydilli Köyü, Ovacık'a bağlı (Hüseyin Özbayar, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.14. Karaman'daki Beydili Köyleri

Beydilli Köyü, Merkeze bağlı (Erol Öztürk, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.15. Mardin'deki Beydili Köyleri

Yurteri Köyü, Kızıltepe'ye bağlı (Aydın Ergüven, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).
Hacı Hasan Köyü, Kızıltepe'ye bağlı (İdris Damar, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.16. Mersin'deki Beydili Köyleri

Beydilli Köyü, Gülnar'a bağlı (Hüseyin Kırt, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.17. Samsun'daki Beydili Köyleri

Çangallar Köyü, Terme'ye bağlı (Şaban Kara, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.18. Sivas'taki Beydili Köyleri

Aydoğdu Köyü, Gölova'ya bağlı (Metin Demir, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).
Adamfakı Köyü, Zara'ya bağlı (Avni Yüksel, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).
Beydilli Köyü, Hafik'e bağlı (Cihan Demir, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).
Karayakup Köyü, Gölova'ya bağlı (Nejdet Tepe, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

3.19. Şanlıurfa'daki Beydili Köyleri

Akören Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Tahir Özdemir, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Ağızhan Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Lamih Badıllı, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).
Bölücek Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Aziz Badıllı, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Başören Köyü, Karaköprü'ye bağlı (İsmail Gin, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Büyük Salkım Köyü, Karaköprü'ye bağlı (A.kadir Doğan, K. Görüşme, Temmuz 2017).
Cülmen Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Osman Kaya, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Cemal Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Osman Kaya, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Göllübağ Köyü, Haliliye'ye bağlı (Ahmet Çiftçi, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Gölgen Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Hikmet Şaka, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Hamurkesen Köyü, Karaköprü'ye bağlı (A. Murat Badıllı, K. Görüşme, Temmuz 2017).
Keserdede Köyü, Eyyubiye'ye bağlı (İsmet İlhan, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Karapınar Köyü, Hilvan'a bağlı (İsa Akbalık, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Kepirli Köyü, Haliliye'ye bağlı (Halil Baysuğ, Kişisel Görüşme, Haziran 2016).
Külaflı Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Ahmet Badıllı, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).
Kuyucak Köyü, Karaköprü'ye bağlı (M. Emin Ateş, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Şeyhzeliha Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Ferhat Baydilli, K. Görüşme, Temmuz 2017).
Pınarbaşı Köyü, Karaköprü'ye bağlı (İ. Halil Baydilli, K. Görüşme, Temmuz 2017).
Özveren Köyü, Hilvan'a bağlı (Salih Şa, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Türkmen Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Cemil Yakan, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Tekinler Köyü, Ceylanpınar'a bağlı (Ahmet Pilis, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).
Yedikuyu Köyü, Karaköprü'ye bağlı (Hikmet Şaka, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).

3.20. Yozgat'taki Beydili Köyleri

Karahallı Köyü, Sarıkaya'ya bağlı (Asım Erdoğan, Kişisel Görüşme, Temmuz 2016).
Kuzgun Köyü, Çekerek'e bağlı (İsmail Yüksel, Kişisel Görüşme, Temmuz 2016).
Mehmetli Köyü, Çekerek'e bağlı (Hatice Ekinci, Kişisel Görüşme, Temmuz 2016).
Çatak Köyü, Sarıkaya'ya bağlı (Aslan Demirci, Kişisel Görüşme, Temmuz 2016).

Yukarıda saydığımız köyler dışında Anadolu'nun birçok ilinde daha Beydili köylerinin olduğu bilinmektedir. Saha araştırmasında tespit ettiğimiz köyler, bu köylerde yaşayan halkın

desteği ve yönlendirmeleri neticesinde bir bir tespit edilmiştir. Kendileriyle görüştüğümüz Beydili aşireti mensupları bize köylerinin ekonomik yapısı, yaşam tarzı ve kültürel değerleri hakkında birçok bilgi verdi. Bu bilgiler doğrultusunda günümüzde Anadolu’da varlığını devam ettiren Beydililerin ekonomik, sosyal ve kültürel değerleri hakkında şunlar bilinmektedir.

4. XXI. yy.’da Anadolu Beydililerinde Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapı

4.1. Anadolu Beydililerinde Ekonomik Yapı

Anadolu’daki Beydili köylerinde ekonomi köylünün yaşam tarzına ve yaşadıkları coğrafyaya bağlı olarak şekillenmiştir. Doğu Anadolu’da bulunan Beydililer geçimlerini hayvancılıkla sağlarken, Güneydoğu’daki Bazı Beydili köyleri geçimlerini tarım ürünü yetiştirmekle temin etmektedir. Yine bu duruma benzer olarak Akdeniz’de bulunan Beydili köyleri geçimlerini hayvancılıkla temin ederken İç Anadolu Bölgesi’ndeki Beydililer tarımla geçimlerini temin etmektedir. Karadeniz Bölgesi’nde bulunan Beydili köylerinin bir kısmında balıkçılık faaliyetleri de yapılmaktadır.

Geçimini tarımla sağlayan Beydili aşireti mensupları Doğu Anadolu’da daha çok arpa, buğday ve pancar ekerken; Güneydoğu’da bulunan Beydili köylerindeki halk bu ürünlere ek olarak pamuk, fıstık, üzüm, mısır, biber ve domates gibi ürünler ekmektedir. Karadenizdeki Beydili köylüleri geçimlerini fındık ekerek sağlarken; Akdenizdeki Beydili köylülerinin bir kısmında ise bahçecilik faaliyetleri yürütülmektedir.

Hayvancılık faaliyetleri bakımından Doğu Anadolu’da büyükbaş hayvancılık yapılırken; Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerindeki Beydili köylerinde daha çok küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Yapılan bu hayvancılık faaliyetleri fabrika halindeki büyük işletmeler değil, aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Yetiştirilen hayvanların et ve sütünden faydalanılmaktadır. Bunun yanında Anadolu’nun farklı yerlerinde bulunan Beydili köylerinde az da olsa arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır.

Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki işsizlik sorunundan dolayı köylerde yaşayan genç nüfusun önemli bir kısmı büyükşehirlere göç etmiştir. Bu nüfus göçü daha çok İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirlere doğru yaşanmaktadır.

Büyükşehirlere doğru yaşanan bu göç hareketleri Beydili köylerdeki ekonomik, sosyal ve kültürel yapıyı da ciddi manada olumsuz etkilemiştir. Bu göçlerin etkisiyle Doğu Anadolu ve Karadeniz’deki bazı Beydili köylerinde (Gümüşhane Gürleyik köyü gibi) tarım ve hayvancılık faaliyetleri neredeyse durmuştur.

4.2. Anadolu’daki Beydililerde Evlilik Gelenekleri

Anadolu’nun farklı coğrafyalarına dağılmış olan Beydililerde eski bir gelenek olan “görücü usulü” ile evlenme eskisi kadar yaygın olmasa da, az da olsa günümüzde görülmektedir. Anadolu’daki Beydili köylerinde evlilik birliği farklı şekillerde kurulmaktadır. Bunlar görücü usulü, beşik kertmesi, desmal alma ve gençlerin birbirini beğenmesi şeklindeki evlilik türleridir.

Anadolu’da yaşayan Beydililer düğün ve sünnet törenlerinde oynanan oyunlar daha çok davul zurna eşliğine oynanmaktadır. Son yıllarda Beydili köylerinde düğün ve şenlikler orkestra eşliğinde de yapılmaktadır. Anadolu’da farklı illerinde yaşayan Beydililerin oynadıkları bazı halkoyunları şunlardır:

Adıyaman Beydilileri arasında düz oyun, göçer oyunu, hasat oyunu, **helle-can**, **kımıl** oyunu, oyuna davet ve sal oyunu gibi oyunlar oynanmaktadır. Bu oyunlar dışında da Adıyaman Beydilileri arasında ağırlama, barış, dıng, hallaç ve Türkan gibi oyunlar da oynanmaktadır (Mehmet Beydilli, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Ağrı Beydilileri arasında **Ağrı sallaması**, **atabarı**, **basso (besra)**, **benne ve bejne**, **koffi**, **meyriko**, **sarma**, **serhat barı ve zeyno gibi halkoyunları oynanmaktadır** (Mehmet Emin Yazıcı, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).

Ankara Beydilileri arasında hüdayda, yandım şeker oğlan, allım yeşillim ve name gelin gibi oyunlar sıklıkla oynanmaktadır (Doğruöz, 2000.).

Erzincan Beydilileri arasında delilo, düz (melikşerif düzü), dik oyunu, üçayak oyunu, karabit oyunu, hoşbilezik gibi oyunlar erkekler **tarafından oynanan oyunlar**ken; **kadınlar arasında oynanan oyunlar da** madımak, halay, karşılama, delikız oyunu gibi oyunlardır (Asiye Büyükbaş, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Erzurum ilinde yaşayan Beydililer arasında oynanan oyunlar daha çok halay oyunlarıdır. Beydili köylerinde oynanan halaylarda kız ve erkekler ayrı ayrı oynar. Bazı düğünlerde ailelerin geleneklerine göre birlikte de oynandığı olmaktadır. Oyunlar oynanırken genellikle türkü söylenir (Mehmet Şirin, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Erzurum Beydililerinin oynadığı oyunlar koçeri, **narey**, **çepki**, **köroğlu barı**, **köylü kızı**, tamzara ve Zeyno gibi oyunlardır (Köroğlu Levet, Kişisel Görüşme Ağustos 2017).

Kars Beydilileri arasında sıklıkla oynanan oyunlar üçayak, pappuri, döne, halay ve koçeri gibi oyunlardır (Necmi Karahancı, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017). Bu oyunlarla birlikte hay molo, delilo, lorke, nare, çepik ve hey narı gibi oyunlarda Beydililer arasında oynanmaktadır.

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer arasında düz (duzo), girani (ağır), delilo, çiftetelli, lorke, çepik, tek ayak, iki ayak, teşi ve kımıl gibi oyunlar oynanmaktadır (Süleyman Badıllı, Kişisel Görüşme, Eylül 2017).

4.3. Anadolu Beydililerinde Yöresel Yemek Kültürü

Anadolu'da yaşayan Beydililerde yemekler daha çok yöreden yöreye, kültürden kültüre ve mevsimden mevsime değişmektedir. Örneğin Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer yaz aylarında dövmeli yoğurt çorbası (şorbedev) yaparken; kış aylarında yöreye has mercimekli köfte, kurutulmuş biber ve patlıcan gibi yemekler yapmaktadır.

Anadolu'nun farklı coğrafyalarına yayılmış olan Beydililerin yaşadıkları coğrafyalarda yapmış oldukları yöresel yemeklerin bir kısmı şunlardır:

Adıyaman Beydilileri arasında pırpırlı ayran çorbası, Besni tavası, firik pilavı, mercimekli köfte, sövülme, tırşık, hitap (katma) ve çir dolması (kaysı dolması) gibi yöresel yemekler yapılmaktadır (Mehmet Özbey, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Ağrı Beydililerinde arasında keledoş, helise (keşkek), hengel, gırar, haşıl ve jajerun gibi yöresel yemekler yapılmaktadır (Abdurrahman Çelik, Kişisel Görüşme, Temmuz 2017).

Ankara Beydilileri arasında cimcim mantı, öllüğün körü, şibit tatlısı ve pırpır turşusu gibi yemek, tatlı ve turşular yenmektedir (Fatma Özdoğan, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Erzincan Beydilileri arasında isirin (siron), çılıbr, kuskus haşlama gibi yemekler yapılmaktadır. Bunun yanında tulum peyniri de Erzincan Beydilileri arasında sıkça yapılan bir peynir türüdür (Merdane Katrancı, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Erzurum Beydilileri arasında ayran çorbası (gırara dev), çiriş, keşkek, haşıl, hengel, çordan (kurut), keledoş ve pivazok gibi yemekler yapılmaktadır (Hayrettin Giray, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Gümüşhane Beydilileri arasında akpancar kavurması, düdük kavurması, galacoş yemeği, gelinparmağı kavurması, gendime çorbası, haşıl, ısırgan haşlaması, kapama, keşkek, koyurman kavurması ve pişi (bişi) kızartması ve siron yemeği gibi yemekler yapılmaktadır (Orhan Bal, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Bu yemeklerin yanında Gümüşhane ilinde bulunan Beydili köylerinde pişirilen ekmeğin türleri de bulunmaktadır. Bu ekmeğin türleri kahvaltıda yenen "sac ekmeği", ekşimemiş hamur ekmeği olan "Fetir ekmeği", süt ve yumurtadan yapılan "paaç (poğaç) ekmeği", mısır'dan yapılan "Darı ekmeği", ve maya, tuz, un ve sudan yapılan "Kete ekmeği"dir.

Kars Beydilileri arasında un çorbası (hörre), hengel, kete, haşıl, kaz asması, hasuda tatlısı ve kuymak gibi yemek ile tatlılar yapılmaktadır (Çiğdem Karahancı, Kişisel Görüşme, Ağustos 2017).

Sivas Beydilileri arasında çirliaş (kaysı aş), kelecoş, kavurğa, kavut, uğut ve yağlı fırın giliği gibi yemekler yapılmaktadır (Cihan Demir, Kişisel Görüşme, Eylül 2017). Sivas yöresindeki Beydililer bu yemek ve tatlıların dışında hingel, sarıği burma, madımak ve avuz gibi yemeklerde yapılmaktadır.

Şanlıurfa Beydilileri arasında lebeni çorbası, su kabağı, mercimekli köfte, kazan kebabı, pirpirim bostana ve şıllık tatlısı gibi yemek, tatlı ve salatalar yapılmaktadır (Feride Cibek, Kişisel Görüşme, Haziran 2017).

Yozgat Beydilileri arasında arapaşı, madımak, yeşil mercimek (helle), çiğdem pilavı etli gilik köftesi, testi kebabı, bastırma (bezdirme) ve çulama gibi yemekler yapılmaktadır (Hatice Ekinci, Kişisel Görüşme, Temmuz 2016).

4.4. Beydili Aşiretine Mensup Yöneticiler

XXI. yüzyılda Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet yönetiminde Beydili aşiretine mensup birçok kişi bulunmaktadır. Bu kişilere Başbakan Binali Yıldırım, TBMM Başkanvekili Naci Bostancı, Başbakan Yardımcısı Fikri Işık, Erzincan Milletvekili Serkan Bayram, İstanbul Sultanbeyli Belediye Başkanı Hüseyin Keskin, Şanlıurfa Karaköprü Belediye Başkanı Metin Baydilli, Erzincan Çukurkuyu Belediye Başkanı Adnan Delikanlıoğlu, Ağrı Tahir Belediye Başkanı Cemal Seferoğulları örnek verilebilir.

Sonuç

Orta Asya'dan göç edip Anadolu'ya yerleşen Beydililer Anadolu'da farklı bölgelere yerleşti. Osmanlı Devleti, bu Beydililerin bir kısmını yerleşiklere zarar verdikleri için Rakka başta olmak üzere farklı coğrafyalara zorunlu iskana tabi tuttu.

İskân edildikleri bölgelerden firar eden Beydililer, gittikleri yerlerde azınlık durumuna düştü. Bu durum Beydililerin farklı kültürlerden etkilenmesine sebep oldu. Bu kültürel etkileşimin en somut örneği XXI. yüzyılda Anadolu'da varlığını devam ettiren Beydililerin farklı dil, inançlara sahip olmasıdır. Örneğin, Anadolu'daki Beydililer genel olarak Türkçe konuşurken, Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer Türkçe'nin yanında Arapça ve Kürtçe de konuşmaktadır. Yine bu duruma benzer bir örnek de inançlar üzerinden verilebilir. Şöyle ki; Şanlıurfa'daki Beydililer genel olarak Sünni inancını benimsemişken Sivas'ın Hafik ilçesine bağlı Beydili köyünde halk Alevilik inancını benimsemiştir.

Araştırmada ayrıca Beydili oymaklarının günümüzde Ankara, Ağrı, Adıyaman, Denizli, Çorum, Erzurum, Erzincan, Gümüşhane, Gaziantep, Isparta, Iğdır, Karaman, Karabük, Kars, Mersin, Mardin, Sivas, Samsun, Şanlıurfa ve Yozgat gibi illerde yaşadıkları ve genel olarak birbirinden haberdar olmadıkları tespit edildi.

Yukardaki illerde yapılan saha çalışmada toplamda 97 Beydili köyüne ulaşıldı. Köylerde yaşayan Beydililerin ekonomik yapıları, evlilik gelenekleri, halkoyunları ve yaptıkları yöresel yemekler şehir şehir tespit edildi. Ayrıca XXI. yüzyılda Beydili Aşireti'ne mensup yöneticilerin kimler olduğu ve bu kişilerin hangi görevleri icra ettikleri belirtildi.

Kaynakça

- Alıç, S. (2017). *Dulkadir beyliğinin komşu beylik ve devletlerle münasebetleri (1337-1522)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Kahramanmaraş.
- Atalay, B. (2006). *Divanü lügati't – Türk*. Ankara: Türk Tarih Kurumu basımevi.
- Bakır, A. (2008). Tevarih-i al-i selçuk oğuznamesi. *Turkish Studies*, 13, 163-199.
- Boa, *mad*, 534: 12-13.
- Boa, *c.dh*, 23: 1113.
- Boa *dm.mkt.*: 2024: 89.
- Boa *dh. Mkt*, 104: 12.
- Çelikdemir, M. (2001). *Osmanlı dön. Aşiretlerin rakka'ya iskânı (1690-1840)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Elâzığ.
- Doğruöz, H. (2000). *Ankara kültürü*. Yayınlanmamış lisans tezi, Lefkoşa.
- Gündüz, T. (1996). *Bozulus Türkmenleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara.
- Halaçoğlu, y. (1992). “*Beydili*”, ia, c. V1,
- Orhunlu, c. (1987). *Osmanlı imparatorluğunda aşiretlerin iskânı*, İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Sarı, A. (2015). *XVI. Yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara.
- Söylemez, F. (2011). *Osmanlı devletinde aşiret yönetimi-rışvan örneği*. İstanbul: kitabevi Yayınları.
- Sümer, F. (1988). Ceridler. *Türk dünyası tarih dergisi*, 24: 1-16
- Sümer, F. (1998). *Oğuzlar'a ait destani mahiyetde eserler-reşidüddin oğuznâmesi*. Ankara: Türk dünyası araştırma Vakfı.

EXTENDED ABSTRACT

Anatolia is not an instant event of Islamisation and Turkism processes and was formed after migration waves that lasted for centuries. As it is known, Turkish clans have migrated to Anatolia at different dates and by following different routes.

First known Turkish raids to Anatolia was made by European Huns in 395. The raids started by Huns continued until the first quarter of XI. century.

At the beginning of XI. century, Çağrı Bey had organised various raids to discover Anatolia between 1015-1018. These raids created problems between Seljuk State and Byzantines and two states came across in 1048 on Pasinler plain of Erzurum. In this war, Byzantines were defeated by Georgina Kingsman of Seljuk. After Pasinler victory, Seljuk has arrived at Anatolia and after 1071 Malazgirt victory, Turkisation on Anatolia has accelerated.

Following Malazgirt Battle, magnificent Seljuk emperors sent a lot of commanders to Anatolia. These commanders found their own principality in Anatolia and contributed to Turkisation process of Anatolia. Thus, Saltuks, Mengüceks, Ahlad-Shahs, Artuqids, and Chaka principality established in different regions of Anatolia had built mosques, madrassa, and inns and converted this region to a habitable area.

Led by Kutalmışoğlu Suleiman Shah in middle Anatolia, Turkish Seljuk State has risen and on the Southeast Anatolia, North Syria, and Mosul-Kirkuk region, atabegship of Great Seljuk States have acted as semi-independent states. These states, principalities, and atabegships have settled to Turkmen areas and changes the region into Turkish home.

Between XI-XIII. centuries, Turks have migrated from Turkistan, Khorasan, and Azerbaijan to Anatolia and most of these Turkish population belonged to nomadic Oghuz or Turkmen clan. The population of the Ottoman was mainly Turkmen nomads. During Huns to Seljuk period, Abbasid armies had a large Turkish soldier population who had migrated to Anatolia and to other Islamic countries.

Some of the Turkmens who lost their principalities during the formation of Ottoman State had refugeed to Aqqoyunlu State and the remaining population triggered the formation of Safavid State in Iran.

Turkish clans that migrated from Middle Asia have settled to different regions of Anatolia. One these clans is Beydili clan had settled to different regions of Anatolia with the tribe and continued to live until this day.

In this research, the meaning of Beydili, where they come from, where did they settle in Anatolia and Middle East, which mandatory settlement policies were they subjected to under Ottoman rule, and what were the effects of such settlement on the tribe was investigated. Additionally, socio-cultural and economic structure of the current Beydili villages were explained.

In this study, the document were obtained for Presidency Ottoman Archives and these documents were transcribed. Most of these documents are from XVI. century and later period of the Ottomans. The literature review was conducted on researches presented by researches who are experts on Ottoman archive documents as well as the tribes.

Additionally, interviews were included that were made by individuals of Beydili tribes where they elaborated their past, socio-cultural, and economical structures.

YAYIN İLKELERİ

1. Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi (J-EAST), Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki sayı yayınlanan ulusal hakemli, online yayın yapan akademik bir dergidir.
2. Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi, eğitim bilimleri, öğretmen yetiştirme, uluslararası ilişkiler, iktisat, işletme, ekonometri, maliye, siyaset bilimi, sosyoloji, kamu yönetimi, psikoloji, tarih, Türk dili ve edebiyatı, felsefe, hukuk alanlarında ulusal/uluslararası düzeyde bilimsel bir niteliğe sahip, özgün araştırma, kitap değerlendirme, editöre mektup ve derlemelere yer verir.
3. Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi, Açık Erişim ilkeleri gereği, makale yollama, değerlendirme ve yayınlama süreçlerinde yazarlardan hiçbir ücret talep etmemektedir.
4. Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisinde makaleler Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde yayınlanabilir. Türkçe dilinde yayınlanan makaleler için İngilizce genişletilmiş özet istenmektedir. Derginin tüm sayılarına online (Dergi Arşivi bölümünden) ulaşılabilir.
5. Dergiye gönderilen makalelerin başka bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere aynı anda başka bir dergiye gönderilmemiş olması gerekmektedir. Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi yayınlanmak üzere kabul edilen makalelerin tüm yayın haklarına sahiptir.
6. Dergiye gönderilecek makalelerin sadece journalofeast.hu.edu.tr adresindeki "Makale Gönder Sistemi"nde açılan hesaba yüklenmesi gerekmektedir. Editöre ya da Yayın Kurulu üyelerine ve posta ve e-posta olarak gönderilen makaleler resmi başvuru olarak kabul edilmemektedir.
7. Dergiye gönderilen yazılar Editör ve Yayın Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilir. Ön incelemede uygun bulunmayan makaleler hakemlere gönderilmeden reddedilir. Süreç konusunda hakemler sistem yoluyla bilgilendirilir.
8. Ön inceleme sonucunda uygun olduğuna karar verilen çalışmalar bilimsel açıdan değerlendirmesi için alanında uzman iki hakeme gönderilir. Hakemlerden ikisinin de olumlu rapor vermesi durumunda eser yayınlanır. İki hakemden biri olumlu diğeri olumsuz rapor sunarsa makalenin yayınlanıp yayınlanmayacağına kararı, alan editörüne bırakılır. Gerek duyulması durumunda çalışmalar, hakemlerden gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda önerilen düzeltmelerin yapılması için yazarlara sistem üzerinden geri gönderilebilir.
9. Hakkari Üniversitesi öğretim üyeleri dergimizin doğal hakemleridir.
10. Dergiye gönderilen çalışmaların içeriğinden yazarlar sorumludur. Ayrıca yazarlar dergide yayınlanan eserlerin açık erişimini kabul ederler.
11. Dergimize gönderilen çalışmalar öncelikli olarak **intihal programlarında** kontrol edilmektedir. **İntihal oranı % 20'nin üzerinde olan çalışmalar değerlendirilmeve alınmamaktadır.**

YAZIM KURALLARI

1. Makalenin tamamı Times New Roman, 12 punto, tek satır aralığında yazılmalıdır. Makalenin sayfa yapısı üst, alt, sağdan ve soldan 2.5 cm olmalıdır.
2. Paragraflar arası boşluk önce ve sonra 0 nk olmalıdır. Paragrafın girintisi 1.25 cm olmalıdır.
3. Makalenin başlığı bütün harfleri büyük, koyu ve ortalanmış olarak yazılmalıdır. Başlıktan sonra çalışmanın yazıldığı dile göre özet yazılmalıdır. Özet 250 kelimeyi geçmemelidir.
4. Özet 10 punto ve italik olmalıdır. Özetten sonra en çok 5 kelimedenden oluşan Anahtar kelimeler eklenmelidir.
5. Çalışmanın diğer dildeki başlığı (ana başlık Türkçe ise İngilizce, İngilizce ise Türkçedir), özeti ve anahtar kelimeleri aynı şekilde yazılmalıdır.
6. Çalışmanın ana başlıkları koyu ve tamamı büyük harflerle, alt başlıkları ise sadece ilk harfleri büyük ve koyu olarak yazılmalıdır. Başlıklar 1./1.1/ 1.1.1. şeklinde numaralandırılmalıdır.
7. Giriş bölümü yeni sayfadan başlamalıdır. Sonraki başlıklar ise bir satır atlanarak devam etmelidir.
8. Tablo içi metinler önce ve sonra 0 nk ve 10 punto olmalıdır. Tablolarda dikey çizgilere yer verilmeyerek tabloların sayfanın ortasına hizalanmasına dikkat edilmelidir.
9. Sonuç ve Kaynakça bölümleri de yeni sayfadan başlamalıdır.
10. Makaleler, 10000 sözcüğü geçmemelidir.
11. Türkçe makalelerde Türk Dil Kurumu'nun sözlükleri ve yazım kılavuzu dikkate alınmalı ve mümkün olduğunca Türkçe sözcükler kullanılmalıdır. Alana özgü yabancı dildeki kavramın/terimin Türkçe karşılığı kullanılırken ilgili kavramın/terimin ilk kullanıldığı yerde yabancı dildeki karşılığı parantez içinde verilmelidir.
12. Makalede 'Kaynakça' kısmından sonra **750-1000** sözcükten oluşan bir özet bulunmalıdır. Makalenin dili Türkçe ise geniş özet İngilizce, İngilizce ise Türkçe olmalıdır. Geniş özet, 12 punto büyüklüğünde, "Times New Roman" karakteri kullanılarak hazırlanmış olmalıdır. Bu özet alt başlıklar içermemeli ve tek sütun halinde belirtilen uzunlukta olmalıdır.
13. Makalelerin APA6 formatına göre hazırlanması gerekmektedir. **Yazım kurallarına ve APA6 ya uygun hazırlanmayan çalışmalar doğrudan reddedilecektir.**